

הלכות שבת פרק כ"א - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור – רמב"ם הלכות שבת, פרק כ"א (שבותים) / איסורי דרבנן

הקדמה צום פרק – דער רמב"ם'ס צעטיילונג פון דאורייתא און דרבנן
דער רמב"ם האט אין די פריערדיגע פרקים (בערך פרק ז' ביז י"ט) באהאנדלט די **דאורייתא-איסורים** – די ל"ט מלאכות, חיוב חטאת, סקילה, פטור אבל אסור. **יעצט הייבט ער אן מיט די דרבנן-איסורים – די שבותים.**

חידושים:

דער רמב"ם איז **אויסגעטיילט** אין הלכות שבת די דאורייתא'ס פון די דרבנן'ס – עפעס וואס קיין **אנדערע ספר** (נישט די משנה, נישט די גמרא, נישט דער שולחן ערוך) האט געטון אין הלכות שבת. דער רמב"ם האט געמאכט עקסטערע פרקים ספעציעל פאר א **ליסט פון שבותים**. דאס איז קאנסיסטענט מיט דעם רמב"ם'ס כללית'ע שיטה אין אנדערע הלכות, אבער אין הלכות שבת איז עס א חידוש ווייל קיינער האט דאס נישט געטון.

הלכה א – דער מקור פון „שבות“

דער רמב"ם זאגט: „נאמר בתורה תשבות – אפילו דברים שאינן מלאכה חייב לשבות בהם. דברים הרבה הן שאסרו חכמים משום שבות.“

פשט:

חוזן פון די ל"ט מלאכות, שטייט אין תורה „תשבות“ – מ'דארף רוען אפילו פון זאכן וואס זענען נישט קיין מלאכה. די חכמים האבן אסור געמאכט פארשידענע זאכן „משום שבות“.

חידושים:

1. **דער מקור פון דעם ווארט „שבות“:** דאס ווארט „שבות“ קומט פון דעם לשון התורה „תשבות“. „משום שבות“ איז א קיצור פון „משום תשבות“. די חכמים האבן זיך **סומך געווען** אויף דעם פסוק „תשבות“ אלס אסמכתא (לויט דער **מגיד משנה** איז עס אסמכתא, נישט א דרשה דאורייתא).

2. **צוויי קאטעגאריעס פון שבותים:** דער רמב"ם טיילט אויס:

- **(א) דומה למלאכות** – זאכן וואס **זענן אויס** ענליך צו א מלאכה, אפילו אויב זיי פירן נישט צו קיין מלאכה.

- **(ב) גזירה שמא יבוא מהם לידי איסור סקילה** – זאכן וואס קענען פירן צו טון א מלאכה דאורייתא.

3. **דער חילוק צווישן „דומה למלאכות“ און „שמא יבוא“:** „דומה למלאכות“ מיינט אז **אנדערע מענטשן** זאלן נישט נכשל ווערן דורך וואס עס זעט אויס ווי מלאכה; „שמא יבוא“ מיינט **דער מענטש אליין** גייט נכשל ווערן.

4. **דער רמב"ם קעגן דער רמב"ן:** דער רמב"ן (פרשת אמור) האט א באקאנטע קשיא: נאך אלע ל"ט מלאכות מעג א מענטש זיך נאך מוטשען, שלעפן באקסעס, ארבעטן – וויאזוי איז דאס „תשבות“? דער רמב"ן לערנט אז „תשבות“ „שבת שבתון“ מיינט אז חוץ פון מלאכות איז דא א **דאורייתא-חיוב צו רוען** אפילו פון נישט-מלאכה'דיגע זאכן. **אבער דער רמב"ם מיינט נישט אזוי דא.** דער רמב"ם'ס שבות דא איז קלאר **דרבנן** מיט ספעציעלע טעמים (דומה למלאכה אדער שמא יבוא), נישט א כללות'דיגער חיוב פון רוען. דער רמב"ם'ס ענין פון „רוען“ בכלל קומט ערשט אין **פרק כ"ד**, און דארט קומט עס פון „למען ינוח“ – דאס איז א

באזונדערע קאטעגאריע (דינים של טרחה), נישט דאס זעלבע ווי שבות. ביי דעם רמב"ן וואלט מען נישט געדארפט זאגן „דומה למלאכות“ אדער „גזירה שמא יבוא“ – סתם ווייל מ'דארף רוען. אבער דער רמב"ם זאגט נישט אזוי.

5. **דער מגיד משנה'ס ערשטע תירוץ** שטעלט צו דעם רמב"ן'ס שיטה, אבער עס קאנעקט זיך נישט מיט'ן רמב"ם'ס לשון דא.

כללי יסוד אין גזירות דרבנן:

אלע „שמא יבוא לידי“ זענען נישט ווייטע חששות, נאר זאכן וואס חכמים האבן געזען אז אין דער וואכעדיגער רוטין, דער נעקסטער שריט נאך דער ערלויבטער פעולה איז א מלאכה דאורייתא. ס'איז א „slippery slope“ וואס איז זייער נאנט – ס'איז פון דער זעלבער קאטעגאריע מלאכה. דער כלל איז: טו נישט איין שריט פאר דער מלאכה.

גזירות הקשורות לחורש – משוה גומות

דער רמב"ם זאגט: „כל המשוה גומות הרי זה חייב משום חורש“ – דאס איז א תולדה פון חורש (שטייט בפירוש אין פרק ט').

(א) אסור ליפנות בשדה הנירה

„אסור ליפנות בשדה הנירה בשבת שמא ישוה גומות.“

פשט: מ'טאר נישט גיין בית הכבוד אין א פעלד וואס מ'האט שוין אנגעהויבן אויסצואקערן, ווייל ער וועט אנקומען צו משוה זיין גומות (ווען ער נעמט עפר לכסות).

חידושים: דאס איז א **שמא יבוא** איסור – דער נעקסטער שריט נאך דער ערלויבטער פעולה איז א מלאכה דאורייתא.

(ב) המפנה אוצר בשבת

„המפנה אוצר בשבת... אפילו לצורך דבר מצוה כגון שיכניס בו אורחים או יקבע בו מדרש – לא יגמור כל האוצר שמא יבוא להשוות גומות.“

פשט: מ'טאר נישט אויסליידיגן א צימער ביז צום באדן, ווייל ווען ער טרעפט זיך מיט די עקספאזד'ע ערד, וועט ער אנקומען צו משוה גומות. אפילו פאר הכנסת אורחים אדער בית המדרש – ער זאל נישט ענדיגן ביז אונטן.

(ג) טיט שעל גבי רגלו

פשט: מ'טאר נישט אפרייבן טיט פון זיין פוס אין די קרקע – שמא ישוה גומות. מעג מען אבער אפווישן אן א וואנט אדער א באלקן (בכותל או בקורה).

(ד) לא ירוק בקרקע וישוה ברגלו

„אסור לרוק על הקרקע ולשפשף ברגלו, שמא ישוה גומות. אבל מותר לדרוס על רוק שעל גבי קרקע והולך לפי תומו.“

פשט: מ'טאר נישט שפייען אויף די ערד און נאכדעם אפרייבן מיט זיין פוס – שמא ישוה גומות. אבער מ'מעג בדרך אגב טרעטן אויף די רוק, ווייל דעמאלטס טוט ער נישט בכוונה רוקן די ערד.

חידושים: דער חילוק איז צווישן בכוונה רייבן (וואס איז אסור) און בדרך אגב טרעטן (וואס איז מותר), ווייל ביי בדרך אגב טוט ער נישט בכוונה

אויסגראדן די ערד.

(ה) נשים המשחקות באגוזים ובשקדים

„נשים המשחקות באגוזים ובשקדים וכיוצא בהן, אסור לשחק בהן בשבת, שמא יבוא להשוות גומות.“

פשט: פרויען וואס שפילן מיט ניס און מאנדלען – ס'איז אסור אין שבת ווייל מ'דארף מאכן גראד די ערד כדי צו שפילן כהוגן.

חידושים: עס ווערט געפרעגט פארוואס דער רמב"ם זאגט דווקא "נשים" – מענער פלעגן נישט שפילן מיט אזעלכע זאכן. דער מעכאניזם: ווען מ'שפילט מיט ניס אויף דער ערד, דארף מען אז דער באדן זאל זיין גלייך, און דאס ברענגט צו השוואת גומות.

(ו) כיבוד הקרקע

„אסור לכבד את הקרקע שמא ישווה גומות, אלא אם כן היתה רצופה באבנים.“

פשט: מ'טאר נישט אויסקערן דעם באדן, ווייל דאס קען ברענגען צו השוואת גומות, סיידן דער באדן איז אויסגעפלאסטערט מיט שטיינער.

חידושים: עס איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם האט נישט אנגעהויבן מיט דער הלכה פון כיבוד הקרקע, וואס איז דאך א טאג-טעגליכע זאך (נוגע יעדן שבת נאך דער סעודה), און ערשט נאכדעם ברענגט ער די מער זעלטענע הלכות.

(ז) זילוף מים על גבי הקרקע

„מותר לזלף מים על גבי הקרקע ואינו חושש שמא ישווה גומות, שהרי אינו מתכוין לכך.“

פשט: מ'מעג שפריצן וואסער אויף די ערד, ווייל ער איז נישט מתכוין צו השוואת גומות.

חידושים:

- **קשיא:** ביי כיבוד (אויסקערן) איז דאך אויך דבר שאינו מתכוין – ער מיינט נאר צוזאמצונעמען שמוץ, נישט צו מאכן גומות?

- **תירוץ:** ביי כיבוד איז עס "מיהוותא ליה" (פסיק רישיה / עס קומט אויס כמעט אומפארמיידליך) – ווען מ'קערט אויס ווייכע ערד, איז עס זייער נאנט צו השוואת גומות. אבער ביי שפריצן וואסער, געווענליך קומט נישט פאר קיין השוואת גומות.

- **אלטערנאטיווע פשט:** "אינו מתכוין" מיינט נישט דבר שאינו מתכוין אין דעם טעכנישן זין, נאר אז געווענליך ווען מ'שפריצט וואסער איז מען נישט עוסק אין אויסגראדן דעם באדן – ס'איז נישט א פעולה וואס פירט נאטירליך צו גומות.

- אפשר מיינט "אינו מתכוין" אז כל זמן ער האט נישט אין זין השוואת גומות, מעג ער שפריצן. אבער אויב ער האט יא אין זין השוואת גומות, וואלט אויך שפריצן וואסער אסור געווען.

(ח) סיכה, פיגוי, הדחה – אפילו רצופה באבנים

„אין סכין את הקרקע אפילו היא רצופה באבנים, ואין מפנין אותה, ואין מדיחין אותה, אפילו ביום טוב כל שכן בשבת, שלא יעשה כדרך שעושה בחול יבוא להשוות גומות.“

פשט: מ'טאר נישט שמירן אויל אויף די ערד, נישט בלאזן (אוועקנעמען שטויב), נישט אויסוואשן מיט וואסער – אפילו אויף אויסגעפלאסטערטע ערד, אפילו יום טוב.

חידושים:

- **חילוק צווישן זלף מים און מדיחין:** זלף מים מיינט פשוט שפריצן וואסער, אבער מדיחין מיינט אויסוואשן מיט א שמאטע – א פולע וואכעדיגע פראצעדור.

- **קשיא:** ביי אבנים איז דאך נישטא קיין השוואת גומות, פארוואס איז אסור? ס'איז דאך א גזירה לגזירה!

- **תירוץ:** דער רמב"ם'ס טעם איז "שלא יעשה כדרך שעושה בחול" – ווען מ'טוט די גאנצע וואכעדיגע סדר (שמירן, בלאזן, אויסוואשן), ברענגט דאס צו השוואת גומות אין א פלאץ וואס איז נישט רצוף. אין די אלטע צייטן איז נישט געווען אומעטום שטיינער – דער מיטן פון צימער איז געווען שטיינער, אבער די זייטן זענען געווען זאמד. אזוי אז אויסוואשן דעם שטיינערנעם טייל איז א חלק פון דעם זעלבן סדר וואס ברענגט צו השוואת גומות אויף דעם ערד-טייל.

- **כלל:** מ'טאר נישט טון די גאנצע וואכעדיגע סדר, ווייל דאס ברענגט צום נעקסטן שריט וואס איז א מלאכה. אביסל אויסגראדן מעג מען, אבער נישט די פולע פראצעדור.

(ט) חצר שנתקלקלה במי גשמים

„חצר שנתקלקלה במי גשמים, מביא תבן ומרדה בו. וכשהוא מרדה, לא ירדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי הקופה, שלא יעשה כדרך שעושה בחול ויבא להשוות גומות.“

פשט: א הויף וואס איז פארפלייצט געווארן פון רעגן – מעג מען ברענגען שטרוי און עס אויסשפרייטן, אבער נאר מיט א שינוי (מיט דעם עק פון דער קופה), נישט אויף דעם נארמאלן אופן.

חידושים: דער שינוי דינט אלס א היכר אז ס'איז שבת – ווען מ'טוט עס אויף א פראפעסיאנעלן וואכעדיגן אופן, פארגעסט מען אז ס'איז שבת און מ'קען קומען צו השוואת גומות. דער שינוי פארמיידט דעם "slippery slope".

גזירות הקשורות לזורע

„המשקה את הזרעים חייב משום זורע. לפיכך אסור לשאוב מים מן הבאר בגלגל, גזירה שמא ימלא לגנתו ולחורבתו. ואם היה באר של גלגל בחצר, מותר למלאות ממנו בגלגל, שאין אנו חוששין שמא ימלא לגנתו.“

פשט: באוואסערן פלאנצן איז א תולדה פון זורע. דערפאר טאר מען נישט שעפן וואסער פון א ברונעם מיט א גלגל (רעדל-מעכאניזם), ווייל דאס מאכט עס גרינג צו שעפן גרויסע מאסן וואסער, און ער קען קומען צו באוואסערן זיין גארטן. אבער אין א חצר איז מותר, ווייל דארט איז נישט נעבן דער גינה.

חידושים:

- **"חורבתו"** מיינט נישט א חורבה אין דעם געווענליכן זין, נאר א פלאץ וואו מ'פלאנצט – א פלאץ וואו ס'איז שייך זריעה.

- **דער חילוק צווישן מיט גלגל און אן גלגל:** אן א גלגל איז מותר ווייל ס'איז כלאחר יד – ס'איז שווערער, און דער שינוי פון דעם נארמאלן אופן דינט אלס היכר. מיט א גלגל איז עס אזוי פראפעסיאנעל ווי אין די וואכן, און ס'איז נישטא קיין היכר.

- **חצר vs. דרויסן:** אין א חצר איז מותר אפילו מיט גלגל, ווייל דארט איז נישט נעבן דער גינה און ס'איז נישטא קיין חשש אז ער גייט באוואסערן.

גזירות הקשורות לקוצר

(א) רדיית דבש

„התולש חייב משום קוצר. לפיכך אסור לרדות דבש מכורתו בשבת, מפני שהוא כתולש.“

- דער יסוד פון „לביד" ווערט אנגעווענדט: אונטער ג' טפחים רעכנט מען ווי ס'איז צוזאמען מיט דער ערד, ממילא הייסט עס נישט „ישיבה על אילן" נאר ווי ער זיצט אויף דער ערד.

- ביי ישיבה על אילן זענען מיר שוין גאנץ ווייט פון דער פראקטישער חשש פון שניידן (תולש). דאס איז שוין א גזירה בפני עצמה.

- ביי א בערגליגע פלאץ וואו איין זייט איז העכער פון ג' און אנדערע זייט נישט – אסור, ווייל האלב דערפון איז א געהעריגע משתמש באילן.

(ו) רוכב על גבי בהמה

„אין רוכבין על גבי בהמה בשבת, גזירה שמא יחתוך זמורה להנהיגה. ואין נשענין על גבי בהמה. לא לעלות ולא לירד. צדי צדדים – מותר."

פשט: מ'טאר נישט רייטן אויף א בהמה בשבת, נישט זיך אנלאנען, נישט ארויפגיין און נישט אראפגיין. אבער צדי צדדים (אנלאנען אויף עפעס וואס איז אנגעליינט אויף א בהמה) – מותר.

חידושים:

- לכאורה וואלט מען געמעגט רייטן מצד „חי נושא את עצמו" – די בהמה שלעפט זיך אליין. אבער דער טעם פון דעם איסור איז א גזירה: שמא יחתוך זמורה – ער וועט אפשניידן א צווייגל צו טרייבן די בהמה, וואס איז תולש (אדער מחמר אויב אינדרויסן).

- צדי בהמה (זייטן פון בהמה) – אסור, וואס זעט אויס ווי א גזירה לגזירה. אבער צדי צדדים – מותר, און דאס איז דער נארמאלער כלל.

(ז) בדיעבד – עלה באילן / בהמה בשבת

„עלה באילן בשוגג – ירד. במזיד – אסור לו לירד (קנס). אבל בבהמה – בין שוגג בין מזיד ירד, משום צער בעלי חיים."

פשט: ביי בוים: שוגג – מעג אראפקומען; מזיד – בלייבט אויפן בוים ביז מוצאי שבת (קנס). ביי בהמה: אלעמאל גייט ער אראפ, ווייל מ'קען נישט קנס'ן אויף דער בהמה'ס חשבון (צער בעלי חיים).

חידושים: דער חילוק: ביי אילן איז דער קנס נאר אויף דעם מענטש – ער בלייבט אויפן בוים. אבער ביי בהמה וואלט דער קנס געטראפן די בהמה (צער בעלי חיים), ממילא קנס'ט מען נישט.

(ח) פורקין המשא מעל הבהמה

„פורקין המשא מעל הבהמה בשבת משום צער בעלי חיים. היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה – מניח את ראשו תחתיה ומסלקה לצדדין (כלאחר יד)."

פשט: מ'מעג אראפנעמען א לאסט פון א בהמה בשבת צוליב צער בעלי חיים, אבער מ'טוט עס כלאחר יד – מיט'ן קאפ אריינגלייגן אונטער דעם זאק און עס ארויסרוקן.

חידושים: דער איסור פון בידיים אראפנעמען איז ווייל די תבואה איז מוקצה (תבואה וואס איז אוועקגעלייגט לאוצר – נישט מאכל בהמה, נישט ראוי). ממילא מעג מען עס נאר טלטל'ן כלאחר יד.

(ט) בא מן הדרך בליל שבת – בהמה טעונה

„היה בא מן הדרך בליל שבת ובהמתו טעונה – כשהגיע לחצר החיצונה, נוטל את הכלים הניטלין בשבת. ושאינן ניטלין – מתיר את החבלים והשקים נופלים."

פשט: ווען מ'קומט אן ערב שבת מיט אן אנגעלאדענע בהמה: זאכן וואס זענען נישט מוקצה – נעמט מען געהעריג אראפ. זאכן וואס זענען מוקצה – עפנט מען די שטריק (קשר שאינו של קיימא) און לאזט עס אראפפאלן.

פשט: ארויסנעמען האניג פון א בינענשטאק איז אסור ווייל ס'איז דומה צו תולש (קוצר).

חידושים: דאס איז אפשר א אנדערע קאטעגאריע גזירה – נישט "שמא יבוא לידי מלאכה" נאר "דומה למלאכה" (שדומה למלאכה). הגם האניג איז נישט מחובר לקרקע און ס'איז נישט אן אמת'דיגע קוצר, אבער די צורת הדבר איז ענליך – פון דער ווייטנס זעט עס אויס ווי מ'רייסט ארויס עפעס וואס איז איינגעפלאנצט.

(ב) עלייה באילן

„אין עולין באילן בין לח בין יבש, ואין נתלין באילן, ואין נסמכין באילן... גזירה שמא יתלוש."

פשט: מ'טאר נישט ארויפגיין, זיך הענגען, אדער זיך אנלאנען אויף א בוים – סיי א לעבעדיגן סיי א טרוקענעם – ווייל מ'קען קומען צו תלישה.

חידושים: דא רעדט מען שוין נישט נאר פון תולש ספעציפיש, נאר א ברייטערע גזירה: בכלל טאר מען נישט ניצן קיין שום זאך וואס איז מחובר לקרקע אין שבת. דער מעכאניזם: ווען מ'איז אויף א בוים, זעט מען א לעבעדיגע צווייג, ס'איז גרינג צו פארגעסן און אפרייסן.

(ג) פירות שנשרו בשבת

„פירות שנשרו בשבת – אסור לאכלן עד מוצאי שבת, גזירה שמא יתלוש."

פשט: פירות וואס זענען אליין אראפגעפאלן פון בוים אין שבת – מ'טאר זיי נישט עסן ביז מוצאי שבת.

חידושים: הגם ס'איז נישט געווען קיין שום קוצר (זיי זענען אליין אראפגעפאלן), איז עס אסור – ווייל אויב מ'וואלט ערלויבט עסן אזעלכע פירות, וואלט מען געקומען צו תלישה בכוונה. דער מענטש וועט הנאה האבן פון א פרישע פרוכט וואס איז אראפגעפאלן, און וועט פארגעסן דעם איסור און וועט אליין תולש זיין.

(ד) הדס המחובר – שמעקן מחובר לקרקע

„הדס המחובר שיש בו ריח – מותר להריח בו. אבל אתרוג ותפוח וכל הראוי לאכילה – אסור להריח בו במחובר, גזירה שמא יקצצנו לאכלו."

פשט: א שמעקעדיגע געוויקס (הדס) וואס איז נאך מחובר לקרקע – מעג מען שמעקן. אבער א פרוכט וואס איז ראוי לאכילה (אתרוג, תפוח) – טאר מען נישט שמעקן ווען ס'איז מחובר.

חידושים: דער חילוק: ביי הדס איז די הנאה נאר דער ריח – ער האט נישט קיין סיבה עס אראפצורייסן, ווייל ער קען שמעקן ווי ס'שטייט. אבער ביי א פרוכט, ווען ער שמעקט עס, באקומט ער א חשקות צו עסן, און דעמאלטס איז דא גזירה שמא יקצצנו לאכלו. דער כלל: „לא שנו אלא ריח בו" – נאר ווען די הנאה איז בלויז ריח, איז מותר; ווען ס'איז ראוי לאכילה, איז אסור.

(ה) שרשים – ישיבה על אילן

„אילן שעושין רושם בגופו – אין עולין בו בשבת. שרשים שבולטים למעלה מג' טפחים – אסור. תוך ג' – מותר. היה בולט למעלה מג' ולתוך ג' – מותר להשתמש בחלק שתוך ג'. היה גבוה ג' אפילו צידו אחד שוה לארץ – אסור לשבת עליו."

פשט: שרשים וואס שטעקן ארויס פון ערד העכער פון ג' טפחים – אסור צו זיצן/נוצן. אונטער ג' טפחים – מותר (לביד). אויב איין זייט איז העכער פון ג' און אנדערע זייט נישט – אסור.

חידושים:

זעט אויס ענליך צו צוזאמנעמען תבואה/פירות, דערפאר איז עס אסור מדרבנן משום נראה כמעמר.

גזירות הקשורות לדש – סחיטה / מפרק

(א) סחיטת זיתים וענבים

„המפרק חייב משום דש. הסוחט זיתים וענבים חייב משום מפרק.“

פשט: מפרק (ארויסנעמען איין זאך פון דער אנדערער) איז חייב משום דש. סחיטת זיתים (שמן) וענבים (יין) איז חייב מדאורייתא משום מפרק.

(ב) תותים ורמונים

„אסור לסחוט תותים ורמונים – הרי מצינו בבני אדם שסוחטין אותן כזיתים וכענבים, שמא יבואו לסחוט זיתים וענבים.“

פשט: תותים ורמונים זענען אסור מדרבנן צו סחט'ן.

הידושים: דער יסוד פון דעם חילוק: זיתים וענבים זענען פירות שעומדין לסחיטה – זייער תכלית איז שמן/יין. דאס איז מפרק דאורייתא. תותים ורמונים שטייען נישט לסחיטה, אבער ווייל געוויסע מענטשן סחט'ן זיי, זעט עס אויס ענליך, און שמא יבואו לסחוט זיתים וענבים. שאר פירות ווי תפוחים וכדומה וואס קיינער סחט'ט נישט – זענען מותר.

(ג) כבושים ושלקות

„כבושים ושלקות שסחטן – אם לרכך גופן מותר, ואם להוציא מימיהן אסור.“

פשט: איינגעווייקטע/געקאכטע פרוכט – ווען מען קוועטשט צו ווייך מאכן דעם גוף איז מותר, אבער צו ארויסנעמען דעם זאפט איז אסור.

הידושים: דאס איז א חומרא בשאר פירות מדרבנן. כבושים ושלקות זענען אנדערש ווי סתם עפל דזשוס – ביי כבושים ושלקות איז עס שייך אז מען טרינקט מי שלקות (ווי מימי דגים).

(ד) שלג

„אם מרסקן את השלג שירדו מימיו – אסור. אבל אין א כוס אדער קערה מעג מען מרסק זיין.“

פשט: מען טאר נישט צוקלאפן שניי אויף א גרויסע פארנעם אז ס'זאל ווערן וואסער, אבער אין א כוס/קערה מעג מען.

הידושים: עס ווערט דיסקוטירט וואס מיינט "אין א כוס" – א סברא ווערט געברענגט אז עס מיינט א כוס וואס האט שוין וואסער דרינען, אזוי אז דער שניי גייט אריין אין וואסער און ס'איז נישט קיין נולד/מוליד. אן אנדער סברא: "כוס" מיינט דירעקט פאר טרינקען – ענליך צו אנדערע הלכות וואו דירעקט באנוצן איז א קולא. דער ענין דא איז מפרק, נישט נאר מוליד.

(ה) שום, קנבוס, בוסר, מלילות – שריסקן מבעוד יום

„שום, קנבוס, בוסר, מלילות שריסקן מבעוד יום – אם חסרים דיכה אסור לגמור דריכתן בשבת, אבל אם חסרים שחיקה ביד מותר לגמור שחיקתן בשבת.“

פשט: ווען מען האט שוין צוקלאפט (ריסוק) ערב שבת: אויב ס'פעלט נאך דיכה (מיט א כלי) – אסור; אויב ס'פעלט נאר שחיקה ביד (צוקוועטשן מיט הענט) – מותר.

הידושים: דער יסוד איז אז די עיקר מלאכה פון דישה איז שוין געטון געווארן ערב שבת, און וואס בלייבט איז נאר א קלייניגקייט – שחיקה ביד. דאס ווערט פארגליכן מיט שחיפת אריפות (דיסה/פורינא) – עס איז שוין געקאכט, שוין בעצם פארטיג, מען קוועטשט נאר אביסל אין צו פוידער, וואס איז "לא מיחזי אלא שחיקה ביד" – מותר.

(י) כרים וכסתות – מבטל כלי מהיכנו

„אם היו שקים קטנים וראויים להשתבר – מביא כרים וכסתות ומניח תחתיהם, והשקים נופלים עליהם. ואין בזה משום מבטל כלי מהיכנו – שאם ירצה לשלוף שולף, שהשקים קטנים וקלים.“

פשט: ביי פרעדזשילע קליינע שקים – לייגט מען ווייכע זאכן אונטער אז זיי זאלן ווייך פאלן. דאס איז נישט מבטל כלי מהיכנו ווייל מ'קען נאכדעם ארויסציען דעם כר.

הידושים:

- דער יסוד פון „מבטל כלי מהיכנו“: מ'טאר נישט מאכן אז א כלי וואס מ'מעג נוצן זאל ווערן אומנוצבאר בשבת. דא אבער, ווייל די שקים זענען קליין און גרינג, קען מען אלעמאל ארויסשלעפן דעם כר – ממילא איז ער נישט מבטל.

- **שברי זכוכית** (שטיקער גלאז): דא איז נישטא די היתר פון כרים וכסתות. דער טעם: שברי זכוכית האבן נישט קיין גרויסע הפסד ווען זיי צוברעכן זיך, ווייל מ'גייט זיי עניוועי צומאלן/צומעלטן צו מאכן נייע גלאז – „הכל לטכה עומד.“ פאר א הפסד מועט האבן חכמים נישט מטריח געווען צו מאכן ספעציעלע תקנות.

- ביי שקים גדולים מיט כלי זכוכית, וואו עס איז דא א גרויסע חשש פון צוברעכן, און א כר/כסת העלפט נישט (ווייל מען וועט מבטל כלי מהיכנו זיין – מען וועט נישט וועלן ארויסציען דעם כר), האט מען מתיר געווען **פורק בנחת** – אראפנעמען פאמעלעך.

- פארוואס לייגט מען נישט אראפ די שקים גדולים פון דער בהמה כדי צו פארמיידן דעם מוקצה-פראבלעם? ווייל **אין אנו חוששין על הבהמה** – צער בעלי חיים איז א גרעסערע חשש ווי דער חשש פון מוקצה.

גזירות הקשורות למעמר

(א) מדבק פירות

„המדבק פירות עד שיהיו גוף אחד חייב משום מעמר.“

פשט: ווען מען קלעבט צוזאם קליינע פירות ביז זיי ווערן איין גוף (למשל מאכן א דבילה), איז מען חייב משום מעמר.

הידושים: דער חילוק צווישן פירות (מעמר) און קעז (בונה) – ביידע זענען א פעולה פון צוזאמנעמען, אבער ביי פירות איז עס מעמר ווייל עס איז דומה צום אוריגינעלן מעמר פון תבואה.

(ב) נתפזרו פירות בחצר

„נתפזרו פירות בחצר – מלקט ואוכל, אבל לא יתן לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה כדי שלא יעשה כדרך שעושה בחול.“

פשט: ווען פירות האבן זיך אויסגעשפרייט אין חצר, מעג מען זיי צוזאמנעמען און עסן, אבער נישט אריינלייגן אין א סל אדער קופה ווי מען טוט בחול.

הידושים: דער טעם: שמא יכבשם בידו בתוך הקופה – ווען אלע פירות זענען שוין צוזאם אין א כלי וועט ער זיי צוזאמקוועטשן, וואס איז א תולדה פון דש, און שמא יבוא לידי סחיטה.

(ג) מלח שנתפזר

„וכן אם נתפזר לו מלח – אסור משום נראה כמעמר.“

פשט: מלח וואס האט זיך צעשפרייט טאר מען נישט צוזאמנעמען, משום נראה כמעמר.

הידושים: מעמר מדאורייתא איז נאר אויף דבר שגידולו מן הקרקע – זאלץ וואקסט נישט. אבער דער פראצעס ווי מען נעמט ארויס זאלץ לעבן ים המלח

- פארוואס העלפט ריסק מערב שבת? אינמאל ס'איז שוין מרוסק, איז נישטא וואס צו קוועטשן – אלעס איז שוין צוקוועטשט.

- טעכניש קען מען אפשר נאך סוחט זיין, אבער פראקטיש פירן זיך מענטשן נישט אזוי – דערפאר איז נישטא די חשש.

גזירות הקשורות לזורה ובורר

(א) מנפה מלילות

„אע"פ שמותר למלול מלילות בראשי אצבעותיו (בשינוי), מנפה ביד אחת בכל כוחו, אבער לא בקונון ולא בתמחוי – גזירה שמא ינפה בנפה ובכברה.“

פשט: מ'מעג אוועקבלאזן די שולאכץ מיט איין האנט, אבער נישט מיט א כלי – אפילו א כלי וואס איז נישט ספעציעל געמאכט פאר ברירה – ווייל ס'איז א גזירה אז ער וועט קומען צו נוצן א נפה אדער כברה, וואס איז חייב דאורייתא.

חידושים: פארוואס דער רמב"ם זאגט נישט דעם אב פון זורה ובורר ווי ער טוט ביי מפרק: ביי מפרק דארף מען דערקלערן אז ס'איז א תולדה פון דש. אבער זורה ובורר זענען אליין אבות – יעדער ווייסט וואס זיי זענען.

(ב) סינון וויין

„מותר לסנון יין צלול או מים צלולים בסודרין או בקופת מצרית, אבער שלא יניח הכימה בסודר (זאל נישט מאכן א פונעל-שאפ), שלא יעשה כדרך שעושה בחול ויבוא לשמר במשמרת. אסור לתלות את המשמרת כדרך שעושה בחול, שמא יבוא לשמור.“

פשט: קלארע וויין/וואסער מעג מען דורכגיין דורך א טוך אדער קופת מצרית (נישט דורך א ריכטיגע משמרת), אבער נישט אויף אזא אופן וואס זעט אויס ווי דער חול'דיגער אופן. אויך טאר מען נישט אויפהענגען א משמרת אויף א כלי אפילו מ'נוצט עס נישט יעצט.

חידושים: "תלות את המשמרת" מיינט ער הענגט עס אויף אויבן פון א כלי, אז ווען מ'גיסט אויס זאלן נישט מיטקומען די שמרים. אפילו ער גייט עס נישט יעצט נוצן – ס'איז א הכנה-סטעפ וואס פירט צו משמר זיין.

(ג) מכבץ (מאכן גבינה)

„המכבץ איז תולדת בורר – אפטיילן דעם הארטן חלק פון דעם וואסעריגן חלק פון מילך.“

חידוש: מ'מעג אריינלייגן שומשום וגוזמין אין דבש, אבער לא יכבוץ בידו – מ'זאל נישט מיט די הענט צוזאמדריקן/אפטיילן, ווייל דאס איז דומה צו בורר.

גזירות הקשורות לטוחן

(א) מחתך ירקות דק דק

„מחתך ירקות דק דק כדי לבשלו איז תולדות טוחן וחייב. לפיכך, לא ישחק חרובין לפני בהמה בין דקה בין גסה – נראה כטוחן.“

פשט: צושניידן ירקות זייער קליין איז א תולדה פון טוחן (דאורייתא). צוקוועטשן חרובין פאר א בהמה איז אסור מדרבנן ווייל עס זעט אויס ווי טוחן.

חידושים:

- פארוואס איז מחתך ירקות דק דק תולדת טוחן? טוחן מיינט מאכן פאדער פון וויין, אבער צושניידן א טאמעטא אויף קליינע שטיקלעך? דער תירוץ: ס'דארף נישט זיין ממש פאדער, נאר קליינע שטיקלעך.

- דער חילוק צווישן מחתך (תולדה דאורייתא) און מרסק (דרבנן): מרסק איז אביסל גרעסער ווי טוחן, אבער אביסל קלענער ווי וואס וואלט געווען

(ו) מולל מלילות

„המולל מלילות – מולל בשינוי כדי שלא יראה כדש.“

פשט: ווער עס רייבט זאנגען מיט די הענט צו ארויסנעמען תבואה, דארף עס טון מיט א שינוי.

חידושים: דריי מדרגות: (1) דש – די פולע מלאכה מיט א כלי; (2) מלילות – מיט די הענט (שוין א קולא); (3) מלילות כלאחר יד – מיט א שינוי (למשל בעק-הענד). נאר דער דריטער אופן איז מותר.

(ז) יונק חלב בפיו

„היונק חלב בפיו – פטור (אבל אסור). חולב – תולדה דדש.“

פשט: ווער עס יונקט מילך בפיו איז פטור אבל אסור. חולב זיין איז א תולדה פון דש.

חידושים:

- יונק בפיו איז מפרק כלאחר יד – בפיו איז נישט דער נארמאלער וועג פון דש. דער רמב"ם זאגט "פטור" וואס מיינט פטור אבל אסור.

- דער פראקטישער נפקא מינה: ווען איינער האט צער (למשל א חולה פון א בעל חי), מעג ער יונקן בפיו – ווייל ס'איז נאר מפרק כלאחר יד, און במקום צער לא גזרו.

- חכמים ווילן נישט אז אידן זאלן זיך מצער זיין שבת – דאס איז א וויכטיגער יסוד אין שבת-הלכות.

- עס ווערט געברענגט א דוגמא פון שבת-עלעוועיטאר אלס אנאלאגיע: ס'איז נישט קיין איסור דאורייתא נאר א שבות, און ווייל ס'איז שווער פאר מענטשן צו גיין טרעפ, איז מען מיקל געווען.

(ח) פירות שזבו מהן משקין בשבת

„פירות שזבו מהן משקין בשבת: אויב זיתים וענבים – אסור לשתות עד מוצאי שבת, גזירה שמא יסחוט. אויב תותים ורימונים – אם הכניסו לאכילה, משקין שזבו מהן מותרים; אם הכניסו לדורכן, משקין שזבו מהן אסורים עד מוצאי שבת.“

פשט: ביי זיתים וענבים, וואו סחיטה איז דאורייתא, אסר'ט מען אפילו וואס איז אליין ארויסגערינגען – גזירה שמא יסחוט. ביי תותים ורימונים (וואו סחיטה איז נאר דרבנן) איז עס תלוי אין כוונה: אריינגעברענגט צום עסן – מותר; אריינגעברענגט צום סחטן – אסור.

חידושים:

- ביי תותים ורימונים הכניסו לדורכן: ווייל אויף זיין "צעטל" שטייט לסחיטה, איז ער מער קרוב צו סוחט זיין – אויב מ'לאזט אים נעמען וואס איז אליין ארויסגעקומען, וועט ער נעקסטע מאל געבן א שטופ אליין.

- דאס איז א באזונדערע סארט גזירה: דער מענטש האט גארנישט ראנג געטון, ס'איז אליין ארויסגערינגען, און פונדעסטוועגן אסר'ן חכמים עס צו טרינקען ביז מוצאי שבת. דאס איז נישט ווי שאר מלאכות בשוגג/באונס וואו מ'האט עפעס געטון.

(ט) זיתים וענבים שריסקן מערב שבת

„זיתים וענבים שריסקן מערב שבת ויוצא מהן משקין מעצמן בשבת – מותרים. כעין חלות דבש שריסקן מערב שבת – משקין היוצאים מהן בשבת מותרין, שאין כאן מקום לגזור שכבר ריסקן בערב.“

פשט: ווען מ'האט שוין מרסק געווען ערב שבת, איז נישטא קיין גזירה שמא יסחוט, ווייל אלעס איז שוין צוקוועטשט – מ'דארף שוין נישט דיין העלף.

חידושים:

אבער מיט א מכתשת – דאס איז ממש טוחן.

מותר.

גזירת רפואה בשבת – שחיקת סממנים

(ב) אין טחינה בפירות

(א) דער יסוד פון דער גזירה

**, מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבילה לפני הכלבים – ש

„לפיכך אסור לבריא להתרפאות בשבת, גזירה שמא ישחוק סממנים.“

אין טחינה בפירות.“

פשט: ווייל ביי מכתשת איז מען חייב משום טוחן, און רפואה דארף אפט שחיקת סממנים (צומאלן מעדיצינישע זאכן), האבן חז"ל גע'אסר'ט א געזונטן מענטש זיך צו היילן בשבת.

פשט: מען מעג צושניידן פירות (ווי דלועין/קישואים) פאר א בהמה, און א נבילה פאר הינט, ווייל ביי פירות איז נישטא דער איסור טוחן.

חידושים:

חידושים:
- דער רמב"ם פארבינדט דעם איסור רפואה בשבת דירעקט מיט טוחן – דאס "לפיכך" ווייזט אז דער גזירה שמא ישחוק סממנים שטאמט פון דעם אז שחיקה אין א מכתשת איז חייב משום טוחן.

- דער חילוק צווישן ירקות און פירות: **תבואה** – דאס איז דער קלאסישער טוחן (מאכן מעל). **ירקות** – מען קען זיי נישט עסן אזוי ווי זיי זענען, מען דארף זיי צוגרייטן צום קאכן, דעריבער איז דאס צושניידן א הכנה וואס האט א פנים פון טוחן. **פירות** – מען קען זיי עסן אזוי ווי זיי זענען, מען מאכט נאר קלענערע שטיקלעך, דעריבער איז נישטא טוחן.

- דער איסור איז נאר פאר א **בריא** (אדער איינער וואס איז נישט אזוי בריא אבער נישט א חולה שיש בו סכנה). א חולה שאין בו סכנה – מעג מען טון איסורי דרבנן.

- דאס ערקלערט אויך פארוואס **נבילה** ווערט דערמאנט צוזאמען מיט פירות – דער הונט עסט עס אזוי ווי עס איז, מען מאכט נאר גרינגער פאר אים. דער כלל "אין טחינה בפירות" פאסט אויך אויף נבילה.

(ג) מתירין אלומות / מפספסין אלומות קטנות

„מתירין אלומות של עמר לפני הבהמה, ומפספסין ביד אלומות קטנות, אבל לא אלומות גדולות מפני הטורח שבהן.“

- **אלע רפואות** וואס דער רמב"ם רעדט דא, אפילו אזעלכע וואס מען איז נישט שוחק סממנים פאר זיי (ווי סתם טרינקען א פשילתא), זענען אסור. ווייל וויבאלד ס'איז א רפואה, און פאר רפואה בכלל איז דא שחיקת סממנים, האט מען גזר'ט אויף אלע רפואות.

- **סברת הגזירה** – פארוואס נאר רפואה? ביי רפואה איז דער מענטש מער **דעספערעאט** – ער דארף דווקא דאס, און וועט גיין טוחן סממנים. אבער ביי סתם עסן, אויב ער האט נישט דאס, עסט ער עפעס אנדערש – ער איז נישט דעספערעאט גענוג צו גיין שחוק סממנים.

פשט: מען מעג עפענען א בינטל תבואה פאר א בהמה, און קליינע בינטלעך מעג מען ווייך מאכן מיט די הענט (משפשיף), אבער נישט גרויסע בינטלעך.

חידושים: דער טעם פארוואס מען טאר נישט גרויסע אלומות איז נישט וועגן טוחן, נאר **מפני הטורח שבהן** – וועגן דעם טרחה. עס ווערט געפרעגט פארוואס דער רמב"ם לייגט עס דא ביי טוחן, ווען טרחה-ענינים קומען שפעטער. דער תירוץ: ס'איז א קליינע צוגאב ווייל עס איז א פארוואנדטע זאך.

(ד) חבילי סיהא ועזוב – כותש בראשי אצבעותיו

„חבילי סיהא ועזוב וקרנות שהכניסן למאכל בהמה – כותש ואוכל בראשי אצבעותיו, אבל לא ביד הרבה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.“

„אבער: אוכל אדם אוכלין ומשקין שדרך הבריאיים לאכלם ולשתותם, כגון הכסבר והכוסת והאזוביון, ואף על פי שיש בהם כח הרפואה, ואף על פי שאוכלן כדי שיתרפאו בהם – מותר, הואיל והם מאכל בריאיים.“

פשט: זאכן וואס געזונטע מענטשן עסן נישט – טאר מען נישט עסן בשבת (אפילו שלא לרפואה, ווייל עס זעט אויס ווי רפואה). זאכן וואס געזונטע מענטשן עסן יא – מעג מען עסן אפילו לרפואה.

פשט: געוויסע געוויקסן וואס מען האט אריינגעבראכט פאר מאכל בהמה – מען מעג זיי צומאלן מיט די פינגערשפיצן, אבער נישט מיט פולע הענט, כדי נישט צו טון ווי אין וואכנטאג.

חידוש: דער טעם איז אז אויב מען טוט עס כדרך חול, וועט מען קומען צו ממש טוחן.

(ה) הצריך לדוך פלפלין – שינוי בכלי

„הצריך לדוך פלפלין וכיוצא בהן ליתן לתוך מאכל בשבת – כותש ביד הסכין ובקערה. אבל במכתשת – חייב משום טוחן.“

- **אינטערעסאנטער דאפלטער כלל:** מאכל שאינו מאכל בריאיים – אסור אפילו שלא לרפואה (ווייל דער בלויזער אקט פון עסן אזא זאך זעט אויס ווי רפואה). מאכל בריאיים – מותר אפילו לרפואה בפירוש. דער רמב"ם זאגט "לא יאכל דברים שאינן מאכל בריאיים" – ער זאגט נישט "לרפואה", נאר סתם מען טאר נישט עסן אזעלכע זאכן.

- **ביישפיל:** טשולנט – אפילו מען זאגט "דאס איז א רפואה", דארף מען נישט אויפהערן עסן, ווייל עס איז א מאכל בריאיים.
- דער גדר פון "מאכל בריאיים" מיינט נישט אז יעדער עסט עס, נאר אז עס מאכט זיך אז מענטשן עסן עס – ווי א "העלט פוד" וואס איז נישט ממש א רפואה אבער אויך נישט א טיפישע מאכל, אבער מענטשן עסן עס.

פשט: ווען מען דארף צעברעקלען עפעס פאר שבת-עסן, מעג מען עס טון מיט א שינוי – מיט דעם הענטל פון א מעסער אויף א קערה (טעלער). אבער אין א מכתשת (מערסער) איז מען חייב משום טוחן.

חידושים:

(ג) שתה חלתית קודם השבת
„שתה חלתית קודם השבת וראה שעותה והולך – מותר לשתותה בשבת, במקום שנהגו הבריאיים לשתות חלתית.“

פשט: איינער וואס האט אנגעהויבן טרינקען חלתית (א רפואה-טרונק) פאר שבת און עס ארבעט נאך, מעג ער ווייטער טרינקען בשבת, אין א פלאץ וואו

- דער שינוי באשטייט אין צוויי זאכן: (1) מיט דעם דיקערן זייט פון סכין (נישט כדרכו), (2) אויף א קערה וואס איז נישט דער נארמאלער כלי פאר טוחן. מען זעט אז דער רמב"ם רעדט פון א סיטואציע וואו מען איז אינמיטן עסן – עס איז א חלק פון אכילה, נישט הכנה.

- דער עיקר חילוק: **דער כלי דרוקט מער ווי דער מעשה**. אפילו ווען מען איז איין סטעפ אוועק פון טוחן, מעג מען נאך יא ווען עס איז א חלק פון עסן.

בריאים טרינקען עס.

חידושים:

- **שווערע קשיא אויף דער גירסא:** אויב עס איז א מקום שנהגו הבריאים לשתות – פארוואס דארף מען דעם תנאי אז ער האט אנגעהויבן פאר שבת? עס איז דאך שוין מאכל בריאים! און אויב עס איז נישט מאכל בריאים – וואס העלפט אז ער האט אנגעהויבן פאר שבת?

- **דער רב המגיד'ס הגהה:** דער רב המגיד איז מגיה צו ליינען "אפילו במקומות שלא נהגו הבריאים" – דאס מאכט מער סענס, ווייל דאס איז א חידוש: אפילו וואו בריאים טרינקען עס נישט, מעג מען ווייטער טרינקען ווייל ער האט שוין אנגעהויבן פאר שבת.

- **א פארשלאג צו פארשטיין אונזער גירסא:** אפשר מיינט עס אז ווייל דער מענטש האט זיך געמאכט א סדר פון טרינקען דאס רעגולער, איז עס פאר אים געווארן ווי א מאכל בריאים – עס איז נישט מער א איינמאליגע רפואה-מעשה, נאר א נארמאלע רוטין. אבער דאס בלייבט נישט קלאר.

- **א צווייטער פארשלאג:** אפשר איז דער היתר באזירט אויף דעם אז אויפהערן אינמיטן א רפואה-קור קען זיין א סכנה. אבער דאס ווערט אויך נישט אנגענומען ווייל סכנה איז אן אנדערע קאטעגאריע לגמרי.

(ד) שמנים שדרך הבריאים לסוך בהם

„שמנים שדרך הבריאים לסוך בהם – מותר לסוך בהם בשבת, אפילו שנתכוון לרפואה, ואין לו היכר. אבל שאינם דרך הבריאים – אסורים.“

פשט: אויל וואס געזונטע מענטשן נוצן אויך זיך איינצושמירן, מעג מען נוצן אויף שבת אפילו מיט כוונה פאר רפואה, ווייל עס איז נישט דערקענטליך אז ער טוט עס פאר רפואה. אבער זאכן וואס נאר קראנקע מענטשן נוצן – איז אסור.

חידושים: דער רמב"ם זאגט אפילו שנתכוון לרפואה – דאס איז אנדערש פון פריערדיגע הלכות. ביי שמנים שדרך הבריאים, איז אפילו מיט כוונה לרפואה מותר, ווייל עס איז נישט דערקענטליך (אין לו היכר).

(ה) חושש במתניו – סיכה ביין וחומץ

„החושש במתניו לא יסוך יין וחומץ, אבל סך הוא את השמן, ולא שמן ורד. אלא במקום שבני אדם סכין אותו. ומותר לסוך שמן המלך בכל מקום.“

פשט: איינער מיט ווייטאג אין מתניים טאר נישט שמירן יין אדער חומץ (ווייל בריאים טוען דאס נישט), אבער שמן מעג מען (ווייל בריאים טוען עס אויך), נישט שמן ורד (בלומען-אוייל) אויסער אין א מקום וואו בריאים נוצן עס אויך. שמן המלך איז מותר אומעטום ווייל בריאים נוצן עס שטענדיג.

(ו) נקפה ידו או רגלו – צומסה ביין

„נקפה ידו או רגלו – צומסה ביין ולא יצמוס בחומץ. ואם היה רגיל – אפילו ביין אסור.“

פשט: איינער וואס האט זיך צוקלאפט האנט אדער פוס, מעג צומסה (באנדאזשירן/שטילן בלוט) מיט יין (ווייל בריאים נוצן עס אויך), אבער נישט מיט חומץ (ווייל דאס איז נאר פאר רפואה).

חידושים: "ואם היה רגיל – אפילו ביין אסור" – חומץ ארבעט שוואכער ווי יין, אבער ביי א מענטש וואס איז רגיל (עמפינדליך), ארבעט אפילו יין ווי א רפואה, און דעריבער איז אסור.

(ז) חושש בשיניו – חומץ

„החושש בשיניו לא יגמא בהם את החומץ ויפלוט, אבל מגמא ובוֹלע.“

פשט: איינער מיט ציינווייטאג טאר נישט גארגלען חומץ און אויסשפייען (ווייל דאס איז קלאר א רפואה), אבער ער מעג גארגלען און אראפשלינגען – ווייל דעמאלטס זעט עס אויס ווי ער עסט/טרינקט עס, ענליך צו מאכל בריאים.

(ח) חושש בגרונו – שמן

„החושש בגרונו לא יערערנו בשמן, אבל בולעו שמן הרי זה מותר.“

פשט: איינער מיט האלדזווייטאג טאר נישט גארגלען מיט אויל און אויסשפייען, אבער מעג שלינגען אויל.

חידושים:

- דער לשון "יערערנו" ווערט באמערקט אלס אן אינטערעסאנטע לשון הקודש ווארט פאר גארגלען. לשון הקודש האט ספעציפישע ווערטער פאר פראקטישע טאג-טעגליכע זאכן וואס מיר קענען נישט ווייל מען נוצט נישט לשון הקודש פאר אלטעגליכע זאכן.

- דער מעכאניזם: צו היילן דעם האלדז דארף דער האלדז קומען אין קאנטאקט מיט אויל. גארגלען און אויסשפייען האלט דאס אויל לאנג ביים האלדז (קלאר א רפואה). שלינגען אויל צוביסלעך מאכט אויך דעם האלדז "אוייליג" אבער עס זעט אויס ווי נארמאל טרינקען.

- דער מושג פון "כפי תומו" – ער טרינקט שמן, אבער עס זאל אויסזען ווי כבדרך אגב, נישט ווייזן אז ס'איז א רפואה.

(ט) שף בשיניו – נסר/מציצה

„ואם שף בו את שיניו – אם נתכוון לרפואה אסור, אבער אם נתכוון לריח הפה – מותר.“

פשט: מען טאר נישט ריבן די ציין מיט א מעדיצינישע זאלב אויב מען מיינט רפואה, אבער אויב מען מיינט פאר ריח הפה איז מותר.

חידושים – שאלה וועגן טוטפעיסט/מאוטוואש בשבת:

- לויט דעם רמב"ם, אויב מען טוט עס פאר ריח הפה (היגענע) איז מותר, אבער פאר רפואה איז אסור.

- **פרייווענשאן איז נישט רפואה** – פרייווענטיווע היגענע (ווי רעגולערע ציין-פוצן) איז נישט רפואה. "איינער עסט געזונט הייסט נישט רפואה." עס איז אויך ווי מאכל בריאים, נישט סממנים.

- אבער אויב א דאקטער האט געגעבן א ספעציעלע קריעם פאר א באשטימטע צייט – דאס קען שוין זיין רפואה.

- עס זענען דא אנדערע שאלות ביי ציין-פוצן אויף שבת: (1) ארויסקומען בלוט, (2) שמירן (ממחה), (3) די אחרונים האבן א מחלוקת צו טוטפעיסט איז מותר בכלל.

(י) רפואה פאר אויגן – יין אויף אויגן

פשט: לייגן יין אויף די אויגן – מותר אויף א באשטימטע אופן.

חידושים:

- עס ווערט פארבונדן מיט דעם מנהג פון טונקען פינגער אין יין ביי הבדלה און לייגן אויף די אויגן – דאס האט א שייכות צו אן אלטע רפואה-פראקטיק.

- דער אופן ווי מען לייגט עס אויף (אויפן אויג, עס זאל אריינטראפן) איז נישט קלאר דערקענטליך אז ס'איז א רפואה.

(יא) רוק תפל

פשט: שפייעכץ נאכן אויפשטיין, פאר מען האט עפעס געגעסן אדער געטרונקען, האט נאר דעם אריגינעלן טעם (אן א צד טעם פון עסן) – דאס

(טו) רטיה – אראפגעפאלן און צוריקלייגן
„רטיה שפירשה על גבי כלי – מותר להחזירה. פירשה על גבי קרקע – אסור.”

פשט: א בענדעידוזש וואס איז אראפגעפאלן אויף א כלי (טיש, בענקל) מעג מען צוריקלייגן. אויב עס איז אראפגעפאלן אויף דער ערד, טאר מען נישט, ווייל עס זעט אויס ווי א נייע רטיה.

חידושים:

- דער יסוד: כל זמן מען קען עס מבליע זיין בדרך גב ("איך לייג עס נאר צוריק"), איז עס מותר. אבער ווען עס ווערט צו א גאנצע נייע מעשה פון רטיה, איז עס אסור.

- **ראב"ד חולק:** דער ראב"ד מיינט אז אפילו על גבי קרקע מעג מען צוריקלייגן.

(טז) רטיה במקדש

„מניחין רטיה על גבי מכה לכתחילה במקדש.”

פשט: אין בית המקדש מעג מען לכתחילה לייגן א רטיה, ווייל אין שבות במקדש.

חידושים:

- עס איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם זאגט עס דווקא ביי רטיה – צי מיינט ער א כלל'דיגע זאך אויף אלע רפואות אין מקדש, אדער נאר רטיה?

- **סברא פארוואס דווקא רטיה:** אין מקדש האבן כהנים מער געדארפט שנעל פיקסן וואונדן, ווייל א מכה קען מאכן א בעל מום וואס פסל'ט זיי פון עבודה. דער ראב"ד איז נישט מסכים מיט דער סברא.

(יז) ממחק ביי סדין

„אין מקנה בסדין.”

חידושים: א סדין איז אנגעשמירט מיט קריעם'ס, און אויב מען וויל אפווישן פון א מכה מיט א סדין, איז שייך ממחק (מלאכת ממחק). דאס איז א באזונדערער איסור אויסער רפואה בשבת.

(יח) סוכין וממששין (שמירן און מאסאזשירן)

„סוכין וממששין – מותר. סך וממשמש בבת אחת, כדי שלא יעשה כדרך שעושה בחול.”

פשט: מען מעג שמירן אויל און מאסאזשירן – למשל ביי א בעיבי וואס איז קאנסטיפעיטעד, שמירט מען אויל און רייבט דעם בויך. אבער מ'זאל עס טון ביידע צוזאמען אויף איינמאל, נישט אין צוויי שטאפלען (ערשט סך, דערנאך ממשש) ווי מ'טוט אין וואכן.

חידושים:

- דאס איז מותר ווייל עס איז נישט ממש א דרך רפואה – מען קען עס טון פאר פלעזשער אויך.

- **גירסא-שאלה:** "ממששין" vs. "מסמשין" – ביידע זענען דאס זעלבע ווארט, נאר דער רמב"ם האט אפשר נישט געשריבן אין פונקטליכע לשון הקודש, און דרוקער האבן געפיקסט.

- אבער מען זאל נישט "יישר" – גלייכן אויס מיט כח, ווייל דאס איז שוין ממש א רפואה-מעשה.

- דער רמב"ם זאגט נישט אז דער שינוי איז כדי עס זאל ווייניגער אויסזען ווי רפואה, נאר כדי עס זאל ווייניגער אויסזען ווי **וואכעדיג**. דאס הייסט, אלע רפואות זענען אינהערענט א "וואכעדיגע" זאך – דער איסור איז צו טון עס אויף דעם געוויינטלעכן אופן ווי מ'טוט אין חול.

איז א רפואה. ווייל עס האט נישט קיין שם פון יין אדער אנדערע געטראנקען, טוט מען עס נאר פאר רפואה, נישט פאר קיין אנדערע צוועק.

(יב) קילור (מעדיצין פאר אויגן)

„קילור ששרה אותה מערב שבת – מעבירה על גבי עינו בשבת ואינו חושש. אבל בשבת עצמה אסור לשרות.”

פשט: א קילור (מעדיצין פאר אויגן, אנגעמאכט מיט וויין) וואס מען האט איינגעוויקט פאר שבת, מעג מען לייגן אויף די אויגן (פון דרויסן) בשבת. אבער בשבת אליין טאר מען נישט איינזייקן.

חידושים: דער קילור האט דעם זעלבן דין ווי וויין אליין – על גבי העין (פון דרויסן) מעג מען, אבער אין די אויגן אריין טאר מען נישט. דער טעם פארוואס מען טאר נישט שר'ן בשבת אליין איז ווייל דאס איז ממש אנגרייטן א רפואה בשבת, וואס איז א גרעסערע פראבלעם ווי סתם אנווענדן א שוין-גרייטע רפואה.

(יג) נקפה ידו או רגלו – ארויסנעמען בלוט

„לא יטריח קנה בידו כדי להוציא את הדם.”

פשט: איינער וואס האט זיך צוקלאפט א פינגער, טאר נישט ארומבינדן א גראזל צו היילן, און טאר נישט ארויסנעמען דאס בלוט, אפילו נישט מיט די הענט.

חידושים:

- רפואה בשבת איז אסור אפילו ווען עס איז נישט קיין שום מעדיצין, נאר אן עקסערסייז אדער פיזישע אקציע וואס העלפט.

- **מחלוקת רש"י און רמב"ם:** רש"י איז משמע אז ארויסשטופן בלוט איז אן עבירה פון חובל. אבער דער רמב"ם זעט אויס אז עס איז נאר א שבות פון רפואה, נישט חובל.

- **סברא לויט רמב"ם:** ביי חובל דארף מען הנאה – "צריכה לגופה" אדער הנאת יצור. דא, כאטש ער וויל דוקא אז דאס בלוט זאל ארויסקומען, איז עס נישט די סארט הנאה וואס מאכט חובל. דא איז עס שוין געווען חובל קודם (דער קלאפ), און ער נעמט נאר ארויס דאס בלוט – דערפאר איז עס נאר א חשש רפואה.

(יד) חמין ושמן על גבי מכה

„אין נותנין חמין ושמן על גבי המכה, ולא על גבי מוך שעל גבי המכה.”

פשט: ווארעם וואסער מיט אויל (א באקאנטע רפואה פאר וואונדן) טאר מען נישט לייגן דירעקט אויף די מכה, און אויך נישט אויף א מוך (קאטאן/גאז) וואס ליגט אויף די מכה.

חידושים:

- **וואס מעג מען יא?** מען מעג לייגן וויין **חוף למכה** (אינדרויסן לעבן די מכה), און עס טראפט אליין אראפ אויף די מכה – ווייל אזוי איז עס נישט דירעקט רפואה.

- **מוך יבש:** א טרוקענע שטיקל קאטאן מעג מען לייגן אויף א מכה, ווייל עס איז נישט מוכח אז עס איז פאר רפואה – אפשר לייגט ער עס פאר באקוועמליכקייט.

- **מוך עתיק (אלטע):** אן אלטע שטיקל שטאף מעג מען לייגן. א נייע איז מער מוכח אז עס איז פאר רפואה. עס ווערט געפרעגט: לכאורה אדרבה, א נייע איז מער א דבר מצוי פאר אנדערע צוועקן (באקוועמליכקייט, ווארעמקייט), און דער אלטער איז מוכח אז עס איז נישטא קיין אנדערע סיבה? – בלייבט א קשיא.

"וקראת לשבת עונג" – מ'זאל נישט טראכטן פון וואס פעלט אים, נישט טראכטן פון זיין צער, נאר פאקוסן אויף וואס איז גוט. אזוי ווי מ'טאר נישט בעטן צרכיו בשבת. דאס וואלט געגעבן אן אלטערנאטיווע סיבה פאר אלע רפואה-איסורים.

4. **פראקטישע נפקא מינה:** אויב דער מענטש קען עס שוין נישט אויסהאלטן, ווערט ער א **חולה שאין בו סכנה** וואס מ'מעג יא טון דרבנן'ס פאר אים. מ'רעדט נאר וועגן זאכן וואס ער קען ווארטן ביז מוצאי שבת.

(כב) גורדין במגדרת

„אין גורדין במגדרת, אבל אם היה עליו לכלוך או צואה – מותר... גורר כדרכו."

פשוט: מ'טאר זיך נישט קראצן מיט א קראצער (רפואה-צוועקן), אבער אויב ס'איז דא שמוץ אויף אים, מעג ער – ווייל מ'טראכט נישט אז ער טוט עס פאר רפואה. אפילו אויב ער האט אויך הנאה דערפון.

(כג) סוכין ומפרכסין לאדם אבל לא לבהמה

„סוכין ומפרכסין לאדם לענגו, אבל לא לבהמה... אבל מותר להסיר צערה על ידי סיכה ופרכוס."

פשוט: מ'מעג שמירן און קלאפן (מאסאזש) א מענטש לענגו (פאר זיין פארגעניגן/עונג), אבער נישט א בהמה. פאר א בהמה – נאר צו מסיר צער זיין.

חידושים:

1. **"לענגו" שטייט גלייך נאך "וקראת לשבת עונג"** – פאר א מענטש איז עונג א סיבה צו מתיר זיין, אבער ביי א בהמה איז נישטא קיין ענין פון "עונג בהמתו". ס'איז דא שביתת בהמתו, אבער נישט עונג בהמתו.

2. **חילוק צווישן עונג און צער ביי בהמה:** פאר עונג פון בהמה טאר א מענטש נישט ארבעטן שבת. אבער **צער בעלי חיים** – מ'מעג יא מסיר זיין דורך סיכה ופרכוס, ווייל דאס איז א צורך (נישט סתם עונג).

(כד) רפואה פאר בהמות

„בהמה שאכלה כרשינין הרבה מריצין אותה בחצר. וכן אחוזת דם מעמידין אותה במים בשביל שתצטנן, ואין חוששין שמא ישחוק לה סממנים."

פשוט: א בהמה וואס האט זיך איבערגעגעסן מעג מען מאכן ארומלויפן אין חצר, און א בהמה וואס האט א בלוט-פראבלעם מעג מען שטעלן אין וואסער זי זאל זיך אפקילן, און מיר זארגן זיך נישט אז דער בעל הבית וועט קומען צו שחיקת סממנים.

חידושים:

- דער רמב"ם זאגט **דירעקט** "ואין חוששין שמא ישחוק לה סממנים" – דאס מיינט אז ס'איז טאקע א רפואה, נאר ביי בהמות איז נישטא די חשש אז דער מענטש וועט קומען צו שחיקת סממנים.

- דער רמב"ם האט נישט געזאגט אז מ'מעג געבן **מש מעדיצין** פאר א בהמה – ער האט נאר מתיר געווען ארומלויפן און שטעלן אין וואסער, וואס זענען נישט דירעקט פארבונדן מיט סממנים.

- **א סכרא פארוואס בהמות זענען אנדערש פון מענטשן:** ביי א מענטש, ווייל מ'האט מקיל געווען ביי חולה שיש בו סכנה (מ'מעג אלעס טון), איז דא א חשש אז "מתוך שהקלת לו בסופו יחמיר לו בתחילתו" – ווען ער איז נאך נישט קיין חולה וועט ער שוין אנהייבן מאכן סממנים. אבער ביי א בהמה, וואס מ'טאר **קיינמאל** נישט מחלל שבת זיין פאר איר (קיין חולה שיש בו סכנה גילט נישט), האט דער מענטש שוין א גדר – ער וועט נישט קומען צו שחיקת סממנים.

(יט) אין מתעמלין בשבת

„ואין מתעמלין בשבת. איזהו מתעמל? זה שדורס לו על הגוף בכח עד שיגע ויזיע, או שיהלך עד שיגע ויזיע... לפי שאסור ליגע עצמו כדי שיזיע בשבת."

פשוט: "מתעמל" (פון לשון עמל) מיינט צוויי זאכן: (1) א שטארקע מאסאזש – מ'טרעט/האקט אויף א מענטש ביז ער ווערט מיד און שוויצט; (2) גיין/שפאצירן ביז מ'ווערט מיד און שוויצט. ביידע זענען אסור ווייל די שוויצן איז א רפואה.

חידושים:

1. דער רמב"ם לייגט אריין די ווערטער **"ליגע כדי שיזיע"** – דאס מיינט אז עקסערסייז וואס ברענגט נישט קיין שוויצן איז אפשר נישט אין דעם איסור.

2. **תוספתא ווערט געברענגט:** "אין רצין בשבת כדי להתעמל, אבל מתעמל כדרכו ואינו חושש אפילו כל היום כולו" – מ'טאר נישט לויפן שבת כדי זיך מתעמל צו זיין, אבער מ'מעג גיין כדרכו. "שלא ירוץ בשבת" איז אן עקסטרע הלכה וואס האט נישט מיט רפואה צו טון.

3. **קשיא: וויאזוי פאסט דאס מיט שחיקת סממנים?** התעמלות איז נישט דירעקט פארבינדן מיט שחיקת סממנים. צוויי תירוצים:

- **"לא פלוג"** – איינמאל מ'האט גע'אסר'ט רפואה, האט מען גע'אסר'ט אלע רפואה-זאכן, אפילו ווען שחיקת סממנים איז נישט שייך.

- **אפשר איז דא אן אנדערע סיבה אויך** – סתם טרחה, אדער ווייל מ'דארף רוען שבת.

4. אן אינטערעסאנטע שיטה ווערט דערמאנט אז דער איסור איז "סתם ווייל מען דארף רוען שבת." דאס איז אבער נישט לויט דעם רמב"ם'ס וועג דא – דער רמב"ם רעדט פון רפואה שפעציפיש.

(כ) קרקע דימוס

„וכן אסור לעמוד בקרקע דימוס."

פשוט: לויט דעם ערוך, איז דאס א פלאץ וואו די קרקע איז הייס (ווי חמי טבריה), וואו מ'שטייט און שוויצט פאר רפואה. מ'טאר דארט נישט גיין שבת.

(כא) רחיצה במים הרעים – צער vs. עונג

„ולא במי משרה... ולא בים סדום... ולא במים הרעים שבים הגדול, שכל אלו צער הם, וקרוב הדבר להיות רחיצה של שבת עונג. לפיכך אם לא נשתהו שם אלא מעט, אפילו שיעור לחטט בראשו... מותר."

פשוט: מ'טאר זיך נישט וואשן אין שלעכטע וואסערן (ים המלח, שמוציגע מקוה, וואסער וואו מ'האט לעדער געווייקט) ווייל דאס איז צער, און שבת דארף זיין עונג. אבער אויב מ'איז דארט נאר א קורצע צייט, איז מותר.

חידושים:

1. **דער רמב"ם'ס טעם דא איז נישט רפואה נאר "לקראת שבת עונג"** – דאס איז אסור ווייל ס'איז צער, נישט ווייל ס'איז א רפואה. דאס איז א באזונדערע קאטעגאריע.

2. **קשיא:** אויב א מענטש גייט דארטן ווייל זיין בויך טוט אים וויי (רפואה), איז דאך דער צער פון די שלעכטע וואסער קלענער ווי זיין קראנקהייט – ער מאכט אפ וואס איז א גרעסערע עונג. פארוואס זאל עס זיין אסור? **תירוץ:** עונג איז **אבדזשעקטיוו**, נישט סובדזשעקטיוו. דאס וואס א מענטש וויל עפעס טון וואס איז נישט קיין עונג, מאכט עס נישט קיין עונג – ס'מאכט עס נאר א זאך וואס ער וויל טון. רפואה-זאכן טוט א מענטש נישט אין די צייט וואס ער וויל זיך ענדזשויען, נאר אין די צייט וואס ער דארף עס טון.

3. **א ברייטערע השקפה ווערט פארגעלייגט:** אפשר איז דער גאנצער יסוד פון איסור רפואה בשבת (נישט נאר שחיקת סממנים) פארבינדן מיט

אין א כברה און טראגן צום אבוס (פוטער-טראג), אפילו אויפ'ן וועג פאלט ארויס דער מוץ.

חידושים:

- **כברה אויפהענגען** — אפילו ער טוט עס נישט בידיים, נאר ער הענגט אויף די כברה און דער מוץ פאלט אליין ארויס, איז דאס אסור ווייל ס'איז "כמרקד".

- **שאלה צי דאס איז דאורייתא אדער דרבנן:** כברה אויפהענגען איז **כלאחר יד** (נישט דער נארמאלער וועג פון מרקד), און אויך **לא ניהא ליה** (ער וויל נישט דירעקט דעם רעזולטאט), דערפאר איז עס דרבנן. מרקד אליין (בידיים, בכברה) איז דאורייתא.

- **דער היתר פון טראגן צום אבוס:** ווען מ'טראגט תבן אין א כברה צום אבוס, אפילו דער מוץ פאלט ארויס בשעת הליכה, איז עס מותר — ווייל דער כוונה איז נישט צו זיפן נאר צו טראגן.

גזירות הקשורות ללש (גיבול)

(א) קמח קלי

„מגבל חייב משום לש. לפיכך אין מגבלין קמח קלי הרבה, ומותר לגבל את הקלי מעט מעט.“

פשט: קמח קלי (געבראטענע מעל) ווערט נישט אן אמת'ער טייג ווען מען מיישט עס מיט פליסיגקייט — עס ווערט עפעס אנדערש, נישט ממש א טייג. דעריבער איז עס נישט א דאורייתא לש, אבער מדרבנן טאר מען נישט מגבל זיין א סך אויף אמאל. א ביסל אויף אמאל מעג מען, ווייל עס זעט נישט אויס ווי לש.

חידוש: דער יסוד פון לש איז ספעציפיש ווען מען פון מעל ווערט א טייג — א "אנצע נייע מין מאטעריאל". ביי קמח קלי ווערט עס בלויז א ביסל מער געדיכט, אבער עס איז נישט דער דראמאטישער טשענדזש ווי פון רעגולערע מעל צו טייג.

(ב) תבואה שלא הביאה שלישי — קלויה

„תבואה שלא הביאה שלישי קלויה, אחר תחינתה גסה שהיא כחול ואינה נקראת שתות — מותר לגבל ממנה בחומץ וכיוצא בו הרבה בבת אחת. אבל קשה — אסור.“

פשט: פריצייטיגע תבואה וואס מען האט געבראטן און גראב געמאלן, וואס עס איז ווי זאמד — מעג מען מגבל זיין אפילו א סך אויף אמאל מיט חומץ, ווייל עס ווערט נישט קיין טייג. אבער אויב עס ווערט הארט, זעט עס יא אויס ווי לש און איז אסור.

חידוש: אפילו ביי די וואס מען מעג, דארף מען א שינוי — מען נוצט חומץ אנשטאט וואס

ער, אדער מען טוט עס אין אן אנדער סדר (קודם חומץ נאכדעם שתות). דער שתות/שוסס ווערט דערמאנט אלס א פסח'דיגע מאכל וואס מען קויפט אין געשעפטן.

(ג) מורסן (שלעכטס פון תבואה)

„המורסן — אין רואה לגבל, שמא יבוא לגבל עפר וכיוצא בו. ונותן מים על גבי מורסן ומוליך בה את התרווד שתי וערב, אבל אינו מגבל בידו. ואם לא נתערב — מנער מכלי לכלי עד שיתערב.“

פשט: מורסן טאר מען נישט מגבל זיין ווי א טייג, ווייל מורסן איז פארמישט מיט שמוציגע זאכן ווי עפר, און מאכן א גיבול מיט עפר איז ענליך צו ממש לש (מאכן סעמענט/טעט). מען מעג אבער: (1) גיסן וואסער אויף מורסן, (2) מישן מיט א לעפל נאר שתי וערב (ליינס), נישט ווי נארמאלע לש, (3) נישט מישן מיט די האנט, (4) אויב עס האט זיך נישט צעמישט — אויסגיסן פון איין כלי צום אנדערן.

(כה) מקיא את אכלו בשבת

„אין מקיא את אכלו בשבת — מדובר במקיא ע"י סם. אבל אם רוצה להקיא בלא סם מותר.“

פשט: מ'טאר נישט ברעכן דורך נעמען א מעדיצין, אבער אן א סם (למשל מיט די הענט) איז מותר.

חידושים: דער איסור איז **דירעקט** פארבונדן מיט שחיקת סממנים — נעמען א סם צו ברעכן איז ממש ענליך צו סממנים. אבער ברעכן אן א סם איז בכלל נישט רפואה, דערפאר מותר.

(כו) דחיקת כריסו של תינוק

„ואסור לדחוק כריסו של תינוק כדי להוציא רעי שלו, שמא יבוא לידי שחיקת סממנים המשלשלין.“

פשט: מ'טאר נישט קוועטשן אויף א קינד'ס בויך ארויסצוברענגען רעי, ווייל דאס קען ברענגען צו מאכן לעקסעטיוו-סממנים.

חידושים: דאס איז אלץ חילוקים וואס די חכמים האבן געמאכט אויף באזיס פון **עקספיריענס** — וואס ברענגט צו שחיקת סממנים און וואס נישט. לערנען הלכה איז "זייער אסאך לערנען ריעליטי" — ס'איז נישט תיאוריע נאר פראקטישע באאבאכטונג.

(כז) כפיית כוס על הטבור, חינוק קטן, העלאת אזנים, העלאת ענקלי

„ומותר לכפות כוס על הטבור בשבת כדי להעלותו. וחייב להנוק את הקטן וללפף... להעלות אזנים ולהעלות ענקלי. כל אלו וכיוצא בהן, אלו הן מן האומנים כדי שלא יבואו לידי שחיקת סממנים, והוא שיש לו צער מהן.“

פשט: מ'מעג לייגן אן איבערגעדרייטע כוס (ענליך צו באנקעס/כוסות רוח) אויף דעם טבור צו מאכן סאקשן, מ'מעג צאמנעמען/טייטענען א קינד, אויפהייבן אויערן, אויפהייבן "ענקלי". אלע דאזיגע זאכן זענען מותר ווייל זיי ברענגען נישט צו שחיקת סממנים — **אבער נאר ווען ער האט צער.**

חידושים:

- **דער תנאי "שיש לו צער"** איז א קלארער חילוק: דאזיגע זאכן וואס זענען נישט פארבונדן מיט סממנים זענען מותר, אבער נאר ווען ס'איז דא צער. דאס איז נישט א "בליינעם היתר" — ס'איז א באדינגטער היתר.

- **גרויסער כלל:** "ס'איז נישטא אזא זאך אז א איד דארף זיצן שבת און ס'זאל אים וויי טון ווייל די חכמים לאזן נישט נעמען א רפואה." קודם כל, אויב ס'טוט אים טאקע וויי, איז ער א חולה שאין בו סכנה (וואס האט זיינע קולות). אבער אפילו ווייניגער פון דעם — יעדע מאל וואס ס'איז דא א פראבלעם, איז דא אן עצה וויאזוי מ'קען עס טון, נישט אויף דעם באקוועמסטן וועג, אבער יא. "שבת טוט מען נישט אזוי ווי די וואכן" — מ'מאכט א חילוק אז ס'זאל נישט זיין וואכעדיג, אבער מ'לאזט נישט מענטשן ליידן.

- **בדרבנן איז נישטא אזא זאך צער** — די רבנן ווילן נישט מאכן מענטשן ליידן. בדאורייתא קען מען אמאל זיין "סטאק" ווייל די תורה לאזט נישט, אבער בדרבנן טרעפט מען אלעמאל אן עצה.

גזירות הקשורות למרקד (זיפן)

„המרקד מאבות מלאכות, לפיכך אין כוברין את התבן בכברה, ולא יניח כברה שיש בה תבן [מפני שהוא כמרקד]. אבל נוטל תבן בכברה ומוליך לאבוס.“

פשט: מרקד (זיפן) איז אן אב מלאכה. דערפאר טאר מען נישט זיפן תבן אין א כברה (זיפ), און אפילו אויפהענגען א כברה מיט תבן אז דער מוץ זאל ארויספאלן איז אסור ווייל ס'איז ענליך צו מרקד. אבער מ'מעג נעמען תבן

(חשש פון מלאכות). עס בלייבט נישט קלאר וואס דער עיקר טעם איז.

(ד) מוקצה-גראז פאר בהמות

„ומותר להעמיד בהמתו על גבי עשבים ותאכל. אבל אם היו על גבי דבר שהוקצה – לא יעמידנה עליו, אבל עומד בפניה כדי שתאכל.”

פשט: מען מעג שטעלן א בהמה אויף גראז זי זאל עסן. אבער אויף מוקצה-גראז (אוועקגעלייגט לסחורה) טאר מען נישט שטעלן די בהמה דירעקט. מען מעג אבער שטיין דארטן און אינקארעדזשן/פושן די בהמה זי זאל עסן פון דעם מוקצה.

חידוש: דער חילוק: דירעקט שטעלן די בהמה אויף מוקצה איז א סארט טלטול/האנדלונג מיט דעם מוקצה-חפץ. אבער סתם שטיין און אינקארעדזשן – דאס איז נישט קיין טלטול. **וכן ביום טוב** – אפילו יום טוב וואס איז מער חמור אין מוקצה, מעג מען דעם היתר פון "עומד בפניה."

[דיגרעסיע: מנהג שבת שירה – לייגן עסן פאר פייגלעך]

עס ווערט דערמאנט דער מגן אברהם און אנדערע אחרונים וועגן דעם מנהג שבת שירה צו לייגן עסן פאר פייגלעך. דער קשיא איז: פייגלעך זענען "אין מזונותם עליך" – מען טאר נישט פיסערן! עס ווערט דערמאנט אז איינער האט גע'טענה'ט אז ווייל עס איז א מנהג איז עס מותר, אבער דאס ווערט אפגעוויזן – "מנהג איז נישט קיין ראייה."

דער פשוט'ער תירוץ איז אז מען לייגט עס **פאר שבת** (מען גרייט עס צו פאר שבת אריין). **תשובה מאהבה** ווערט דערמאנט אלס א מקור וואס האט "אייביג גוטע תירוץ" פאר דעם מנהג.

א שארפע באמערקונג ווערט געמאכט בדרך צחות: מען טוט דעם מנהג נישט פאר דער בהמה'ס וועגן – די בהמה דארף נישט דעם עסן, מען טוט עס ווייל מען האט א מנהג. "האסט געפרעגט די בהמה צו ס'איז אקעי אז איין שבת זאל מען זיך פלוצלינג דערמאנען אז ער עקזיסט?" – א מוסר'דיגע נקודה אז מען זאל זיך באמת באקימערן מיט בעלי חיים דאס גאנצע יאר, נישט בלויז איין מאל א יאר אלס א מנהג.

[דיגרעסיע: מערערע ציצית – "להתרחק מן המזרות"]

עס ווערט דערציילט א מעשה/תשובה וועגן דעם מנהג צו גיין מיט מערערע ציצית (ווי ר' חיים שמואלעוויטש). עס ווערט געפרעגט: אויב יעדע בגד איז א מצוה, פארוואס נישט אנטון מערערע? **ר' דוב לאנדא** ענטפערט: **"להתרחק מן המזרות"** – מען דארף זיך דערווייטערן פון מאדנע זאכן, אפילו אויפן חשבון פון א מצוה, ווייל עס קען אוועקשלעפן אנדערע מענטשן פון תורה ומצוות. **ר' חיים** ענטפערט מיט פיקחות: אויב יא, וועט מען פאדערן פון יעדן מענטש צו מאכן מאה חדרים קטנים מיט מאה מזוזה, און יעדן טאג שעכטן מאה טשיקענס. עס ווערט באמערקט אז דער כלל פון "מזרות" איז סובייעקטיוו.

דערמיט ווערט פרק כ"א פארענדיקט.

חידוש: דער חילוק צווישן לעפל און האנט: מיט א לעפל שתי וערב איז עס א שינוי פון דרך לש, אבער מיט די האנט זעט עס אויס ווי ממש לש. דער היתר פון מנער מכלי לכלי איז נאר פאר תינות און שבורים (קראנקע).

(ד) מורסן – כמות (כלי אחד)

„ומותר לערב מורסן... ומערב בכלי אחד אפילו כור אפילו כוריים.”
פשט: מען מעג מישן מורסן אין איין כלי אפילו א גרויסע כמות, און נאכדעם צעטיילן אין קלענערע כלים פאר יעדע בהמה.

חידוש/קשיא: פארוואס איז דווקא איין כלי בעסער? לכאורה איין גרויסע כלי זעט מער אויס ווי א גרויסע לש-אפעראציע! דער טעם בלייבט נישט קלאר. דער רמב"ם זאגט פשוט אז אזוי זאל מען עס טון – איין כלי, נאכדעם צעטיילן.

הלכות מאכילין בהמה בשבת

(א) כלל: אין מאכילין כדרך שמאכילין בחול

„אין מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת כדרך שמאכילין בחול, משום טחינת קטניות ולישת קמה וכיוצא בו.”

פשט: אין וואכנטאג מאכט מען ספעציעלע צוגרייטונגען פאר בהמה-עסן (מאלן, קנעטן) כדי עס זאל זיין געשמאקער. אין שבת טאר מען נישט.

(ב) שיעור פיסערן

„לא יאכיל הגמל מאכל שלשה או ארבעה ימים. ולא ירביץ עגל... ויפתח פיו ויתן לתוך כרסו. אבל מאכיל יותר ממה שהבהמה אוכלת, ומשקה אותה מעט.”

פשט: מען טאר נישט אנפילן א גמל מיט עסן פאר 3-4 טעג. מען טאר נישט אריינצווינגען עסן אין א בהמה'ס מויל/האלדז. אבער מען מעג שטיין דארטן און האלטן די טעלער און געבן צו עסן, אפילו מער ווי זי וואלט נארמאל געגעסן.

חידוש: דער חילוק צווישן "למקום שיכולה להחזיר" (וואו די בהמה קען אויסשפייען – מותר) און "למקום שאינם יכולים להחזיר" (טיף אין האלדז – אסור). ביי חיה ועוף מעג מען אריינלייגן אין מויל למקום שיכולה להחזיר, און קל וחומר מעג מען עס לייגן פאר זיי.

(ג) מי שמזונותיו עליו vs. אין מזונותיו עליו

„במה דברים אמורים? במי שמזונותיו עליו – בהמתו וחיתו ויוני הבית ואווזים ותרנגולים. אבל מי שאין מזונותיו עליו כגון חזיר ויוני שובך, ודבורים – לא יתן לפניהם.”

פשט: נאר בהמות/חיות וואס דער מענטש איז אחראי פאר זייער עסן מעג מען פיסערן אין שבת. חיות וואס קלויבן זיך אליין עסן (יוני שובך, דבורים) – אפילו זיי באלאנגען פאר אים – טאר מען נישט פיסערן.

חידוש/קשיא: וואס איז דער טעם פון דעם איסור? צוויי מעגליכקייטן: (1) טירחה שלא לצורך (ווי דער רמב"ן ברענגט), (2) שמא יבוא לידי מכשול

תמלול מלא

רמב"ם הלכות שבת פרק כ"א – שבותים: דומה למלאכה ושמא יבוא

הקדמה לפרק כ"א – המעבר מדאורייתא לדרבנן

זאגט דער רמב"ם אין הלכות שבת, די איין און צוואנציגסטע פרק. ברוך השם, מיר האלטן שוין נאנט צו די ענד.

אין די פריערדיגע פרקים... זיי זאגן נישט אז ס'קומט צו די ענד, ביי די וועי, זיי זענען זייער העפי מיט יעדע פרק. אין די פריערדיגע מערערע פרקים פון אנהייב האט דער רמב"ם גערעדט וועגן די דאורייתא'ס. מ'האט גענומען סיי וואס ס'איז געווען אין קעפל, געווען חייב אדער פטור. די שאלה איז, איז עס א דאורייתא? אויב איז עס א דאורייתא, איז חייב חטאת אדער סקילה, פטור. אבער דער רמב"ם האט שוין דעמאלטס געזאגט, אנהייב אין די ערשטע פרק, אז נאר וואס דען, ס'איז נאך דא אסאך זאכן וואס איז אסור מדרבנן.

מ'דארף אבער זאגן, אזוי ווי הרב וויזניצער-בלומינג האט געזאגט, און איך מיינן אז ס'איז גערעכט, און אזוי אנדערע מפרשים זאגן אזוי, ס'איז דא אן אנדערע טייטש אין רמב"ן, וואס יעדער איינער, די מגיד משנה אין זיין ערשטע תירוש שטעלט עס צו, אבער ס'קאנעקט זיך נישט. ווייל דער רמב"ן האט א קשיא, יא? און דא האבן מיר גערעדט אן אנדערע מאל, ס'איז זייער ענליך צו די קשיא וואס דער רמב"ן האט אויף אסאך מצוות אין די תורה, אז אין די תורה שטייט אז מ'זאל רוען שבת, און ביזדערווייל איז דא ל"ט מלאכות וואס מ'טאר נישט טון. אבער ער מעג זיך מוטשען, ער מעג שלעפן באקסעס, ער מעג ארבעטן, ער מעג טון זייער אסאך זאכן א גאנצע טאג. וויאזוי קען דאס זיין? ס'קומט אויס אז די ל"ט מלאכות האט נאך נישט גורם געווען "תשבות". דאס איז די קשיא פון רמב"ן, אז נאכן ענדיגן די ל"ט מלאכות האט ער נאך אלץ נישט גערוט, ווייל ער מעג זיך נאך טראגן, ער מעג נאך טראגן מוקצה, און אזוי ווייטער.

זאגט דער רמב"ן אז פון דעם שטייט "שבות", אז שבות מיינט בעצ"ל אז חוץ פון דעם וואס ס'איז דא די אלע מלאכות, איסור דאורייתא פון טון זאכן וואס זענען נישט קיין מלאכות שבת. און דער רמב"ן לערנט אז אלע שבותים זענען דרבנן, אפשר טאקע דרבנן, אבער ס'איז א חיוב פון די איידיע, לכאורה, פון "שבת שבתון" און "תשבות", דער רמב"ן אין פרשת אמור, און ער רעדט וועגן דעם באריכות.

אבער, מ'דארף דא זאגן, מ'דארף געבן דעם פרק כ"ד קיין אמת'דיגע פלאץ וואס דער רמב"ן רעדט וועגן די סוגיא. דאס איז נישט וואס דער רמב"ן מיינט דא זיכער, ווייל דער רמב"ן האלט אמת'דיג אז ס'איז טאקע דא אזא זאך פון רוען, אבער יענץ איז אן עקסטערע קייט, כביכול. דער רמב"ן ברענגט עס פון "למען ינוח", און וועגן דעם איז טאקע דינים של טרחה אסור. סאו דער רמב"ן רעדט וועגן יענץ, אז ס'איז דא זאכן וואס זענען נישט שבת'דיג טאר מען נישט טון. אבער דאס וואס ער זאגט דא שבות, רעדט נישט פון יענץ, ווייל ער רעדט דא קלאר, יענע זאכן זענען אפשר אפילו דאורייתא אדער אפשר אנדערע סארט דרבנן. דא רעדט ער קלאר פון דרבנן וואס זענען, אזוי ווי ער זאגט, א גדר דומה למלאכה אדער שמא יבוא. ס'איז נישט יענע נושא. ווייל אויב גייט מען ווי דער רמב"ן, וואלט עס נישט געדארפט זיין א לשון דומה למלאכה אדער גזירה שמא יבוא, נאר סתם ווייל מ'דארף רוען. אבער דער רמב"ן זאגט נישט ווייל מ'דארף רוען. רוען מיינט די ל"ט מלאכות. נאר ווייל ס'איז דא עפעס אן עקסטערע ווארט, נאך עפעס א ווארט "תשבות", צו זאגן אז אויסער די ל"ט מלאכות קען מען נאך מיטשלעפן, קען נאך מיטקומען נאך איסורים, אבער די איסורים וועלן זיין איסורי דרבנן. און ס'איז טאקע יא דא אזא ענין פון רוען, אבער דאס איז אן אנדערע ענין, נישט די ענין פון שבות לויט'ן רמב"ן.

סיכום: דער רמב"ן'ס שיטה אין שבות

סאו עד כאן וואס מ'קען זאגן איבער דעם. דא וועט מען אנקומען אין יענעם פרק, וועט מען זען מער וועגן יענץ. סאו, און דא גייט דער רמב"ן אויסרעכענען די אלע איסורים. ער גייט גיין ווייטער לויט די סדר פון די ל"ט מלאכות, און ביי יעדע פון די ל"ט מלאכות גייט ער זאגן וואס איז אסור מדרבנן, ווייל ס'איז דומה למלאכה אדער ווייל שמא יבוא מהם לדי מלאכה.

הלכה ב – שבותים פון חורש: משוה גומות

דיסקוסיע: דומה למלאכה און שמא יבוא

Speaker 1: זאגט דער רמב"ן... ניין, ס'איז נישט די לשון. ער זאגט "דומה למלאכה" מיינט איך דאס, אז ס'איז דומה צו די דאורייתא'ס. אבער דאס זאג איך, די מלאכות מיינט... אבער "דומה למלאכה" איז די פשט, און וואס האסטו געזאגט, לאמיר גוט געלערנט. נאר ווען די מלאכות, מ'דארף וויסן, פארוואס טאקע דברים הדומה למלאכה זענען אסור? אויכעט לכאורה ווייל ס'זעמישט דעם מענטש, אבער נישט ווייל אויב דו וועסט דאס טון וועסטו אריינגליטשן אין א איסור סקילה. לכאורה, אויבן אויף קען עס נישט שטימען אינעווייניג. דומה למלאכה מיינט אנדערע מענטשן זאלן נכשל ווערן, וואס ס'זעט אויס ווי דו טוסט מלאכה. שמא יבוא מיינט דער מענטש גייט נכשל ווערן. ס'קען זיין, אבער ס'איז אנדערש. לאמיר זען.

דער רמב"ן'ס חידוש: צעטיילונג פון דאורייתא און דרבנן

און אנדערש ווי אנדערע פלעצער אין די תורה וואו דער רמב"ן איז מסביר די דאורייתא'ס מיט די דרבנן'ס צוזאמען, האט ער אין הלכות שבת אפגעטיילט די דאורייתא'ס מיט די דרבנן'ס.

אדער ראדער, אזוי ווי אלע אלע מאל וואס דער רמב"ן צעטיילט די דאורייתא'ס מיט די דרבנן'ס צוזאמען, אזוי טוט ער אויך אין הלכות שבת, אנדערש ווי עני אנדערע נארמאלע ספר אין הלכות שבת - די משנה, די גמרא, די שולחן ערוך. קיינער איז נישט איינגעפאלן אז מ'קען דאס טון אין הלכות שבת. אבער דער רמב"ן איז איינגעפאלן אז מ'קען מאכן עקסטערע צען פרקים, לאמיר זאגן, ביז... די לעצטע צען פרקים, איך מיינן חוץ פון הוצאה, פון פרק ז' ביז פרק י"ט, לאמיר זאגן, איז דאורייתא, און יעצט שרייבט ער אלע דרבנן'ס, אלע שבות'ן פון שבת. ס'איז נישטא קיין שום אנדערע ספר אין הלכות שבת וואס האט א ליסט פון שבות'ן. שבות איז אויף יעדן אופן, אויף די דאורייתא'ס איז דא שבות'ן פון די רבנן, יא, ווייל די שבות'ן זענען אונטער די מלאכות. דא איז דא חורש מיט די דאורייתא'ס, און דא איז דא חורש מיט די דרבנן'ס. אלע חורש מיט די דרבנן'ס, און אזוי ווייטער, גייט דער רמב"ן זאגן פון דא און ווייטער.

הלכה א – המקור פון שבות

דער פסוק "תשבות" און די צוויי קאטעגאריעס

זאגט דער רמב"ן אזוי, נאמר בתורה, ס'שטייט אין פסוק "תשבות". דאס איז דער פסוק וואס מיר האבן געברענגט פריער, די משנה "תשבות" און "למען ינוח". זאגט דער רמב"ן, לומדים ארויס פון דא, "אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות בהם". פירט אונז פירט אונז נאך די פשוט'ע פשט. נישט נאר די ל"ט מלאכות, נאר "תשבות" מיינט אז מ'דארף רוען נאך מער פון דעם, אפילו זאכן וואס זענען נישט קיין מלאכה חייב לשבות בהם. און וואס מיינט דאס? וואס נאך איז אסור, אפילו דברים שאינן מלאכה? די דברים שאינן מלאכה זענען אסור מדרבנן. "דברים הרבה הן שאסרו חכמים משום שבות". פארשידענע זאכן האבן די חכמים גע'אסר'ט משום שבות. איך טראכט אז מ'דארף זאגן די מצוה פון תשבות. אקעי, וועגן די שבות'ן. און קומט אן צו די תכלית פון רוען.

פארוואס האבן זיי גע'אסר'ט זאכן? וואסערע מיני זאכן האבן זיי גע'אסר'ט? זאגט ער, זיי האבן גע'אסר'ט צוויי מיני קאטעגאריעס פון זאכן. מהם דברים האסורים שהם דומים למלאכה, ס'איז דא זאכן וואס מ'האט גע'אסר'ט ווייל זיי זענען דומה צו א מלאכה, זיי זענען אויס צו א מלאכה. נישט ווייל דאס גייט ברענגען א מלאכה, אפילו דאס גייט גארנישט ברענגען, אבער ס'זעט אויס ענליך צו א מלאכה. סאו, לאמיר זאגן, דער מענטש וואס זעט עס זעט עס אויס ווי א מלאכה. ומהם דברים האסורים גזירה שמא יבוא מהם איסור סקילה, א זאך וואס ס'זעט נישט אויס, די איסור איז נישט ווייל ס'זעט אויס ווי א מלאכה, נאר ווייל דאס קען פירן צו טון א מלאכה וואס איז דא אויף דעם איסור סקילה.

ביאור: דער רמב"ן'ס פירוש פון "שבות"

סאו, דא דארף מען זאגן אזוי, לכאורה לפי עניות דעתי, דער רמב"ן קומט פשוט מסביר זיין די ווארט "שבות". יעדער איינער ווייסט אז מדרבנן הייסט שבות, שייכות שבות, גזירת דרבנן. און דער רמב"ן איז מסביר אז די ווארט קומט פון די לשון התורה וואס שטייט "תשבות". און סאמהאו האבן די חכמים געלערנט, לויט די מגיד משנה איז עס אסמכתא, ווייל נישט וואס ס'קומט פון די דרשה, אבער די חכמים האבן געלערנט אז דא שטייט א רמז אז מ'דארף רוען, חוץ פון דעם וואס מ'טאר נישט, "לא תעשה כל מלאכה", איז דא אויך אן ענין פון רוען, מצוות עשה פון "תשבות". ס'איז דא אויך א שביחה וואס איז עפעס מער ברייטער פון מלאכה. און דא האבן זיי סומך געווען די אלע ענינים דרבנן, און זיי רופן עס "משום שבות". און "משום שבות" איז א קיצור אזוי ווי "משום תשבות". און דאס איז די ריזאנינג דערפון.

דער חילוק צווישן דער רמב"ן און דער רמב"ן

אויב מען האט געשפיגן, מעג מען יא גיין נאכדעם אויף דעם און עס אזוי בדרך אגב אויסמעקן. **מותר לדרוס הרוק שעל גבי קרקע, והולך לתומו, וייל דעמאלטס טוט ער נישט בכוונה רוקן די ערד און טון די זעלבע זאכן.**

נשים המשחקות באגוזים ובשקדים

ווייטער, **נשים המשחקות באגוזים ובשקדים מותר, נשים דווקא? מענער שפילן נישט מיט אזעלכע זאכן?**

Speaker 2: מענער שפילן מיט די גמרא. "כי נר מצוה ותורה אור", דאס איז מיין פאן.

Speaker 1: אקעי. די תירוץ איז אסאך געווען משבת. יא.

Speaker 2: שם לא יבוא עליה שבועה גמורה, וייל די גוזי משקאות ווילן אריינפאלן אויף א ספעציפיש פלאץ. יא, מען שווייגט זיי איין אין א גראדע ערד כדי צו קענען שפירן קוגעלעך בעסער. אה, די קענען שפירן קוגעלעך... מען שפירט קוגעלעך דארט צווישן.

גזירות דרבנן הקשורות למלאכות חורש, זורע, וקוצר

המשך גזירות הקשורות לחורש (השוואת גומות)

אסור לרוק ולשפוף ברגלו

ער טאר אויך נישט שפיינען און נאכדעם אפראכן מיט זיין פוס די רוק, פאר די זעלבע סיבה, שמא ישווה גומות. ווען ער רייבט מיט זיין פלאר, וועט ער וועלן אויסמעקן די רוק, וועט ער אויך מיט דעם משוה זיין גומות.

אבער וואס מעג מען יא? אבער אויב מ'האט געשפיגן מעג מען יא גיין נאכדעם אויף דעם און עס אזוי בדרך אגב אויסמעקן. מותר לדרוס על רוק שעל גבי קרקע, טרעטן אויף די רוק מעג מען יא, והולך לפי תומו, וייל דעמאלטס טוט ער נישט בכוונה רוקן די ערד און טון די זעלבע זאך.

נשים המשחקות באגוזים ובשקדים

ווייטער, **נשים המשחקות באגוזים ובשקדים וכיוצא בהן. נשים דווקא? מענער שפילן נישט מיט אזעלכע זאכן? מענער שפילן מיט די גמרא. זמירות יאמרו ותשבחות, דאס איז מיין פאן.**

אקעי, **אסור לשחק בהן בשבת, שמא יבוא להשוות גומות, וייל די אגוזים און שקדים וועלן אריינפאלן אויף א ספעציפיש פלאץ, מוז מען מאכן גראד די ערד כדי צו קענען שפילן כהוגן בעסער. אה, די ערד זאל זיין גראד. נישט אז ער וועט אריינפושן די אגוזים און די שקדים. אקעי. יא, אבער ער שפילט דאך מיט דעם, ס'איז א פארט פון די געים אז ס'זאל זיין גוט.**

אסור לכבד את הקרקע

אקעי, **ואסור לכבד את הקרקע.** ס'איז אינטערעסאנט ער האט נישט אנגעהויבן למשל מיט "ואסור לכבד את הקרקע", וייל דאס איז די טאג-טעגליכע, דאס איז דאך די עיקר, און די אלע אנדערע זענען זעלטענע הלכות. ניין, ס'זענען נאך זאכן. יא, אבער ער הייבט אן, "אסור לכבד את הקרקע" איז עפעס וואס איז נוגע יעדן שבת נאך די סעודה, מ'זאל נישט אויסקערן. די אלע זאכן זענען אזוי מער אויבערפלעכליך.

שמא ישווה גומות, אלא אם כן היתה רצופה באבנים, נאר אויב ס'איז אויסגעפלאסטערט מיט שטיינער, דעמאלטס איז נישטא קיין השוואת גומות. אבער ווען ס'איז דא א ערד, ווייכע ערד, און ווען מ'קערט אויס און מ'מאכט א גומא, איז דאך נישטא קיין כוונה, ער מיינט דאך צוזאמצונעמען די שמוץ, אבער ווען ער קערט גראדט ער אויס די ערד. ער גייט אן קיין די ערד, ער האט געזען אז ס'איז דא א לאך, ער איז געגאנגען פילן. דאס הייסט ער איז עובר אויף חורש.

מותר לזלף מים על גבי הקרקע

אבער וואס מ'מעג יא טון איז, מ'מעג שפריצן וואסער אגב הקרקע, מ'מעג שפריצן מים על גבי הקרקע, ואינו חושש שמא ישווה גומות. מיט וואסער קען מען אויך משוה זיין גומות, שהרי אינו מתכוין לכך.

דיון: פארוואס איז כיבוד אסור אבער זילוף מים מותר?

Speaker 1: אויסער לכבד איז דאך אויך דבר שאינו מתכוין לכך.

Speaker 2: אקעי, לאמיר טרעפן די גמרא. ס'איז אפשר אינעווייניג. וייל דא גייט די רמב"ם אויסרעכענען די אלע שבותים איסורי דרבנן.

משוה גומות – תולדה פון חורש

זאגט די רמב"ם אזוי, ער הייבט אן מיט חורש. זאגט די רמב"ם אזוי, **כל המשוה גומות, די עיקר חורש מיינט ווען מ'מאכט א גרוב אויף איינצופלאנצן, מ'גראבט די ערד איינצופלאנצן. אבער ס'איז דא ווען מ'גראבט די ערד נישט אויף איינצופלאנצן. זאגט די רמב"ם אזוי, כל המשוה גומות, איינער וואס מאכט גראד גריבלעך, ער מאכט גראד די ערד, הרי זה חייב משוה חורש. דאס איז חייב. דאס איז די עיקר חיוב. ס'איז א תולדה פון חורש קען זיין. איך וועל עפענען דא, מ'זאל האבן אלעמאל די ריסעדיגע. די ריסא אויך, ער זאגט אזוי. משוה איז חייב, ס'איז א תולדה פון חורש. ס'שטייט בפירוש אין פרק ט'. אקעי, דאס איז א חיוב, אפילו אויב ס'איז נישט א חלק פון די זריעה. יא, ס'איז א תולדה. תולדה פון זריעה.**

איסור ליפנות בשדה הנירה

פיין, וואסערע תולדות איז צוגעקומען? אסור ליפנות... ס'איז דאך, קומט צו א איסור דרבנן. וואס איז די איסור דרבנן וואס איז ענליך צו דעם? עפעס איז נאך וואס מ'טאר נישט טון. **אסור ליפנות, מ'טאר נישט ארויסגיין בית הכבוד בשדה הנירה בשבת, אין א פעלד וואס מ'האט שוין געמאכט דארטן א ניר, וואס מ'האט שוין אנגעהויבן אויסצואקערן, שמא ישווה גומות. וייל ווען ער גייט דארטן גיין, וועט ער אנקומען צו משוה זיין גומות. אז ער וויל מקיים זיין די "ויצאת אל מחוץ למחנה", אז ער עסט פון די עצים.**

זייער גוט. אז ער זאגט, ער גייט נעמען עפר לכסות מיט די רגלים, ער גייט עס אריינווארפן אין די גומא. זייער גוט. שוין, ווייטער.

המפנה אוצר בשבת

המפנה אוצר בשבת... נאך א זאך וואס מ'טאר נישט טון וועגן משום ישווה גומות. שמא ישווה גומות איז אזויווי די צווייטע, שמא יבוא מהם, און די נעקסטע איז דומה. אקעי, לאמיר זען. קוק, קוק. ווייטער איז שמא יבוא. המפנה אוצר בשבת, איינער ליידיגט אויס א אוצר האט א רום וואס איז אנגעפילט מיט זאכן, און ער ליידיגט עס אויס, אפילו ווען ס'איז נישט לצורך דבר מצוה, אפילו ער דארף עס פאר א וויכטיגע סיבה. פארוואס זאגט ער איז דא? וייל סתם טירחא טוט מען סתם אזוי נישט. אבער אפילו אויב מען מעג טון א טירחא, אבער אויב איז דער אופן אז ער ליידיגט אויס אלעס וואס איז דא אין דער צימער פאר א דבר מצוה. וואס איז דער דבר מצוה? **כגון שיכניס בו אורחים, ער וויל דארטן אריינשטעלן געסט, די מצוה פון הכנסת אורחים, או יקבע בו מדרש, ער וויל דארטן מאכן א בית המדרש, א שיעור. טאר ער נישט ארויסנעמען אלעס ביז די ערד. ער זאל נישט ארויסנעמען די אוצר, קען מען ממש איבערלאזן ביז די זאמד. ער טאר נישט אנקומען ביז די זאמד. פארוואס? שלא יגמור כל האוצר, ער זאל נישט אנקומען ביז די וואנט, ביז אונטן פון די גאנצע אוצר. פארוואס? וייל ווען ער גייט זיך טרעפן מיט די אנטבלויזטע, מיט די עקספאזד'ע ערד, און ער גייט זען גומות, שמא יבוא להשוות גומות. האט מען גע'אסר'ט אז ער טאר בכלל נישט אנקומען צו די נסיון, ער זאל נישט ענדיגן ביז אנקומען צו די גומות.**

טיט שעל גבי רגלו

ווייטער, **טיט שעל גבי רגלו, מען קען אויך בכותל או בקורה, אבער אויב ער האט אויף זיין פוס אביסל טיט, ער וויל עס אפווישן, ער וויל נישט דא מאכן השוואת גומות, ער וויל סתם אפווישן. האט מען אבער גע'אסר'ט אויך די אפווישן זיין פוס אין די קרקע, אויך די זעלבע זאך, שמא יבוא להשוות גומות. ער גייט אפרייבן זיין טיט אין די קרקע, אפשר גייט ער מיט דעם מאכן א השוואת גומות, ער וועט מאכן גראד די קרקע.**

לא ירוק בקרקע וישוף ברגלו

נאך א איסור, **לא ירוק בקרקע וישוף ברגלו.** מען טאר אויך נישט שפיינען און נאכדעם אפראכן מיט זיין פוס די רוק. פאר די זעלבע סיבה, שמא ישווה גומות. ווען ער רייבט מיט זיין פלאר און ער וועט וועלן אויסמעקן די רוק, וועט ער אויך מיט דעם משוה זיין גומות. אבער וואס מעגט מען יא? אבער

שאלה. אבער ס'איז געווען די שטיינער אינמיטן, אבער די זייט איז דא זאמד. סא, ס'איז א חלק פון די סדר. טו נישט די גאנצע וואכעדיגע סדר, דאס איז די ווארט. אביסל אויסגראדן מעג ער. די גאנצע וואכעדיגע סדר טו נישט, ווייל דאס ברענגט צו דעם. ס'איז זייער א פרעקטישע זאך. איך כאפ די אלע זאכן.

הצר שנתקלקלה במי גשמים

ווייטער, "הצר שנתקלקלה במי גשמים", הצר וואס איז געווארן צו סאך גערענגט דערויף, ס'איז קאלוגע געווארן, אז מ'קען נישט גיין דארט. יא, ס'איז א פארל איבעראל. מעג ער ברענגען תבן "מרדה בו". האקט עס אראפ, מיינ איך. ס'מיינט אזוי מלשון רודה? פשוט עס אראפ אויף די פלאר? אדער... אקעי, יא. קיצור, ער לייגט ארויס תבן אז ס'זאל אביסל אפטרעקענען, מ'זאל קענען דארטן וואקן אויף די וואסער. דאס מעג מען יא טון. ס'איז אויך אביסל ענליך צו השוואת גומות, אבער דאס איז נישט קיין השוואת גומות, ער לייגט עס נאר אז מ'זאל קענען וואקן אויף די וואסער.

אבער "כשהוא מרדה", אבער ווען ער טוט עס, ווען ער פוסט די תבן, "לא ירדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי הקופה". ער קען עס טון מיט א דרך הגב, מיט די עק פון די קופה, אבער נישט ער זאל נעמען די קופה און עס איבעראל ארומלייגן אויף די תבן. פארוואס? "שלא יעשה כדרך שעושה בחול ויבא להשוות גומות". נאכאמאל די זעלבע זאך, ווען ער טוט זאכן אזויווי אין די וואכן, ער גייט טון א פערפעקט ארבעט פון די תבן, מרדה זיין אזויווי ער טוט אין די וואכן, דעמאלטס איז ער דא געקומען צו השוואת גומות. ער דארף עס טון מיט א שינוי, אזוי געדענקט ער אז ער טוט נישט כדרך שהוא עושה בחול, און ער ווערט נישט נכשל ווערן.

סיכום: כללי יסוד אין גזירות דרבנן

ווייטער, און דערמיט האבן מיר געענדיגט אלע שביות פון חורש.

חידוש כללי: עס ווערט ארויסגעברענגט א וויכטיגער כלל אין אלע גזירות דרבנן הקשורות למלאכות שבת: אלע "שמא יבוא ליד" זענען נישט ווייטע חששות, נאר זאכן וואס חכמים האבן געזען אז אין דער וואכעדיגער רוטיין, דער נעקסטער שריט נאך דער ערלויבטער פעולה איז א מלאכה דאורייתא. ס'איז א "slippery slope" וואס איז זייער נאנט – ס'איז פון דער זעלבער קאטעגאריע מלאכה. דער כלל איז: טו נישט איין שריט פאר דער מלאכה.

גזירות הקשורות לזרע

גייען מיר ווייטער, זורע. זאגט דער רמב"ם, **המשקה את הזרעים**, איינער גיט צו טרינקען פאר די זרעים, ער באוואסערט די plants, **חייב משום זורע**, דאס איז זורע אליין, דאס איז א תולדה פון זורע.

לפיכך, וואס איז די גזירת דרבנן דערין? **אסור לשאוב מים מן הבאר בגלגל**, מ'טאר נישט שאוב זיין וואסער פון די באר מיט א רעדל, **גזירה שמא ימלא לגנתו ולחורבתו**. ווייל אויב גייט אים אנקומען זייער גרינג צו שעפן וואסער, ער גייט עס נוצן אזוי ווי ער נוצט אין די וואכן, גייט ער שעפן אסאך וואסער, און ווען ער שעפט אסאך וואסער איז אנצופילן גרויסע כלים צו באוואסערן זיין גינה, זיין... לחורבתו. פארוואס א חורבה? ווי קומט אריין א חורבה? א חורבה מיינט נישט א חורבה. זעט אויס ס'מיינט עפעס א פלאץ וואו מ'פלעגט דארט איינפלאנצן. איך מיינ נישט אין א חורבה פלעגט מען איינפלאנצן. קורץ, א פלאץ וואס איז געהעריג... וואו ס'איז יא דא א חשש, וואו ס'הייסט זריעה.

נאר מיט א גלגל. אן א גלגל מעג מען. ער טוט עס כלאחר יד, א ביסל. ס'איז ענליך צו דעם כדרך שהוא עושה בחול. אז מ'טוט עפעס אין א professional וועג, געדענקט מען נישט אז ס'איז שבת, און מ'טוט מער זאכן. ס'איז נישט אז מ'געדענקט נישט אז ס'איז שבת, דאס איז דער אופן, מ'טוט בחול, ס'איז נישטא קיין היכר, און מ'קען גרינג נכשל ווערן.

אויב איז דא, **אם היה באר של גלגל בחצר**, איין גוט, דאן איז מותר. דאס הייסט, דאס וואס איז אסור לשאוב מים מן הבאר מיינט מען וואס איז נישט אין א חצר, וואס איז אין רשות הרבים אדער רשות היחיד, רשות הרבים מיט א פס ברוחב, וואטעווער. אבער אויב איז עס אין א חצר, מעג מען יא.

Speaker 2: ניין, דאס וועט יא ברענגען דערצו. ער איז מתכוין צו קערן. ס'איז נישט קיין שאלה אז ס'גייט נישט קומען ביי א מיסטעיק. ער גייט לכבד דעם אויך דאס טון. בשעת וואס מ'ווארפט וואסער, מאכט זיך נישט אז מ'טוט דאס.

Speaker 1: דאס איז וואס איך מיינ. פארשטייסטו וואס איך מיינ? נישט אז ס'דארף מורך, ער טייטשט יא אזוי, אבער איך וואלט נישט געטראכט אז די דבר שאינו מתכוין איז די אנדערע שמועס. איך וואלט געזאגט, שאינו מתכוין לכך מיינט אז געווענליך ווען מ'שפריצט וואסער איז מען נישט עוסק אין גראד מאכן די פלאר.

Speaker 2: מ'מוז זאגן אזוי, ווייל מ'וועט נישט קענען זאגן אויף אוסר לכבד אויך שאינו מתכוין. מ'מיינט דאך נאר צו... ס'איז אן אנדערע שמועס.

Speaker 1: רייט, ער איז טאקע נישט מתכוין. אויב ס'וואלט געווען א דבר שאינו מתכוין וואלט עס געווען מותר. די שאלה איז אז ס'איז מהוואת ליה.

Speaker 2: רייט, אפילו ס'איז א דבר שאינו מתכוין, די חכמים האבן עס גע'אסר'ט. ס'איז דאך א חומרא, ס'איז נישט איסור מדאורייתא. אבער די חכמים האבן עס עניוועי גע'אסר'ט ווייל ס'איז צו שטארק ענליך אדער ס'איז צו נאנט אז מ'זאל משהו זיין גומות, וואלט מען נישט גוזר געווען. און מ'מוז זאגן שאינו מתכוין לכך, ווען ער איז מתכוין וואלט מען גע'אסר'ט אפילו אויב ס'איז נישט קיין געהעריגע השוואת גומות. למשל, לאמיר זאגן, די וואסער אליין האט שוין געמאכט עפעס א...

Speaker 1: איך זאג דיר, איך וואלט געזאגט אז ס'ברענגט. איך זע נישט אז דאס איז די נקודה. ס'זעט מיר אויס... מ'דארף זען די אנדערע דא.

Speaker 2: יא, וואס איך וואלט געזאגט, ס'קען זיין אז מ'זאגט כל זמן שאינו מתכוין לכך, זאל מען מעגן שפריצן. אויך, אויב ער האט יא אין זין השוואת גומות, דעמאלטס זאל מען נישט טארן אויך נישט דורך וואסער.

Speaker 1: יא, אבער דאס פארשטיי איך, דאס איז דאך... איך פארשטיי נישט. אקעי.

אין סכין את הקרקע

נאך א הלכה. **אין סכין את הקרקע, אפילו היא רצופה באבנים**. מ'טאר נישט שמירן אויל אויף די קרקע, אפילו אויב ס'איז א קרקע וואס איז באדעקט מיט אבנים, וואס דעמאלטס איז נישטא די איסור פון מכבד זיין, אויסקערן מעג מען יא, אבער סך זיין טאר מען נישט.

ואין מפנין אותה, מ'טאר אויך נישט בלאזן אויף די קרקע. די אלע זאכן זענען לכאורה צו אוועקנעמען די שטויב. בלאזן, אדער **ואין מדיחין אותה**. וואס איז די חילוק צווישן זולף מים און מדיחין אותה? זעט אויס זולף מיינט פלעין שפריצן, און מדיחין מיינט מיט א שמאטע, אזוי ווי מ'נוצט וואסער און מ'קערט אויס מיט וואסער.

אפילו ביום טוב, כל שכן בשבת. פארוואס? "שלא יעשה כדרך שעושה בחול".

דיון: פארוואס אסור אפילו אויף אבנים?

Speaker 1: אויב אזוי, אפילו ביי אבנים טאר מען אויך נישט. אה, ביי אבנים איז דאך נישט קיין שכר שבת גומות. אבער ס'איז א וואכעדיגע זאך, און ער גייט זיך לאזן טון א וואכעדיגע זאך, "ויבא להשוות גומות" במקום שאינו רצוף. ס'איז דאך א שטיקל גזירה לגזירה. מ'האט מורא אז ער גייט אזוי... שבת גומות איז...

Speaker 2: יא, אבער ער רעדט דאך ביי אבנים, ס'איז נישט קיין שכר שבת גומות ביי אבנים.

Speaker 1: רייט, אבער די פראבלעם איז אז דו טוסט אזא וואכעדיגע זאך, וואס דאס איז די נעקסטע טעפע. געווענליך אין די וואכנס, מ'וואשט אויס די פלאר, און נאכדעם מאכט מען שבת גומות. נישט פונקט אויף די שטיינער, מ'זעט אויס געווענליך איז נישט געווען שטיינער אזויווי היינט. אפשר היינט, וואס איז איבעראל אויסגעפלאסטערט, איז טאקע נישט די

פרישע פרוכט נאה וואס איז אראפ פון בוים, "און ער גייט הנאה האבן דערפון, און ער וועט פארגעסן אז מ'טאר נישט שבת, און שמא יתלוש, ער וועט מאכן א תולדה, ער וועט גיין שניידן, רייסן.

הדס המחובר – שמעקן מחובר לקרקע

הדס המחובר, א הדס, א שמעקעדיגע געוויקס, יא, די הדסים וואס מ'נוצט אין די ארבעה מינים, **וואס יש בו ריח, מותר להריח בו**, מ'מעג אים שמעקן. זאלסט נישט מיינען אז אזוי ווי מ'טאר נישט אראפנעמען פון א בוים, טאר מען נישט... זאל מען מורא האבן אז אויב מ'וועט שמעקן וועט מען עס אראפרייסן.

ניין, מ'מעג, "**לא שנו אלא ריח בו**". א פרוכט, אויב וועט מען לאזן טאטשן א פרוכט וואס איז נאך... מ'מעג שמעקן א בלעטל וואס איז געמאכט צו שמעקן, פארוואס? "**לא שנו אלא ריח בו**". די הנאה איז אז ס'זאל שמעקן, פאר א ריח המוציא. די ריח איז זייער גוט, ס'ליגט דארטן, ס'האלט זיך פריש, און ווען ער וויל שמעקן קען ער אהינגיין, ער האט נישט קיין סיבה עס ארויסצורייסן.

אבער ס'איז דא זאכן וואס מ'טאר נישט שמעקן ווען ס'איז מחובר לקרקע. **אתרוג ותפוח וכל הראוי לאכילה, אסור להריח בו במחובר**, מ'טאר נישט שמעקן ווען ס'איז מחובר. פארוואס? **גזירה שמא יקצצנו לאכלו**. ווען ער גייט הנאה האבן דערפון, טאקע אויף צו שמעקן, אבער ער וועט שוין אנכאפן א חשקות צו עסן, איז דא א גזירה שמא יקצצנו לאכלו.

מאכט סענס.

יא.

אילן שעושיין רושם בגופו – שרשים ארויס פון ערד

אילן, יעצט די הלכה האט דער רמ"א געשריבן אזוי ערב סוכות, ער האט געטראכט פון הדסים און אתרוגים. "**אילן שעושיין רושם בגופו אין עולין בו בשבת**", א בוים וואס די שרשים שטעקן זיך ארויס פון די ערד, די הכא נמי דא וועלן די שרשים קומען ארויס צוריק, איז ווייל א מענטש האט געמיינט אז דאס איז שוין נישט קיין בוים, מ'האט זיך שוין געזאגט "אסור מחובר לקרקע", אבער דאס איז אסור לשבת עליו. מ'האט שוין געזען מ'טאר נישט זיצן אויף דעם, מ'טאר נישט זיצן אויף א בוים, מ'טאר נישט זיצן אויף א מחובר לקרקע, מ'טאר נישט זיך אנלאנען אויף א מחובר לקרקע. זאגט ער, אויב די שרשים קומען ארויס פון די ערד שלשה טפחים, טאר מען אויך נישט.

אבער אויב זענען זיי אונטער ג' טפחים, די קליינע שטיקלעך צווייגלעך וואס איז גלייך ביי די ערד, איז דאך א לביד, א רחוקה איז דאך א דין לביד, זאגט ער אז אונז קוקן נישט אן ווי עפעס וואס איז נעבן די ערד אז דו גייסט עס נישט גיין אראפשניידן. די ווארט איז לביד אדער ווייל... איך מיינ אז די לביד וואלט אוועקגענומען די חשש פון שניידן. ס'איז אביסל אינטערעסאנט צו זאגן. זאגט ער אז דא האסטו שוין א פראקטישע סיבה, אבער מ'האט נישט מורא ער גייט שניידן.

ניין, ניין, פארקערט, די חשש שניידן, אונז האלטן ביי די ישיבה על אילן האלטן מיר שוין גאנץ ווייט פון די פראקטישע חשש פון שניידן. ממילא איז נאר אזוי ווי א גזירה. ווי ס'הייסט ישיבה על אילן איז אסור, אבער ווען דו זיצסט ווען ס'איז נאנט צו די ערד, הייסט נישט אז דו זיצסט אויף די ערד, דו זיצסט טאקע אויף די בוים, דו דארפט נישט בעצם די בוים, דו קענסט זאגן דו נוצט נישט קיין בוים, דו זיצסט פשוט אויף די פלאר, אה, א טראפ העכער.

און דא גייט ער צו פרטים אבער, **אויב ס'איז בולט**, יא, יונתן, ג' טפחים, א רחוקה ארץ, **היה בולט למעלה מג' ולתוך ג'**, די בוים איז געוואקסן אויף א וועג אז ס'קומט ארויס פון די קרקע, ס'גייט העכער ג' און נאכדעם קומט עס צוריק אראפ צו ג', **איז אויך מותר להשתמש בהם**. ס'הייסט שוין די חלק ווי ס'איז תוך ג', יא?

פארוואס? **מותר למלאות ממנו בגלגל**. פארוואס? **אין החצר אין אנו חוששין שמא ימלא לגנתו**. ווייל דארט איז נישט נעבן די גינה, אדער וואטעווער. זעט אויס. ס'איז נישט קיין אופן וואס איז א פלאן, וואס איך פארשטיי, ס'איז שווער. נישט שווער, אבער פשוט.

אקעי. מ'טוט נישט אין א גרויסע גלגל. דארט וואו ס'מיר פארט. די נעקסטע סטעפ. דאס זאג איך דיר, דאס איז אלע זאכן וואס א גאנצע וואך די נעקסטע סטעפ איז צו טון א מלאכה דאורייתא. טו נישט יענע זאכן. זאכן וואס ס'קען ברענגען, נישט סתם, ס'איז נישט וואס ס'איז מיר איינגעפאלן, וואנדער איך חשוב. די אלע שמא יבוא לידי זענען זאכן וואס חכמים האבן געקוקט, פרייטאג טוט מען אזוי, און די נעקסטע סטעפ איז א מלאכה. אין שבת, טו נישט איין סטעפ פאר די מלאכה. שטימט? רייט. מ'רופט עס א "slippery slope". ס'איז נישט אפילו א סלאופ, ס'איז זייער נאנט, ס'איז נישט זייער ווייט. ס'איז פון די זעלבע קאטעגאריע מלאכה.

גזירות הקשורות לקוצר

אקעי, ווייטער. קוצר. זאגט דער רמב"ם, **התולש**, ווען איינער רייסט ארויס א פרוכט, א געוואקס, **חייב משום קוצר**. און וואס איז די רבנן דערפון?

אסור לרדות דבש מכוורתו

לפיכך, טאר מען נישט טון עפעס וואס איז נישט תולש. **לפיכך, אסור לרדות דבש מכוורתו בשבת**, טאר מען אויך נישט ארויסנעמען האניג פון די בינען שטאק, פון די כוורת, אין שבת, פון די "beehive", בשבת, **מפני שהוא כתולש**. ס'זעט אויס ווי תולש. הגם ס'איז נישט מחובר לקרקע, ס'איז נישט אן אמת'דיגע קוצר, אבער ס'זעט אויס אביסל ווי קוצר. ווייל קוצר איז דא עפעס ליגט מחובר לקרקע און דו שניידסט עס אפ. און דא איז ווי די בינען ארבעטן, ס'איז אזוי ווי איינגעפלאנצט, ס'האט עפעס אן ענליכקייט, און דו רייסט עס ארויס. ס'זעט אויס ענליך צו... דאס איז אפשר אזוי ווי די שדומה למלאכה, נישט שמא יבוא לידי מלאכה, נאר דומה למלאכה. יא, ס'האט נישט קיין שייכות צו קוצר, אבער ס'זעט אויס ענליך. צו איינער וואס זעט פון די ווייטענס ווי עפעס שלעפט ער ארויס פון דארט. ס'האט אן ענליכע צורה, די צורת הדבר איז ענליך.

אין עולין באילן

ווייטער, נעקסטע איסור. **אין עולין באילן**, טאר נישט ארויפקריכן אויף א בוים, **בין לח בין יבש**, סיי ס'איז א טרוקענע בוים, סיי ס'איז אן אויסגעדרוקענטע בוים. **ואין נתלין באילן**, טאר אויך נישט זיך הענגען אויף א בוים. **ואין נסמכין באילן**, טאר זיך נישט אנלאנען אויף א בוים. נישט נאר דאס, נאר אפילו אם טאר נישט ארויפגיין אפילו ערב שבת אויף א בוים צו בלייבן דארט במשך שבת, **ליתן שם כליו עליו**. און דא רעדט מען שוין נישט פון מחובר לקרקע כלל, נאר מער כלליות'דיג, בכלל טאר מען נישט ניצן קיין שום זאך וואס איז מחובר לקרקע בשבת, ווייל די אלע זאכן איז **גזירה שמא יתלוש**. ער גייט גיין אויף די בוים, ער גייט זען א לעבעדיגע, עס גייט זיין גרינג פאר אים, אדער ער האט פארגעסן אין קוצר זיין.

פירות שנשרו בשבת

נאך גזירות פון קוצר: **פירות שנשרו בשבת**, פירות זענען פון זיך אליינס אראפגעפאלן אין שבת, נישט געווען קיין שום קוצר, אבער **אסור לאכלן עד מוצאי שבת**, דו טארסט עס נישט עסן ביז מוצאי שבת.

הלכות שבת – גזירות על תולש ומשתמש באילן

פירות שנשרו בשבת – גזירה שמא יתלוש

ער גייט ארויף אויף די בוים, און ס'וועט זיין גרינג פאר אים, אדער ער וועט פארגעסן און קוצר זיין.

זייער גוט.

נאך גזירות פון קוצר: **פירות שנשרו בשבת**, פירות זענען פון זיך אליין אראפגעפאלן אין שבת, ס'איז נישט געווען קיין שום קוצר, **אבער אסור לאכלן עד מוצאי שבת**, מ'טאר עס נישט עסן ביז מוצאי שבת, ווייל **גזירה שמא יתלוש**. ער גייט הנאה האבן, "אה, פלוצלינג האב איך געהאט א

רגילות'דיגן סדר, נאר מיט זיין קאפ, ומסלקה לצדדין, און מיט דעם רוקט ער די זאק, ווי נאר וואס עס פאלט אראפ. דאס הייסט, מ'טוט נישט עס טון געהעריג בידיים. וואס איז די איסור פון בידיים אראפנעמען פון א בהמה?

איך מיינן אז ס'קען זיין מוקצה אדער הוצאה?

מ'גייט רעדן. מ'רעדט דאך יעצט אז מ'טוט עס, קען עס נאר טון אויף אלע מיני אופנים פון כלאחר יד.

כלאחר יד, יא.

סא, פארוואס? איך מיינן אז ס'איז... אפשר איז עס מוקצה? מ'רעדט באופן אז ס'איז מוקצה?

אהא.

איך מיינן אז מ'רעדט וועגן מוקצה. אפשר די תבואה איז מוקצה? ס'איז א מוקצה, יא. אזוי זעט אויס, די זאכן וואס זענען מוקצה. אקעי, לאמיר לערנען.

און שליף של תבואה מיינט, וואס הייסט? ס'איז נישט מאכל בהמה, ס'איז נישט ראוי, ווען ס'איז א תבואה וואס מ'האט אוועקגעלייגט לאוצר.

בא מן הדרך בליל שבת – בהמה טעונה

היה בא מן הדרך בליל שבת, און בהמתו טעונה, ער איז אנגעקומען בא מן הדרך בליל שבת, און זיין בהמה איז אנגעלאדנט, כשהגיע לחצר החיצונה, ווען ער קומט אן צו די מערסטע אויסעוויינגסטע חצר, די נאנטסטע צו וואו ער קומט אן, וואו ס'איז שוין א רשות היחיד, וואו מ'מעג שוין טראגן, דעמאלט נוטל את הכלים הניטלין בשבת, זאל ער אראפנעמען די זאכן וואס זענען נישט מוקצה, כלים וואס מ'מעג ניטל זיין בשבת, זאל ער געהעריג אראפנעמען. דאס הייסט, א גמרא סתם תשישי בהמה אדער עפעס אזוי, אדער נישט? ס'איז א קשר מיט בהמה, יא, ס'איז א רילעישאנשיפ מיט די בהמה, דאס מעג מען טון.

ושאינן ניטלין, די זאכן וואס זענען מוקצה, האט מען אויך מתיר געווען משום צער בעלי חיים, אבער נאר באופן כלאחר יד. מתיר את החבלים, זאל ער אויפנעמען די שטריק, וואס דאס איז א קשר שאינו של קיימא, שקים נופלים, שקים וואס זאלן אראפפאלן.

זאגט ער, הוי והשקים דומים להשתבר, אז ס'איז דא דארטן זאכן וואס זענען זיך צו צוברעכן, און ממילא האט ער נישט די עצה פון סתם עפענען אז ס'זאל אראפפאלן. איז אזוי, אם היו שקים קטנים, איז דא אן עצה, מביא כרים וכסתות ומניח תחתיהם, ער ברענגט כרים וכסתות, ווייכע זאכן, ער לייגט עס אונטער, והשקים נופלים על הכרים, די שקים מיט די פרעזשיל זאכן זאלן פאלן אויף די ווייכע זאכן.

מבטל כלי מהיכנו – כרים וכסתות אונטער שקים

איי, לכאורה וואלט דא געווען אן איסור, אזויווי מיר האבן געלערנט אז מ'טאר נישט לייגן א כלי אונטער די פייער, ווייל מ'איז מבטל כלי מהיכנו, מ'מאכט מיט דעם אז א כלי זאל ווערן מוקצה, א כלי וואס מ'האט געמעגט נוצן האט מען יעצט געמאכט אז מ'זאל עס נישט טארן נוצן בשבת. און וואס איז די איסור פון מבטל כלי מהיכנו? איך געדענק נישט די איסור, אבער ס'איז אן איסור צו טון שבת מבטל כלי מהיכנו.

זאגט ער ניין, דא איז נישט מבטל כלי מהיכנו. פארוואס? ווייל ס'איז דאך שקים קטנים. אז אפילו שקים קטנים, אפילו אויב ס'האט זאכן וואס קענען זיך גרינג צוברעכן, דאס איז נאר פון ס'גייט אראפפאלן פון די בהמה'ס רוקן וואס איז הויך פון איר. אבער אויף די פלאך, אפילו שקים קטנים, קען עס אייביג טרעפן א קערפול וועג און ארויסנעמען נאכדעם די כר אויב מ'דארף עס. ממילא איז עס נישט מבטל כלי, ווייל ס'איז אייביג דא א וועג אז מ'זאל יא נוצן נאך די כלי בשבת, איז מען נישט מבטל כלי מהיכנו. שאם ירצה לשלוח, ארויסשלעפן די כר, שולף, שהשקים קטנים וקלים, זיי זענען דאך גרינגע און קליינע שקים, עס גייט נישט צוברעכן פון א קלענערע, פון נאר עס ארויסשלעפן פון די שק וואס ס'לייגט, פון די כר וכסת וואס ס'לייגט.

היה גבוה ג', אפילו צידו אחד שוה לארץ, ס'איז אזא בערגלידיגע פלאץ, סא איז דא א פלאץ ווי די שורש וואס שטעקט זיך ארויס איז גבוה ג' און די אנדערע פלאץ איז נישט גבוה ג', דעמאלטס אסור לשבת עליו, ווייל האלב דערפון הייסט נישט ווי ער זיצט אויף די קרקע, האלב דערפון איז יא א געהעריגע משתמש באילן.

אין רוכבין על גבי בהמה – גזירה שמא יתוך זמורה

גייען מיר זאגן נאך הלכות פון משתמש באילן אדער ענליכע זאכן וואס איז תולדות. זאגט די רמב"ם, אין רוכבין על גבי בהמה בשבת, מ'טאר נישט רייטן אויף א בהמה בשבת. לכאורה וואלט מען דאך בעצם געדארפט מעגן וועגן חי נושא את עצמו, ס'הייסט נישט ווי די בהמה שלעפט. אזוי ווי מיינן ברודער דערמאנט, אז ווען א מענטש וואלט געווען א רוכב וואלט עס נישט געהייסן בהמה. רייט, רייט, רייט.

פארוואס טאר מען נישט רוכב זיין על גבי בהמה בשבת? גזירה שמא יתוך זמורה, ער וועט אפשניידן א צווייגל להנהיגה, צו טרייבן די בהמה. און דעמאלטס וועט ער עובר זיין אויף... אקעי, יא.

דאס איז נאך תולש, תולש, יא. אפשר אויף מחמר אויב איז עס אינדרויסן.

ואין נוטלין מבהמה. אמת. מען טאר זיך אויך נישט אנלאנען אויף א בהמה, זיך הענגען אויף א בהמה. און אויך טאר מען אפילו נישט ארויפגיין באילן בשבת, לא לעלות ולא לירד בשבת, און נישט נוח על גבי צדי בהמה. דאס איז אינטערעסאנטע זאכן, ווייל דאס זעט שוין אויס ווי אביסל אזא שטיקל גזירה לגזירה, יא?

יא, יא. וצדי צדדים איז אבער יא מותר. דאס זעט אויס אגענעראל, דאס איז די נארמאלע וועג. דאס הייסט, צדי צדדים, דאס הייסט אנלאנען אויף עפעס וואס איז אנגעליינט אויף א בהמה.

רייט. דאס איז ווייטער די נארמאלע זאך. דאס הייסט, א זאך וואס... דער סדר הדברים זעט אויס, אונז רייטן נישט אויף בהמות, אונז ווייסן נישט, אבער ווען מענטשן רייטן אויף בהמות, האלטן זיי אין איין אראפשלעפן צווייגן כדי צו טרייבן די בהמה. ממילא האבן חכמים גע'אסר'ט צו רייטן אויף א בהמה בשבת. וצדי צדדים איז מותר, יא. גיי ווייטער.

וואס איז די הלכה אז מ'קען מאכן א בהמה פאר א מחיצה? מ'קען טוהן גארנישט.

בדיעבד – עלה באילן או בהמה בשבת

בדיעבד, עלה באילן בשבת. וויל איך יעצט וויסן וואס טוט זיך אויב איינער האט פארגעסן די איסור, אדער... ער איז יא ארויפגעגאנגען באילן בשבת. איז אזוי, בשוגג, אויב איז ער ארויפגעגאנגען אויף די אילן בשוגג, מיט אן ער, קונסין אותו. במזיד אבער, אויב איז ער ארויפגעגאנגען אויף די אילן במזיד, ער האט נישט געפאלגט די חז"ל, איז דא א קנס, אסור לו לירד, ער טאר נישט אראפקומען אום שבת פון די בוים.

איין מינוט, איך האב נישט געוואוסט. ער בלייבט אויפן בוים ביז ביינאכט.

אבער בהמה, אויב איז ער ארויפגעגאנגען אויף די בהמה, דעמאלטס איז נישט קיין חילוק שוגג אדער מזיד, ירד, ער זאל אראפגיין פון די בהמה. שמא צער בעלי חיים, וואס דו גייסט אים קנס'ן אויף די בהמה'ס חשבון?

רייט, גוט.

פורקין המשא מעל הבהמה – צער בעלי חיים

וכן, פאר א צער בעלי חיים האט מען נאך עפעס מקיל געווען. פורקין המשא מעל הבהמה בשבת. מ'מעג יא אראפנעמען די משא פון א בהמה בשבת, הגם אפשר וואלט מען געטראכט אז ס'איז א טרחה, האט מען מתיר געווען משום צער בעלי חיים.

כיצד? דאס איז מסביר. היתה בהמתו טעונה שליף של תבואה, אויב זיין בהמה ליגט אנגעלאדנט א זאק פון תבואה, מניח את ראשו תחתיה, מעג ער אזוי אריינלייגן זיין קאפ אונטער די זעק וואס ליגט אויף די בהמה, אזוי אז ער מאכט אזא טלטול מן הצד, אדער טלטול נישט מיט זיינע הענט אין

שברי זכוכית – הפסד מועט

געווענליך מעמר, מ'נעמט צוזאם צוויי. אויך, מ'קלעבט צוזאם פירות, אה, ס'איז חייב. דאס איז די דאורייתא פון מעמר. אלעמאל די ערשטע זאך איז דאס די דאורייתא. חייב סתם, איז חייב.

איסור דרבנן: נתפזרו פירות בחצר

וואס איז די איסור דרבנן? **נתפזרו פירות בחצר**, אוי, ס'האט זיך אויסגעשפרייט פירות אין זיין חצר, טאר ער נישט צוזאמנעמען אלע פירות אויף איין פלאץ, וואס עס וועט אויסקוקן ענליך צו דעם מעמר. **מלקט**, נאר וואס דען? מעג ער צוזאמנעמען די פירות **ואוכל**, און עסן. אבער ער טאר נישט צוזאמנעמען די אלע פירות און עס לייגן אין א כלי, **אבל לא יתן לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה כדי שלא יעשה כדרך שעושה בחול**. ער טאר נישט געהעריג עס צוזאמנעמען אזוי ווי אייביג, **שמא יעשה כדרך שעושה בחול**, האב איך מורא **שמא יכבשם בידו בתוך הקופה**, ווען זיי וועלן שוין אלע האבן צוזאמען וועט ער עס אזוי צוזאמקוועטשן, ווייל דעמאלטס וועט ווערן א תולדה פון דש, און עס הייסט שמא יבוא לידי חסיטה.

מלח – נראה כמעמר

וכן אם נתפזר לו מלח, טאר מען נישט צוזאמנעמען די מלח אז ס'זאל זיין אין איין פלאץ, משום נראה כמעמר. ווייל עס איז נישט קיין דבר שגידולו מן הקרקע, עס איז נישט קיין זאך וואס וואקסט. מעמר איז אפשר נאר אויף זאכן וואס וואקסן באמת. אבער די ענין פון מלח מיינט אבער נישט אז ס'האט זיך אויסגעשפרייט אויפן טיש, ס'מיינט אז דער פלאץ ווי מ'מאכט עס, לעבן ים המלח, און ווי מען נעמט עס, איז ענליך אביסל צו פירות, ווייל זאלץ וואקסט נישט, אבער יא, מען נעמט עס ארויס פון די ערד, זעט עס אויס אביסל ענליך צו צוזאמנעמען פירות אדער צוזאמנעמען תבואה. ס'איז די פראסעס ווי מ'מאכט די זאלץ.

מלאכת דש – סחיטה

יעצט גייען מיר לערנען וועגן די מלאכה פון דש.

הלכה ב: המפרק חייב משום דש

זאגט דער רמב"ם, **המפרק חייב משום דש**. אז איינער איז מפרק, ער נעמט ארויס איין זאך פון די אנדערע, למשל ער נעמט ארויס די שטיקל ווייץ פון די גאנצע תבואה, איז חייב משום דש. **הסוחט זיתים וענבים איז חייב משום מפרק**, א סארט מפרק, ארויסנעמען די אינעווייניג פון די זיתים, די שמן פון די זיתים.

איסור דרבנן: סחיטת תותים ורימונים

וכן, וואס איז דער איסור דרבנן? דער איסור דרבנן איז אז נישט נאר זיתים וענבים טאר מען נישט, נאר אויך **אסור לסחוט תותים ורימונים**. פארוואס? **הרי מציינו בבני אדם סוחטין ענבים כזיתים וענבים**, האבן אונז מורא **שמא יבואו לסחוט זיתים וענבים**. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל אונז ווייסן נאך נישט בכלל פארוואס איז טאקע דא א חילוק צווישן זיתים וענבים און תותים ורימונים. ווייל דאס איז דער דרך, יעצט זאג דאך, ס'איז א גילוי.

נאכאמאל, פארוואס איז תותים ורימונים נישט מפרק? זיתים וענבים זענען פירות שעומדין לסחיטה. זיתים קומט ארויס שמן, ענבים קומט ארויס יין. מפרק איז צו ענדיגן די... צו ענדיגן עפעס וואס קומט אז מען זאל עס ארויסנעמען, און מען נעמט עס ארויס. סתם אז דו צעקוועטשסט א שטיקל האלץ, ס'קומט ארויס פון דעם וואסער, איז נישט קיין סחיטה, איז נישט קיין מפרק. אבער תותים ורימונים, וויבאלד אז געוויסע מענטשן, דאס יא, ס'איז דאך אפילו ביי די געוויסע מענטשן הייסט עס נאך אלץ נישט אזוי ווי זיתים וענבים. נאר וויבאלד ביי די געוויסע מענטשן זעט עס אויס ענליך, וועלן זיי מיינען אז אפשר איז אויך זיתים וענבים, אדער שמא יבואו לסחוט זיתים וענבים. וואטעווער קער מיינט, ס'שטייט אונז א מחשבה געלערנט. אה, דער רמב"ם זאגט יא, שמא יבואו לסחוט.

שאר פירות – מותר

אבער **שאר פירות כגון פרישים ותפתחים** וואס ארדין, וואס קיינער קוועטשט דאס נישט, יא, מען טוט עס שוחט'ן בשעת מ'איז איינער ברייט

אבל אם היתה שם שברי זכוכית, שטיקער גלאז, זאכן וואס זענען זייער שטארק פּרעזשיל, פארקערט אבער, איז דעמאלטס נישטא די היתר, איז נישטא די היתר. א שברי זכוכית איז א זאך וואס ס'איז טאקע גייט זיך צוברעכן, אבער מצד שני פעלט נישט דארט קיין הפסד. פארוואס? ווייל מ'גייט עס עניוועיס צומאלן, צו מעלטן. איז דעמאלטס נישטא די היתר צו לייגן כרים וכסתות, ווייל די היתר אפילו וואס מיר האבן יעצט געזאגט איז נאר בדיעבד. אה, רייט? אינטערעסאנט, ער זאגט ס'איז נישט מבטל כלי, אבער דאך בדיעבד, ס'איז א שטיקל מבטל כלי. אקעי.

סאו דעמאלטס זאגט מען נישט אז מ'זאל לייגן א כלי, און די מטר אתקים אבי'ם רפלים. אבא פשוט יושבורי, עס האט זיך צוברעכן דין נישטא קיינע גרויסע הפסד, שוין א הכל לטכה עומד. די אלע הששישע זכחות זענען שטיקערס און גלאז, וואס מען דארף האבן צו מאכן דערפון גוטע גלאז. סאו שטייט דין געווענליך עניוועי מען זאל עס צולאזן, מען זאל עס אויפקאכן אין פייער און מאכן נייע גלאז. סאו עס האט א הפסד מיד, להפסד מיד, לא חששי. האבן זיי נישט מאטער געווען גארנישט פאר די הפסד מיד. אבער אויער עס האט געווען גדולים אין מיד,

מלאכות מעמר ודש – תולדות, איסורי דרבנן, וחילוקי סוגים**סיום הענין דשקים גדולים על הבהמה**

1 Speaker: אקעי? סאו דעמאלטס זאגט מען נישט ער זאל לייגן א כלי, נאר מתירין אסורין ואפילו אפילו. אפילו פשוט ישבור, אפילו ס'וועט זיך צוברעכן, איז דאך נישטא קיין גרויסע הפסד, ס'איז דאך הכל לטוב עומד. די אלע אששות של זכוכית זענען שטיקער גלאז וואס מ'דארף האבן צו מאכן דערפון גוטע גלאז. סאו ס'שטייט דאך געווענליך עניוועי אז מ'זאל עס צולאזן, מ'זאל עס אויפקאכן אין פייער און מאכן נייע גלאז. סאו פאר א הפסד מועט, להפסד מועט לא חיישינן. האבן זיי נישט מתיר געווען גארנישט פאר די הפסד מועט.

אבער אויב איז דא א שק גדולים, און מ'לייגט אריין כלי זכוכית וכיוצא בהן, ווייל דעמאלטס איז יא דא א גרויס חשש אז ס'וועט זיך צוברעכן, און דעמאלטס קען מען אויך נישט לייגן א כר, אויב מ'וועט לייגן א כר אדער א כסת וועט עס ווייטער נישט העלפן, ווייל יא, מ'וועט מבטל זיין א כלי מהכנו, ווייל ער גייט נישט וועלן שלף זיין. דעמאלטס האט מען מתיר געווען פורק בנחת, מותר, יא. פורק בנחת איז מותר אפילו בנחת, יא. דעמאלטס האט מען מתיר געווען געהעריג, בשופי, בנחת. דאס איז די ווארט, בשופי, בנחת. יא, ער זאל איבערפאלן. יא, ער וויל נישט הארב, ממילא איז ער מותר. פורק בנחת, יא, ווען ער איז מורא אז ס'וועט זיך צוברעכן זיינע גלאזענע כלים.

רייט. אבער זאגט ער, פארוואס האט מען טאקע נישט מתיר געווען? פארוואס האט מען נישט געזאגט מ'זאל אראפנעמען? פארוואס זאל מען נישט ארויפלייגן אויף די בהמה די שקים גדולים, כדי מ'זאל נישט נכשל ווערן מיט די חשש מוקצה? זאגט ער, מכל מקום אין אנו חוששין על הבהמה. ס'איז נאך אלץ ענדערש אז ער זאל עובר זיין אויף עפעס וואס איז א חשש מוקצה ווי ס'זאל זיין אויף די בהמה, ווי ס'איז א פראבלעם פון צער בעלי חיים. צער בעלי חיים.

מלאכת מעמר

האבן מיר געענדיגט חורש, זורע, קוצר. יעצט גייען מיר לערנען די נעקסטע מלאכה איז מעמר.

הלכה א: המדבק פירות עד שיהיו גוף אחד – חייב משום מעמר

וואס נאך טוט מען נישט טון וואס איז דומה צו מעמר, אדער וואס איז מביא לידי מעמר?

זאגט דער רמב"ם, **המדבק פירות עד שיהיו גוף אחד**, מ'קלעבט צוזאם קליינע פירות ביז זיי ווערן איין גוף, חייב משום מעמר. אונז האבן מיר שוין געלערנט אין הלכות מעמר, יא, למשל מ'מאכט א דבילה וכדומה. אנדערש ווי קעז, וואס איז בונה, יא? אקעי. דאס איז פירות. פירות איז

בעצם געענדיגט. ס'איז ענליך צו די "לא מיחזי אלא שחיקה ביד", וואס דאס איז מותר.

1 Speaker: זייער גוט.

המולל מלילות — בשינוי

המולל מלילות, אויב איינער מיט זיינע הענט רייבט ער אויף זאנגען אז ס'זאל ארויסנעמען די תבואה דערפון, ס'טייטש ענליך צו וואס מען טוט דש, אבער ער טוט עס אויף א קליינע פארנעם מיט זיינע פינגערס. **מולל בשינוי**, **כדי שלא יראה כדש**, אז ער זאל עס טון מיט א שינוי, נישט ער זאל עס נישט מאכן אויף א גרויסע פארנעם אז ער נעמט ארויס די קערלעך פון די תבואה. ער דארף עס נאך טון מיט א שינוי. ס'איז דא א נארמאלע וועג, ס'איז דא דריי זאכן: ס'איז דא דש, ס'איז דא מלילות, וואס דאס טוט מען מיט די הענט, וואן ס'איז דאך דא מלילות כלאחר יד, אז ער טוט עס מיט בעק-הענד, איך ווייס, ער טוט עס אויף א שוואכערע וועג. ער טוט עס מיט א שינוי, יא.

היונק חלב בפיו — פטור אבל אסור

איז אזוי, לאמיר לערנען וועגן יונק מילך. **יונק זיין מילך בפיו, פטור**. ס'טייטש אז ער טאר נישט. ס'טייטש אסור, פטור אבל אסור. יונק, יא. חולב זיין איז א תולדה פון דש. אבער ער האט שוין געענדיגט מיט די פטור, וואלט ער געדארפט זאגן אסור. וויאזוי איז דאס יונק מילך? אז ער איז א מוגלנייעך, אויב ס'טוט אים וויי און ער דארף האבן די מילך פאר א רפואה, נישט ממש רפואה, אבער פאר זיך צו בארואיגן, וואן מיט אלע לינונג בפיו, מעג מען יונק זיין בפיו, ווייל ס'איז נישט קיין אמת'דיגע מפרק. מילא, ס'איז א מפרק כלאחר יד. ס'איז כלאחר יד, ווייל בפיו איז נישט די נארמאלע וועג פון דש. אויב איינער איז חולה פון א בעל חי, געווענליך פון א קו, האט ער עס געטון מיט זיין האנט אריין אין א כלי, ער טוט עס, חלב אנדערע זאך, ער טרינקט עס, יא, א כלי, א דיקערע, ער לייגט עס נישט אריין אין א מויל, ער לייגט עס אריין אין די פסיעה.

ווייל ס'איז נאך מפרק לחלב היד, ס'איז נישט קיין געהעריגע מפרק, און משום צער לגזרי, במקום צער האט מען מקיל געווען אויף דעם.

הלכות שבת: מפרק, זורה ובורר, וטוחן

מפרק - יונק מן הבהמה

1 Speaker: מ'איז א שינוי, מפרק כלאחר יד.

ס'איז כלאחר יד. כלאחר יד, ווייל מפיו איז נישט די נארמאלע וועג פון חולב זיין. ער איז חולב פון א בעל חי, געווענליך פון א קו, טוט ער עס מיט זיין האנט אריין אין א כלי. ער טוט עס בכלל אן אנדערע זאך, ער טרינקט פון די כלי צו א כלי. די עיקר איז, ער לייגט עס נישט אריין אין א מויל, ער לייגט עס אריין אין א כלי. ממילא איז עס נאר מפרק כלאחר יד, ס'איז נישט קיין געהעריגע מפרק. און משום צער, האבן די גוזרים, במקום צער האט מען מקיל געווען אויף די... אפילו אין סכנה, אפילו ס'איז נישט קיין סכנה, ווען ס'איז א סכנה מעגן די חכמים אזוי. אבער דא, ס'איז נישט קיין סכנה, האט מען מתירין געווען אויף די איסור דרבנן פון דומה צו מפרק. די רבנים ווילן נישט אז אידן זאלן זיך מצער זיין שבת. ס'איז זייער וויכטיג צו וויסן.

זייער גוט. נאך הלכות פון מפרק איז אזוי: פירות שזבו מהן משקין בשבת. איך וויל זאגן אן אנדערע זאך וואס איז מותר משום צער. למשל, פארן אויף א שבת עלעוועטיאר איז נישט קיין איסור דאורייתא, ס'איז א שבות. וויבאלד ס'איז זייער שווער פאר מענטשן צו גיין די טרעפ שבת, איז מען מקיל געווען.

2 Speaker: וואס הייסט?

1 Speaker: איך הער.

מפרק - פירות שזבו מהן משקין בשבת

1 Speaker: פירות שזבו מהן משקין בשבת. פירות וואס ס'האט שוין ארויסגעריינען. מ'האט דאך פריער געלערנט אז מ'טאר נישט אויסקוועטשן שבת קיין זיתים וענבים, און תותים ורמונים טאר מען אויך נישט וועגן ס'איז

סחיטה, דאס זענען נישט זאכן וואס איז אויף דעם שייך אזוי שטארק סחיטה.

כבושים ושלקות — חומרא בשאר פירות

ווייטער, **כבושים ושלקות**, איינגעוויקטע פרוכט אדער וועדזשטעבלס, **שסחטון**, וואס מ'האט זיי אויסגעקוועטשט. איז אזוי, **אם לרכך גופן**, אויב מ'קוועטשט עס פשוט ווייל מ'וויל אז די פלייש דערפון זאל ווערן ווייכער, איז מותר. **ואם להוציא מימיהן**, אויב מ'וויל ארויסצונעמען די וואסער דערפון, איז יא אסור. דאס איז א חומרא בשאר פירות, א מדרבנן, די זעלבע זאך. יא, דאס איז א חומרא בשאר פירות. דאס איז יא א זאך וואס איז געקאכט אין וואסער, נישט נאר ביי א מאדנע מענטש וואס ער טרינקט עפל דזשוס, כ'האב געזאגט אז א גוטער מענטש טרינקט עפל דזשוס איז נישט קיין נארמאלע זאך. אבער כבושים ושלקות מאכט זיך, מ'טרינקט די מי שלקות, האבן מיר געלערנט דא א זאך, מ'מאכט אויף די מימי דגים.

שלג — מרסק בנחת

ואם מרסקן את השלג שירדו מימיו, אויב איינער וויל האבן וואסער, טאר ער נישט נעמען שניי און עס צו קלאפן אז ס'זאל ארויסריינען די וואסער. דאס טאר מען נישט טון אויף א גרויסע אז ער נעמט א ריזיגע שיסל פון שניי. אבער אין א כוס אדער אין א קערה מעג מען יא מרסק זיין שלג.

דיסקוסיע: וואס מיינט "אין א כוס"?

2 Speaker: א כוס וואס האט שוין אין דעם וואסער?

1 Speaker: וואס איז די ווארט? ווייל ס'איז א קליינע פארנעם?

2 Speaker: ניין, ס'שטייט נישט ווי גרויס. איך מיין אז ס'איז לתוך הכוס ווייל... יא, ווייל ס'איז גייט אריין אין וואסער און ס'איז נישט קיין נולד. דאס איז מוליד, ער מאכט וואסער. דא זעסטו אז ער מאכט וואסער, און דא איז וואסער.

1 Speaker: מ'רעדט דא פון מפרק. מ'רעדט דא פון מפרק. אזוי שטייט דא אין די... אין די... מ'רעדט דא פון מפרק. איך ווייס נישט וואס דו האסט געזען אין אנדערע פלעצער, אין רמב"ם. אבער די... א כוס מיינסטו צו זאגן וואס האט שוין וואסער? איך ווייס נישט, שוין דא אין דעם עפעס. יא, א כוס מלא, נישט א כוס ליידיג. אדער דירעקט... ס'שטייט אויך נישט וואס איך זאג. אבער אזוי זאגט אין די מפרשים אז ס'מיינט דאס.

2 Speaker: מיר וואלט אויסגעקוקט, שלג איז עפעס פאר א גרעסערע פארנעם. איך ווייס ארויסגיין אין די פעלדער און מאכן איז אלעס שלג, אבער אין א כוס, קליינע פארנעם.

1 Speaker: ניין, דו קענסט זאגן אז ס'איז א דירעקטע. דירעקט ער גייט עס יעצט טרינקען. אזוי ווי מ'האט געלערנט ביי אנדערע זאכן, ס'איז א חילוק צו ס'איז דירעקט, רייט?

אקעי.

שום, קנבוס, בוסר, מלילות — שריסקן מבעוד יום

השום, קנבוס, והבוסר, אה, יונגע פרוכט, והמלילות, רייט? **שריסקן מבעוד יום**, וואס מ'האט צוקלאפט מבעוד יום, איז אזוי, **אם חסרים דיכה**, אויב ס'פעלט נאך אויס מ'זאל עס צוקוועטשן, צומאלן, **אסור לגמור דריכתן בשבת**. מ'טאר נישט טון דיכה מיט א כלי בשבת. אבער אויב ס'פעלט נאר **שחיקה ביד**, אביסל צוקוועטשן מיט די הענט, איז **מותר לגמור שחיקתן בשבת**. צוקוועטשן מיט די הענט מעג מען, ווייל ס'איז שוין געריסקן מבעוד יום. דאס הייסט, די עיקר מלאכה פון דישה האט מען שוין געטון, מ'האט עס שוין צוקלאפט ערב שבת. יעצט נאר די ענדיגן, צו ענדיגן איז נאר א קלייניגקייט, שחיקה ביד מעג מען.

לפיכך, מותר לגמור שחיפת אריפות בתוך הגדרה בשבת, אחוץ מה שאמרו לנו אסור למלאות. אויב איינער וויל נישט אזוי מען מעג מאכן די שחיקת אריפות בעצם פורים מעג מען.

2 Speaker: יא, אויף אידיש, ס'טייטשט דיסה. ס'איז אזא סארט פורינא, אזא סארט זאך, וואן ס'קומט אזוי שטיקלעך, וואן מען קוועטשט עס נאך אביסל אין צו פוידער. ס'איז שוין געקאכט, בעיסיקלי. אבער ס'איז שוין

2: Speaker: אינטרעסאנט.

1: Speaker: ס'פעלט דך עפעס. אבער ער זעט אז, ער זעט אז אין דעם אופן מענטשן פירן זיך נישט צו קוועטשן. אבער אפשר קען מען טעקניקלי צו יענעם עובד זיין, פארשטייטו וואס איך זאג? עס איז א פראקטישע זאך אפשר. אבער פאר דעם אופן איז נישט די חשש.

2: Speaker: אקעי. יא.**זורה ובורר - הקדמה**

1: Speaker: ווייטער נאך אביסל, זורה ובורר. אקעי. יא.

זורה ובורר, זענען אבות מלאכות. נאר פארוואס זאגט נישט דער רמב"ם דער אב דערפון? ווייל יעדער איינער ווייסט וואס איז זורה ובורר.

2: Speaker: אה יא? מער ווי מפרק?

1: Speaker: יא, ווייל מפרק איז א תולדה פונדעם. ער זאגט נאר אויף זאכן וואס מ'דארף האבן די תולדה כדי צו מסביר זיין די זאך. אבער זורה איז א זורה. זורה ובורר זענען די זעלבע סארט מלאכה, רייט? ער האט געלערנט אז עס איז נאר אביסל אנדערש.

בורר - מנפה מלילות

1: Speaker: זורה ובורר, זענען אבות מלאכות. וואס זענען די דרבננ'ס דערפון? **לפיכך, אף על פי שמותר למלול מלילות בראשי אצבעותיו,** וואס מיר האבן פריער געלערנט אז מען מעג צוקוועטשן איינע, האלב ביים עסן, מעג ער למשל עסן ניסלעך, מעג ער צוברוכן די שולאכץ און ארויסנעמען די ניסלעך בראשי אצבעותיו.

2: Speaker: אה, בראשי אצבעותיו, וואס זעט אויס וואס ער האט געמיינט צו זאגן בשינוי.

1: Speaker: בשינוי, יא, און קיין כלי. אבער ווען ער בלאזט נאך דעם אפ די שולאכץ, אז מ'זאל די שולאכץ אוועקגיין, **מנפה ביד אחת בכל כוחו.** מעג מען מיט די האנט מעג מען אוועקשיקן די שולאכץ, אבער **לא בקונו ולא בתמחוי.** טאר ער אבער נישט מיט א כלי. אבער הגם אפילו די כלי איז נישט א כלי וואס מען נוצט געווענליך פאר ברירה, אזוי ווי א זעפ.

אבער טאר מען נישט, ווייל אויב מען נוצט א כלי איז דא א חשש מ'וועט אנהויבן נוצן די כלי וואס איז געמאכט פאר ברירה, **גזרה שמא ינפה בנפה ובכברה,** וואס דעמאלטס וועט ער זיין חייב. ממש.

בורר/משמר - סינון וויין

1: Speaker: ווייל **משמר שמורים,** א וויין ער וויל ארויסנעמען די שמורים פונעם וויין... זאך... זאך?

2: Speaker: אקעי.

1: Speaker: **תולדות בורר או מרקד,** זאגט ער יא. לפיכך... ס'דארף דאך שלא זיין... ס'טא דאורייתא רייט? סאו ס'איז אזוי... ווען וואס האט נאך צעמישט ממש שמורים... דאס איז ממש בורר או מרקד. אבער וויין וואס איז שוין ריין, און ער וויל סתם ארויסנעמען אביסל שמורים וואס זענען דא, אבער ס'איז שוין נישט קיין מלאכה, ווייל ס'איז שוין וויין, ער גייט גארנישט מתקן זיין מיט דעם. ער טוט עס נישט אין די כלי, נאר אין א סודר אדער א קופת מצרית.

אפילו שמיטה לסנון יין צלול או מים צלולים בסודרין או בקופת מצרית, נישט מיט די רגילה כלי וואס מ'טוט געווענליך משמר זיין, זאל מען עס אבער נישט טון **באופן שלא יניח הכימה בסודר.** מ'זאל נישט מאכן אזוי ווי דער סודר זאל גיין אויף אריין און די וויין זאל אדורך רינען, ווייל דאס איז ענליך צו וויאזוי מ'גיסט איבער, **שלא יעשה כדרך שעושה בחול ויבוא לשמר במשמרת.** דאס איז צו שטארק ענליך צו ווי מ'טוט עס מיט א כלי וואס איז געאייגנט פאר דעם. ס'איז צו ענליך וויאזוי מ'טוט פאכענדיק, און דעמאלטס וועט ער שוין קומען צו נעמען א משמרת.

וכן, אסור לתלות את המשמרת על היין כדרך שעושה בחול. מ'טאר נישט אויפהענגען די משמרת אויף די וויין כדרך שעושה בחול, אפילו ער

דומה, און אזוי ווייטער. וואס טוט זיך אויב ס'האט ארויסגערינען פון זיך אליין? איינער האט אויפגעשיילט, צעשניטן פרוכטן, און ס'האט זיך גערינען דערפון משקים. איז אים זיתים וענבים הם, וואס ווען מ'וואלט עס ווען געטון לכתחילה וואלט עס געווען ממש סחיטה, ווייל די זאכן קומט צו קוועטשן כדי מ'זאל האבן די שמן אדער די יין וואס איז נשתנה למעליותא, איז **אסור לשנות אותן המשקין עד מוצאי שבת.** מ'טאר עס נישט טרינקען עד מוצאי שבת.

פארוואס? **גזירה שמא יסחוט ענבים בשבת.** די גזירה איז אז ער גייט נעקסט טיים צו שניידן און זיך שפילן מיט זיתים וענבים, יא, מיט די כוונה עס אויסצוקוועטשן. נעקסטע מאל גייט ער סוחט זיין.

2: Speaker: ניין, אפשר... ס'שטייט נישט אז דו האסט בכלל נישט געשניטן. דו האסט אריינגעלייגט א גאנצע מאס ווען דו האסט געשניטן.

1: Speaker: אה, ס'איז אזוי ווי מ'מיינט פון זיך אליין. ס'ליגט אין א טאץ, וואס ס'האט זיך אליין גערינען. ס'האט זיך געקוועטשט אליין. אז ער גייט נעמען די ענבים דערפון און ער גייט עס... תחילה בשבת.

1: Speaker: פירות תותים ורימונים, אויב איז עס תותים ורימונים וואס איז נישט קיין דאורייתא די מפרק, איז **אם הכניסן לאכילה,** אויב האט ער אנגעגרייט די תותים ורימונים אויף צו עסן, איז **משקין שזבו מהן מותרים,** איז די משקין וואס איז ארויסגערינען פון זיי מותר. **ואם הכניסן לדורכן,** אויב האט ער עס אריינגעברענגט זיי צו קוועטשן פאר די משקין דערפון, איז דעמאלטס **משקין שזבו מהן אסורים עד מוצאי שבת.**

2: Speaker: אהא. זייער גוט. יא.

1: Speaker: פארוואס? ווייל דעמאלטס איז עס מער קרוב אז ער זאל סוחט זיין. ער האט עס אריינגעברענגט, ער האט עס אריינגעברענגט אין הויז לכבוד דאס, אויף די צעטל פון די תותים ורימונים שטייט לסחיטה. סאו אויב מ'גייט אים לאזן נעמען דאס וואס איז ארויסגעקומען אליינס, גייט ער עס געבן א שטופ אליינס נעקסטע מאל.

זייער גוט. אבער ס'איז פשוט אז מ'קען עס נישט עסן נאך שבת, רייט? ס'איז נישט אזוי ווי א זאך... ס'איז נישט אפילו א מלאכה, ס'איז א נייע סארט גזירה. מיר האבן געלערנט בשוגג, אונס, עד מוצאי שבת וכדומה אויף פארשידענע מלאכות וואס מ'טוט שבת. און דא האט ער אפילו נישט געטון גארנישט ראנג, דער מענטש האט גארנישט געטון, ס'איז ארויסגערינען אליינס. אלא מאי, די חכמים האבן גע'אסר'ט ווייל אויב וועט ער טרינקען, וועט ער קומען עס צו טון אליינס.

זייער גוט.

מפרק - זיתים וענבים שריסקן מערב שבת

1: Speaker: ווייטער. יעצט גייען מיר לערנען די דרבננ'ס פון זורע ובורר.

זיתים וענבים שריסקן מערב שבת, מ'האט עס געקוועטשט ערב שבת, **ויוצא מהן משקין מעצמן,** ס'איז ארויסגערינען במשך שבת, איז **מותרים.** דאס הייסט, וואס איז די חילוק פון פריער? ווייל דא האט ער שוין יא מרסק געווען ערב שבת. סאו, ס'איז שוין נישטא די גזירה שמא יסחוט, ווייל ס'איז שוין סוחט מעצמו.

כעין חלות דבש שריסקן מערב שבת, וואס מיר האבן פריער געלערנט אז ס'איז אסור מדרבנן, וואס דאס זעט אויס ענליך צו מפרק. אבער דא, **משקין היוצאים מהן בשבת מותרין, שאין כאן מקום לגזור, שכבר ריסקן בערב,** מ'האט שוין געטון די ריסק פריער. דאס הייסט, בערב... סאו דערפאר איז נאך ריסק נישטא קיין שייכות פון סחיטה אדער עפעס אזוי? ס'איז נישט קלאר.

2: Speaker: וואס זאגט ער? איך האב נישט קלאר.

1: Speaker: מאכט סענס. ס'איז געווען די חשש שמא יסחוט, אבער איינמאל ס'איז שוין מרוסק איז שוין נישטא וואס צו קוועטשן, אלעס איז שוין צוקוועטשט. דארף מען שוין נישט דיין העלפ.

Speaker 1: נישט א פאודער, נישט א פאודער, אביסל גרעסער ווי א פאודער.

Speaker 2: אבער דע מראסק זיין זעט אויס אז ס'איז נישט אזוי קליין, אבער אויך נישט אזוי גרויס. איך קען די ווארט אז דאס וואס ער איז מראסק, ער צעהאקט עס. נמילא ער גיבט א ווארף פאר אויף א וואטער מעלאן עס זאל ווערן צושניטן אויף שטיקלעך. ווען א מרסק מענטש איז געוואוינט צו שניידן מיט א מעסער, ער האקט עס מיט זיין פיס. עס איז אביסל גרעסער ווי טוחן, און אביסל קלענער ווי עס וואלט געדארפט זיין גענוג גרויס נישט צו הייסן טוחן. אבער **ביים חותכן לדליהם לפני בהמה**, וואס איז נבילה לפני הכלבים, מען מעג יא צושניידן א פרוכט לדליה אדער א נבילה לפני הכלבים. פארוואס?

מלאכת טוחן (המשך) – רפואה בשבת

אין טחינה בפירות

למשל, ער געט א ווארף אראפ א וואטערמעלאן, עס ווערט אין א ווארף שטיקלעך. וואטעווער, איך פארריב אים. ווען א מרסק'דיגער מענטש איז געוואויר געווארן צו שניידן מיט א מעסער, ער צעהאקט עס, ער האקט עס אין זיין פוס.

בקיצור, עס איז אביסל גרעסער ווי טוחן, און אביסל קלענער ווי... עס וואלט געדארפט זיין גענוג גרויס נישט צו הייסן טוחן.

אבער מחתכין את הדלועין לפני הבהמה, ואת הנבילה לפני הכלבים. מען מעג יא צושניידן א פרוכט, א דלועה, אדער א נבילה לפני הכלבים. פארוואס? **שאין טחינה בפירות.**

וואס מיינט דאס? נאר ירק איז דא טחינה און נישט אויף פירות? וואס איז דער חילוק צווישן ירק און פירות?

אין תבואה איז זיכער דא, רייט? תבואה איז דער טוחן פון וואס מען רעדט געווענליך, מאכן מעל. רייט.

און ירק איז כדי לבשלו, ס'דאך ירק אזוי, ירק קען מען נישט עסן אזוי ווי ס'איז. סאו אין הכנות צום קאכן מאכט מען טחינה.

פירות קען מען דאך עסן אזוי ווי ס'איז, נאר דו ווילסט מאכן קלענערע שטיקלעך.

און דאס איז לכאורה אויך פארוואס ער זאגט אויך אויף א נבילה. וואס האט נבילה מיט פירות? נבילה איז דאך אויך, ווייל דער הונט עסט עס אזוי ווי ס'איז. דו מאכסט נאר גרינגער פאר די הונט זאלן נישט דארפן זיך אן עצה געבן מיט א גרויסע שטיק. וועגן דעם איז דער "אין טחינה בפירות" אויך גוט אויף די נבילה.

איך הער, זייער גוט, מאכט סענס. ס'דא אנדערע גרסאות און פשטים, באט יא, דער פשט מאכט סענס.

מתירין אלומות – מפני הטורח

ומתירין אלומות של עמר לפני הבהמה, מען מעג עפענען א גרויסע אלומה, אלומה מיינט א בינטל פון תבואה, לפני הבהמה. ומפספסין ביד אלומות קטנות, מען מעג מאכן מיט די הענט, מפספסין מיינט צו משפסף זיין, יא, צו קוועטשן מיט די הענט, עס ווייעך מאכן, אלומות קטנות. אבל לא אלומות גדולות מפני הטורח שבהן. גרויסע אלומות טוט מען נישט.

אינטערעסאנט, נישט וועגן עס האט עפעס מיט טוחן, נאר מפני הטורח שבהן. פארוואס ער לייגט עס דא? ווייל ס'איז די זעלבע זאך.

ניין, ווייל זאכן פון טרחה גייט ער לכאורה שפעטער אין די טרחות. ס'איז א קליינע איין שורה וואס ער לייגט צו דא.

חבילי סיהא – כותש בראשי אצבעותיו

חבילי סיהא ועזוב וקרנות אויב מ'האט שוין גענוצט פאר מאכל בהמה, א פעק פון געוויסע זאכן וואס מ'נוצט פאר מאכל בהמה, געוויסע געוויקסן, גרוסליך, וואס מ'האט גענוצט פאר מאכל בהמה, איז א ספק אויב מ'קען נוצן דערפון. וכותש ואוכל בראשי אצבעותיו, מ'קען עס צומאלן מיט די הענט

גייט נישט יעצט טון די... ער לייגט עס אז ס'זאל גיסן... ניין, אדער אויבן פון די כלי אדער וואס, אז ווען מ'זאל איבערדרייען די כלי זאל זיך עס גיסן. ער הענגט עס אויף די אויבן פון די כלי, אז ווען מ'גיסט אויס זאלן נישט מייסקומען די שמורים. מ'טאר דאס נישט טון בשבת, **שמא יבוא לשמור**. אפילו ער גייט דאס נישט יעצט טון, ער לייגט עס נאר ארויף אז ווען ער גיסט זיך אן א כוס זאל עס דורכגיין דעם...

Speaker 2: אויבן פון די כלי? אויף זיין בעכער? אדער אויף זיין באטל?

Speaker 1: אייל, שמורים איז אזא זופ, רייט? א מין וויין זופ, בעיסקלי. סאו, ווי הענגט ער עס?

Speaker 2: אויף די חוות, אויבן פון די חוות.

Speaker 1: וואטעווער ס'איז. ס'איז פאני צו מיר. אפשר הענגט ער עס אין די לופט, און נאכדעם גיסט מען?

Speaker 2: ניין, ער וויל נישט טון די סטעפ פאר דעם.

Speaker 1: קען זיין, וואו אימער מ'לייגט אויף די משמרת. איך פרוביר צו פארשטיין דאס "כדרך שעושה בחול".

Speaker 2: אקעי, ס'איז א סטעפ וואס די נעקסטע סטעפ איז צו טון די... אגעין, די משמר זיין די וויין.

בורר - מכבץ (מאכן גבינה)

Speaker 1: וכן, **המכבץ**, מכבץ מיינט מאכן גבינה פון מילך, איז **תולדת בורר**, אפטיילן די הארטע פארט, וואטעווער די חלק פון די וואסער. איז תולדת בורר. ער רעדט נישט דא פון די מכבץ זיין די גבינה, ער רעדט דא פון די טון נאך פאר דעם עפעס.

Speaker 2: אסרן... אור, יא? קורא... יא?

Speaker 1: **תולדות בורר, ליר, ופיכך אע"פ שנותן שומשום וגוזמין לתוך הדבש, מעג אריינלייגן, מעג אריינלייגן שומשום וגוזמין לדבש, אבער לא יכבוץ בידו.** זאל ער נישט מיט זיין הענט עפעס צאם וואס טון? עפעס חלק... אויך די דבש אויך, מען מאכט די הארטע זאכן פון די דבש וואס זיך אנקלעבן אין די שומשום וגוזמין, ווייל עס איז ענלעך צו די זאך פון אראפנעמען די דבר גוש פון די מער גיסעדיגע זאך, טאר מען עס נישט טון בידו.

טוחן - תולדות און דרבננ'ס

Speaker 1: מיר גייען נאך תוכן. תוכן, ביז רפואות.

Speaker 2: יא.

Speaker 1: יעצט גייט מען לערנען די רבנ'דיגע מלאכות פון תוכן, די רבנ'דיגע איסור וואס איז דומה צו תוכן. תוכן מיינט צומאלן, אזויווי וויין מאכן מעל. **ומחתך ירקות דק דק, ער מיינט ער צושניידט ירקות זייער קליינע שטיקלעך כדי לבשלו, איז תולדות תוכן וחיוב.**

אממ... דאס איז ממש תוכן, תולדות תוכן. **ופיכך, וואס איז די איסור דרבנן דערפון? מ'טאר נישט מראסק זיין, צוקוועטשן, צוקראכן אויף שטיקלעך, לא ישחק חרובין לפני בהמה, בין דקה, בין גסה. בהמה דקה, בהמה גסה, נאר ס'איז נראה כתוכן.**

Speaker 2: וואס מיינט נראה כתוכן? ... וואס איז אן אמת'דיגע תוכן וואס ס'איז נראה כתוכן? ס'איז נישט אמת'דיג תוכן, פארוואס נישט?

Speaker 1: איך ווייס נישט. פארוואס א מחתך ירקות דק דק תוכן, ס'איז אויך אביסל אינטערעסאנט. תוכן... תוכן איז מען מאכט אז פון וויין זאל ווערן יעצט מעל, אבער... מאכן אז א טאמעטיא זאל ווערן צושניטן אויף קליינע שטיקלעך?

Speaker 2: יא, קליינע שטיקלעך, דארף עס זיין ווי קליין? אז עס ווערט ממש, אז דו מאכסט עס אינטו א פאודער, אדער דו מאכסט עס אינטו...

Speaker 1: ס'איז אינטערעסאנט, יא, מאכל שאינן בריאים טאר מען נישט עסן אפילו שלא לרפואה, און מאכל בריאים מעג מען עסן אפילו יא לרפואה. ווי האט ער געזאגט שלא לרפואה? ער האט געזאגט דברים שאין דרך הבריאים לשתותם, לא יאכל דברים שאינן מאכל בריאים, ער האט נישט געזאגט לרפואה.

Speaker 2: אנפאנג יא, סעיף כא. דברים שדרכן לאכול מעג מען אפילו לרפואה. מ'ווייסט נישט, ווייל די איינציגסטע ריזען פארוואס ער עסט אזא זאך איז די רפואה.

Speaker 1: ניין, די איינציגסטע ריזען פארוואס ער עסט אזא זאך איז די רפואה. דאס איז נישט קלאר. עניטינג וואס איז רפואה טאר מען קיינמאל נישט. ער איז נישט קיין נארמאלע מענטש, ער טרינקט זאכן וואס זענען רפואה פאר א גוטן ריזען.

Speaker 2: איז אן איסור צו זיין א נישט נארמאלע מענטש?

Speaker 1: ניין, ער איז סתם א משוגענער. מ'רעדט דאך די תורה'ליך פון נארמאלע מענטשן.

Speaker 2: אקעי, איך ווייס שוין, מ'דארף מיר איינס זיין דעם.

Speaker 1: וואס מיינסטו?

Speaker 2: אקעי, די חידוש איז, אפילו ווען תורת רפואה, אויב ס'איז א מאכל בריאים. מאכל בריאים מיינט אויך נישט אז קיינער עסט נישט. אז יעדער איינער עסט עס. טשולנט, הגם אז טשולנט שבת שטייט אז ס'איז א גרויסע רפואה, נישט פון אים רעדט מען. מ'רעדט פון זאכן וואס, עפעס א העלט פוד, אזא זאך. ס'איז נישט ממש א רפואה, אבער אויך נישט קיין נארמאלע זאך, אבער ס'מאכט זיך אז מענטשן עסן עס.

Speaker 1: ס'זאל זיין אז ווען איינער רופט זיך אן ביים עסן טשולנט, "אה, די טשולנט איז א רפואה", דארף ער שוין סטאפן עסן? ניין, ווייל ס'איז א מאכל בריאים.

Speaker 2: אקעי.

שתייה חלתית קודם השבת – קשיא אויף דער גירסא

שתייה חלתית קודם השבת, חלתית איז עפעס א רפואה, וראה שעותה והולך, מעג ער ווייטער ממשיך זיין טרינקען אויך שבת. אה, וראה שעותה והולך, ער האט אנגעהויבן א נייע רוטין פון טרינקען חלתית, מעג ער. **מותר לשתות בשבת, במקום שנהגו הבריאים לשתות חלתית.** אין א פלאץ וואו בריאים טרינקען עס.

Speaker 1: סאו וואס דארף איך דאס טרינקען אין שבת אליינס? איך פארשטיי נישט. ניין, סאו וואס איך פארשטיי נישט, פארוואס דארף אנקומען די שתייה קודם שבת? אויב ס'איז א מקום שנהגו הבריאים, איך פרעג. ס'איז מיר נישט קלאר. איך פארשטיי נישט.

Speaker 2: I don't understand

Speaker 1: אה, ס'איז דא טאקע אנדערע גירסאות, אפילו במקום... וואס? נשתה חלתית קודם השבת, במקומות שנהגו הבריאים. איז דא אנדערע גירסאות, אפילו במקומות שלא נהגו הבריאים, וואס דאס מאכט מער סענס. דאס איז עפעס א נייע היתר. אבער לויט אונזער גירסא שטייט פארקערט. אויב אזוי איז טאקע נישט קיין חידוש. אין אונזער גירסא קומט אויס א חומרא, אז אפילו די דברים וואס איז אויך א מאכל בריאים, מעג מען אויך נאר אויב דער מענטש... ער מיינט עפעס צו זאגן אזוי ווי אנדערע געזונטע מענטשן עסן עס, העלפט מיר נישט, ווייל דו טרינקסט דאך וואס נאר דא רפואה. אבער אויב ער אליין טרינקט דאך אויף א מושל אולי רפואה, אפילו עס פרעגט מען, עס פרעגט דיך, אויב עס איז א דבר וואס איז מאכל בריאים, קלאר, אפשר די אנדערע גרסע מאכט מער סענס, אדער עס איז א העטער, אזא אופן וואס קען זיין... איך וואלט געטראכט... וואס איז דער העטער? פארוואס דעמאלט מעגן מיר אויף ווייל א געדינקען פאר שויפן קען אינטערסאנטע הלכה? עס איז דא וואלט זאגן, וואלט ס'מיסצוקן. עס איז דארפן א רעפער אינמיטן. אדער איך וואלט געטראכט... איי, דער רבים

אביסל און עס עסן, **אבל לא ביד הרבה,** מ'טאר נישט אנפילן די הענט מיט די גרוסליך און עס צומאלן, **שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ויבוא לידי כך,** אויב וועסטו עס טון אזוי ווי מ'טוט עס בחול, וועסטו קומען צו מאכן ממש טוחן.

הצריך לדוך פלפלין – שינוי בכלי

הצריך לדוך פלפלין, איינער האט פלפלין, אזא קליינע פרוכט פון די פלפלין, עפעס, און ער וויל מאכן אז ס'זאל זיין ברעקלעך, **וכהאי גוונא ליטול לתוך מאכל בשבת,** הרי זה כותש ביד הסכין ובקערה, קען מען נעמען, מ'טוט עס נישט מיט די סכין אליין, מ'זאלסט טון מיט א שינוי, מ'זאלסט טון מיט די הענטל, די דיקערע זייט פון די סכין, ובקערה, אויף די... אדער א קערה אפשר מיינט עס? ניין, אויף די קערה. ס'טאר אפשר נישט אויף א גרויסע טאץ אדער א זאך וואס איז געאייגנט צו טוחן זיין. נישט כדרכו.

אזוי זעט מען אז ער האלט אינמיטן עסן מיט אכילה, אז ער גרייט נישט אן די טחינה ווייל ער ארבעט יעצט. **אבל במכתשת חייב משום טוחן,** אויב טוט מען עס אין א מכתשת איז חייב משום טוחן, דאס איז ממש טוחן.

אז דא דרוקט ער מער די כלי. אז הגם דו ביסט איין סטעפ אוועק פון טוחן מעג מען נאך יא, ווען ס'איז א חלק פון די עסן.

לפיכך אסור לבריא להתרפאות – גזירה שמא ישחוק סממנים

לפיכך, אה, זאגט דער רמב"ם, ער מוז לערנען, וויבאלד ס'איז דא א איסור פון טוחן זיין צו די מכתשת, אז ווען מ'נעמט אן עסן וואס מ'דארף, אזוי ווי פלפלין וואס מ'וויל אז ס'זאל זיין צעברעקלט, און מ'צעברעקלט עס מיט א מכתשת איז מען חייב, **לפיכך אסור לבריא להתרפאות בשבת, גזירה שמא ישחוק סממנים.**

ווען מ'וויל מאכן מעדיצין, דארף מען דאך אויך צוקוועטשן געוויסע זאכן, צומאלן, צעהאקן געוויסע זאכן, און ס'איז זייער גרינג אז ס'זאל זיין טוחן, ווייל אויב טוט מען עס מיט א מאשינקע, מיט א מכתשת, איז עס חייב משום טוחן. האט מען גע'אסר'ט להתרפאות, ווייל ביי מתרפא דארף מען טון עפעס וואס האט די פנים פון טוחן. און לך מתרפא זיין מיינט נאר צו עסן, אבער אפילו א בריא וואלט עס אים געזען. יא.

קייצד? די נישט בריאים האבן אונז שוין געלערנט אנפאנג הלכות שבת, וואס די האבן גערעדט. נישט א בריא, אפילו א חולה שאין בו סכנה, וואס מעג טון די רבנן, מעג טון אפילו איסורי דרבנן, און כל שכן אז ער קען נישט זיין א נייע איסור דרבנן וואס ער טוט נישט טון. נאר דא רעדט זיך א בריא.

א בריא וואס האט א רפואה, נישט אזוי בריא, ער מאכט עס אמת.

הלכה כ"א – מאכל בריאים לעומת מאכל רפואה

קייצד, יא? קייצד, לא יאכל דברים שאינן מאכל בריאים, מען טאר נישט עסן זאכן וואס נארמאל געזונטע מענטשן עסן נישט, **כגון אזור ואפוא,** אבער ער עסט עס דאך אויסדרוקליך לרפואה. **ולא דברים המשלשלים,** מען טאר נישט עסן זאכן וואס איז משלשל, ס'מאכט אים זאל ארויסגיין, **כגון לענה וכיוצא בה.**

וכן לא ישתה דברים שאין דרך הבריאים לשתותם, כגון מים שבישלו בהם אמנון ועשבים, ווייל ס'איז נישט קיין מאכל וואס געזונטע מענטשן עסן, ס'איז א מאכל וואס איז געמאכט פאר א רפואה.

אבער וואס מעג מען יא? זאכן וואס איז נארמאל פאר אויך געזונטע מענטשן צו עסן, מעג מען. **אוכל אדם אוכלין ומשקין שדרך הבריאים לאכלם ולשתותם,** מעג יא עסן זאכן וואס אויך בריאים מאכט זיך אזא עסן און טרינקען, **כגון הכסבר והכוסת והאזוביון, ואף על פי שיש בהם כח הרפואה, ואף על פי שאוכלן כדי שיתרפאו בהם,** אפילו ער האט עס געגעסן לצורך זיין רפואה, **מותר, הואיל והם מאכל בריאים, הואיל און ס'איז מאכל בריאים איז נישטא אין דעם דער חשש.**

דיסקוסיע: דער חילוק צווישן מאכל בריאים און מאכל רפואה

"א חושש במתניו", איינער האט יסורים ביי זיינע מתניו, **"לא יסוך יין וחומץ"**, ער זאל נישט שמירן יין וחומץ, ווייל דאס איז עפעס וואס בריאים טוען נישט, נאר פאר רפואה. **"אבער שמן"**, וואס איז יא א סדר, מעג מען יא, **"ולא שמן וורד"**, נישט קיין שמן פון קיין בלומען, **"אלא במקום שבני אדם סכין אותו"**, ווייל דאס איז עפעס וואס יא, דער עולם לעגט עס אויף, אויסער במקום וואס אויך די בריאים טוען, דאס מעג מען. **"ומותר לסוך שמן המלך בכל מקום"**, ווייל דאס איז אייביג בריאים טוען אויכעט.

נקפה ידו או רגלו – צומסה ביין

"נקפה ידו או רגלו", ער האט זיך צוקלאפט זיין האנט אדער די פיס, צומסה ביין, עס שטייט צו צומסה, ער מאכט אז מ'זאל נישט בלוטן אדער עפעס אזוי, עפעס טוט ער, עפעס א בענד-עיד. יא, מען מעג עפעס דארטן גיסן וויין, איך ווייס נישט וואס, **"ולא יצמוס בחומץ"**, ווייל אויך די זעלבע זאך, יין איז מער די סדר אז מען מעג עס טון, נישט נאר פאר רפואה, אבער מיט חומץ טוט מען נישט.

"ואם היה רגיל", דעמאלטס אסור. פארוואס? אפילו ביין אסור. פארוואס? איך ווייס נישט. אה, ער זאגט אז חומץ ארבעט ווייניגער גוט ווי יין, סאו ממילא, א מענטש וואס איז רגיל, ארבעט עס יא? איינער וואס זאגט אז מיט מים, דאס איז הלכה כרבי עקיבא. ווער איז דער רגיל? דאס וועלן מיר לערנען אין די הלכה ק"ד.

חושש בשיניו – חומץ

"החושש בשיניו", איינער וואס האט ציינווייטאג, איז אזוי, מ'טאר נישט ממש עוסק זיין אין רפואה, אבער מ'קען טון אנדערע טריקס. איז אזוי, **"לא יגמא בהם את החומץ"**, חומץ העלפט פאר די ציין. זאל ער נישט שלינגען חומץ **"ויפלוט"**, און אויסשפייען, ווייל דאס איז די סדר, ווען איינער דארף האבן חומץ פאר א רפואה פאר זיין ציין, שלינגט ער עס נישט אראפ, ער האלט עס אז ס'זאל טון וואס ס'דארף טון אויף די ציין, און ער שפייט עס אויס. אבער דעמאלטס ווייזט ער קלאר אז ער טוט אן ענין פון רפואה. **"אבל מגמא ובלוע"**, ער מעג אבער יא אזוי ווי אויסשווענקען זיין ציין מיט דעם, און נאכדעם אראפשלינגען, ווייל דעמאלטס איז נישט אזוי קלאר בולט אז ס'איז א רפואה. ער עסט עס, אזויווי ענליך אפשר צו מאכל בריאים. ער עסט עס, זעט מען נישט אז ס'איז א קלארע רפואה.

חושש בגרונו – שמן

די זעלבע זאך, **"א חושש בגרונו"**, איינער וואס האט האלדז ווייטאג, **"לא יערערנו בשמן"**. וואס הייסט יערערנו? דו פארשטייט וואס ס'מיינט, ער גארגלט. אבער די לשון יערערנו איז אן אינטערעסאנטע לשון. מיר האבן געוואוסט אסאך לשון הקודש וואלטן מיר געוואוסט אסאך מער פראקטישע ווערטער פאר פראקטישע זאכן. מיר ווייסן נישט ווייל מ'נצט נישט לשון הקודש, אט ליעסט נישט די אלטע לשון הקודש, אויף פראקטישע טאג טעגליכע זאכן. ס'איז דא פאר יעדע ספעציפיק. יערערנו און יגמע בהם איז אונז סתם די זעלבע זאך, אבער ס'איז אן אנדערע ווארט ווייל ס'איז אן אנדערע...

טאר מען נישט גארגלען זיך מיט אויל און עס אויסשפייען. **"אבל בולעו שמן הרי זה מותר"**, מ'מעג יא שלינגען אויל. אסאך. ס'איז א רפואה. ווייל לכאורה די ווארט איז אזוי, אויסצוהיילן דיין האלדז דארף דיין האלדז קומען אין קאנטאקט מיט די אויל. סאו איינס איז דא אן עצה פון עס גארגלען און אויסשפייען, סאו די פשט איז אז די האלדז איז דארט א לאנגע צייט. די אנדערע וועג וואס ס'זאל זיין א רפואה איז אז דו דארפט טרינקען אסאך צוביסלעך א באנטש אויל אז די האלדז זאל ווערן אויל'יג.

מנסרפין נסרפים

"ומנסרפין נסרפים", ס'איז אן אינטערעסאנטע לשון, מנסרפין נסרפים. ס'איז אזא לשון אזויווי מיר האבן געזען פריער דא ביי כפי תומא, אז ער דורסן כפי תומא. ער טרינקט, אבער ס'מיינט צו זאגן אז ס'איז כבדרך אגב, ער זאל נישט ווייזן אז ס'איז א רפואה, נאר ער טרינקט שמן און אה, וואס זאל איך טון, ס'איז נסרף געווארן. פארשטייט זיך ער טוט עס יא ככוונה,

רעדט געשטאר פון סכנות. סכנות איז אן אנדערע גערדע, ווייל פאר אלע זאכן. איך האב געטראכט, אפשר אנדערש. איך האב געטראכט, אז אויב דער מענטש האט זיך געמאכט א נייע סדר אז עס טרינקט דאס... יעצט, פאר אים איז עס געווארן א מאכל בריהם. ס'איז דאס ווי א מער גבולי. ס'איז א זאך וואס איז דא... ווי דער כלל איז נישט לרענט בריהם, אבער ער האט דאס געטרינקען פאר א שבת נאכקע. ער מאכט א קאלער מען. נישט לשם רפואה. לשם רפואה, אבער די שם נארמאל. ס'איז א זאך פאר צוויי וואכן. ווייסט אים, נישט א זאך וואס ער טוט נאר איינמאל א יובל לשם רפואה. ווייל עס דערמות זיין נארמאלע... נישט קלאר. אייז נאך די פסטורות. אייראנט נאר... דעם רב המגיד איז מגיער, טאקע ווייל ס'שטימט נישט, און אלע כתבי השטייערן וואס אים האבן געזאגט, און מיילא זאגט אריין פראפאנאוויטש עפעס אויף שא... דער רב המגיד זאגט אפילו מקומות שלום ההגיא? דאס איז אין זיין הגאח? יא, אבער ער פארשטייט מיר נישט. ער זאגט אז ווייל יעכלע, אויב ער האט אנגעהויבן, ער האט עפעס גערעכט, אויב ער גייט פאר יעכלע, דארף מען נישט אנקומען צו די העטער פון וואס פעלט אויס די דרך אבריים... איינער מיטן לי. אני קוק אהן אז דער יעכלע איז אפילו ווען ס'איז זייער א ווייטער חשש. אלץ דין, חולה שעים וסכנים, נאכנישט מתיר געווען, אבער ס'איז דאך נישט קיין גוטע זאך צו סטאפן. מוז מען מאכן עפעס א קומטא? נישט קלאר... אקעי... ס'איז נוגע למעשה, ווייל עס ברענגט אז אסאך פוסקים זאגן אז מ'מוז דער... יא... וואס דאס האט פון די הלכה... אה, גוט, ס'איז נישט קלאר... אקעי...

הלכות שבת – רפואה בשבת: שמנים, סיכה, וטיפולי פה ועיניים

שמנים שדרך הבריאים לסוך בהם

מוז מען מאכן עפעס א קומטא. נישט קלאר. אקעי. ס'איז נוגע למעשה, ווייל ס'ברענגט אסאך פוסקים זאגן... יא, אויב מ'טאר רייבן, יא. יא. מ'דארף וויסן וואס דאס האט פון די הלכה. אה, גוט. ס'איז נישט קלאר. אקעי. יא.

"וכן שמנים שדרך הבריאים לסוך בהם", אוילן וואס ס'איז דער דרך אויך פון געזונטע מענטשן זיך צו שמירן מיט דעם, **"ומותר לסוך בהם בשבת, אפילו שנתכוון לרפואה"**. אפילו ער האט זיך מתכוון געווען לרפואה, אפילו ער האט זיך מתכוון געווען לרפואה. דא שטייט אנדערש, דא שטייט אפילו ווען ער איז מתכוון לרפואה, אויב איז עס א זאך וואס בריאים מעגן. **"ואין לו היכר"**. דא זעסטו נישט די היכר. ער האט אויך נישט די היכר, און אויך נישט די היכר וואס דו האסט געזאגט אז ער מוז נישט מיינען. אפילו ער איז זיכער אז זאכן וואס ס'איז דער דרך, וועגט מען טון לרפואה, סיי שמן, סיי עסן, וכדומה. **"אבל שאינם דרך הבריאים לאכול מהם"**, אויב איז עס א זאך וואס נאר חולים טוען, **"אסורים"**.

סברת הגזירה – פארוואס נאר רפואה?

וואס איז טאקע די סברא פון דעם? איך טראכט, אויב די איסור איז "שמה יבא לשחוק סממנים", אפשר א זאך וואס מ'טוט ספעשל פאר רפואה, דארף מען ספעשל אנהייבן צו רייבן. ווייל דאס איז א זאך וואס מ'פארקויפט אין גראסערי. ווייל די חשש האט מען געזאגט נאר אויף רפואה. ס'איז מער אזא גזירה? יא. אינטערעסאנט. פארוואס זאל מען נישט זאגן יעדע זאך וואס איז... אה, ווייל די זאכן פון רפואה, ס'קען זיין ווייל דער מענטש איז מער דעספערעט עס צו האבן, וועט ער גיין טוחן זיין. משא"כ א סתם עסן, ער האט נישט אן די עסן, וועט ער עסן עפעס אנדערש. אבער עפעס וואס ער דארף פאר רפואה, ווייל דאס איז וואס איך טראכט. ס'איז דא א משל. נישט וועגן דעם, אויב ער האט היכר פאר שבת, איז נישטא די חשש שמה יבא לטחינה שוואכער, ווייל ער האט שוין זיין סטאק. איך ווייס נישט, ווייל דאס איז וואס איך טראכט, אלע רפואות וואס מ'רעדט דא, רעדט מען אפילו אזעלכע רפואות וואס מ'איז נישט שוחק פאר זיי סממנים. סתם טרינקען א פשילתא, ס'איז נישט קיין סממנים וואס מ'רייבט. אבער וויבאלד ס'איז א רפואה, און פאר רפואה איז דא סממנים.

אהא, אינטערעסאנט. וואס איז דא?

חושש במתניו – סיכה ביין וחומץ

קשיא, אז אויב ס'איז... ער ברענגט ראיות אז יעדע בגד איז א מצוה, נו פארוואס זאל מען זיך נישט אנכאפן די מערסטע מצוות?

האב איך געזען, ר' דוב לאנדא ענטפערט אים אז מ'זאל נישט, און ער זאגט "להתרחק מן המזורות". מ'מוז זיך דערווייטערן פון מאדנע זאכן, אפילו על חשבון אז אפשר קען מען אריינכאפן א מצוה. ס'איז געווען אינטערעסאנט, איך האב עס געזען. ער האט זייער מורא... ס'איז אויך אביסל אינטערעסאנט ווייל ס'איז סובדזשעקטיוו. יא, גענוג מענטשן קוקן אן בני ברק מזורות. גערעכט זענען זיי. אבער על כל פנים, ער זאגט אז אפילו אויפ'ן חשבון אז אפשר גייט מען כאפן א מצוה, ס'איז דא אן ענין פון זיך אוועקשטיין פון מאדנע זאכן. ס'איז א קשיא, דאס וועט אוועקשלעפן אנדערע מענטשן פון תורה ומצוות.

און ר' חיים האט געענטפערט אז מ'טוט נישט אזוי. ער זאגט אים, ווייל אויב יא, וועט מען פאדערן פון יעדן מענטש צו מאכן מאה חדרים קטנים אין זיין הויז און לייגן מאה מזורות, און יעדן טאג שעכטן מאה טשיקענס. אזוי ענטפערט אים ר' חיים מיט זיין פיקחות. אבער ס'איז א קשיא, אז מ'דארף נישט, מ'דארף ארויסוועגן פארוואס.

המשך: רפואה פאר אויגן

אקעי, אקעי, מיר זעען נישט שוין וועלכע שטיצונג. אקעי, ער לייגט עס אויף דיי... ס'איז נישט קלאר, מענטשן ווען מ'זעט צום עס טון לייגן אויף די אויג, און נאכדעם זאל עס אריינטראפן, איז נישט קלאר אז ער טוט עס פאר רפואה.

רוק תפל – שפייעכץ אלס רפואה

"ורוק תפל", רוע שפייעכץ. שפייעכץ פאר מען האט נאך עפעס געגעסן איז עכטע שפייעכץ, אנדערש האט עס שוין עפעס א טעם פון קאווע אדער פון וואטעווער מען האט דזשאסט געגעסן אדער געטרונקען. רוק תפל, שפייעכץ נאכן אויפשטיין, דארף צו זיין א רפואה אן א צד טעם, עס האט נאר די אריגינעלע טעם, איז עס עפעס א רפואה. דאס טוט מען אבער נאר פאר א רפואה, ווייל עס האט נישט קיין שם וויין. ממילא טוט מען נישט פאר א גוון.

רפואה בשבת – המשך דינים: קילור, הוצאת דם, חמין ושמן, רטיה, ומאסאזש

קילור לעינים – שרייה מערב שבת

1 Speaker: שפייעכץ פאר מען האט נאך עפעס געגעסן איז עכטע שפייעכץ, אנדערש האט שוין עפעס א טעם פון קאווע אדער פון וואטעווער מען האט דזשאסט געגעסן אדער געטרונקען. רוק תפל, שפייעכץ נאכ'ן אויפשטיין, דארף צו זיין א רפואה אן א צוטעם, עס האט נאר די אריגינעלע טעם. דאס טוט מען אבער נאר פאר א רפואה, דאס טוט מען אבער נאר פאר א רפואה צו לייגן אויף די אויג, ס'איז נישט קיין שיינע זאך. ממילא טוט מען נישט.

"ועל גבי עין אסור". קילור, ווייל אויף דעם קען מען נישט נישט שטויער זיין. רייט. קילור איז אויך א מעדיצין פאר די אויגן, "כלורין לעינים". וואס ס'זעט אויס אז די קילור איז... איך בין גראדע נישט זיכער, קילור איז אפשר די פעניטער, די בראש וואס מען נוצט שוין מיט די כלורין, מיט די... ווייל ער זאגט "קילור ששרה אותה", פארשטייט? "ששרה אותה". קילור איז אזא ספאנדזש אדער עפעס וואס אויף דעם לייגט מען ארויף די שמירעכץ.

לאמיר זען, ער האט ליב אז מ'זאל זען די פיקטשער. וואס איז א קילור? קילור איז סם, איז די סם המרפא את העין. אקעי, ווייס איך. ס'איז נישט רואה סוי, אה, עקסטער. לאמיר זען. "ושרה בינן". "קילור ששרה אותה" וואס מ'האט דאס געוויקט אין ערב שבת, "מעבירה על גבי עינו בשבת ואינו חושש", מעג מען עס לייגן אויף די אויגן בשבת.

פארוואס? זאגט ער, ווייל ס'זעט אויס ווי על גב, אה, על גב, ווייל ס'האט וויין, מ'מאכט די מעדיצין צוזאמען מיט וויין. די מענטשן זעען דיך נישט.

נישט קיין ארומה, אבער ס'מיינט נאר צו זאגן אז ער זאל עס נישט טון בפירושו. יא.

שף בשינוי – נסר/מציצה

א וויכטיגע הלכה. "אם לעשות נסר מציצה", איז דא א מציצה, איז אן עפעס וואס מ'קייט און ס'העלפט אויף וועלכע מחלה? לכאורה אויך פאר די ציינער אדער עפעס אזא זאך? אקעי, אבער סתם, ס'איז אזא טוטפעיסט אזא אפשר? אקעי, עפעס אזוי, זיי זאגן אז ס'איז א ליקוויד פון א בוים. "ואם שף בו את שיניו", מ'בראשט נישט די ציין, רבי, מ'רייבט נישט די ציין מיט סם, מיט סארט מעדיצין בשבת, למשל, מ'איז מכוון לרפואה. דאס איז אויב מ'מיינט די רפואה, "אבער אויב מ'איז מכוון לריח הפה, איז מותר".

דיסקוסיע: טוטפעיסט און מאוטוואש אויף שבת

האבן מיר דא א גוטע שאלה, אויב איינער פרעגט צו מ'מעג נוצן טוטפעיסט אדער מאוטוואש, די זאכן, אויב טוט מען עס פאר רפואה איז א שאלה, אבער אויב געווענליך טוט מען עס פאר א ריח הפה...

מען טוט עס פאר אנדערע ריזענס, נישט רפואה, צו האלטן היידזשין, צו האלטן די ציין. אפשר דאס הייסט רפואה? איך גלייב נישט אז ס'איז א שאלה פון רפואה. ניין, איך האב נישט קיין שאלה פון רפואה. פריווענשאן הייסט נישט רפואה. איינער עסט געזונט הייסט נישט רפואה. ס'איז זיכער אויך אזוי ווי א מאכל בריאים, ס'איז נישט קיין סממנים זאכן מיט דעם.

ס'איז אבער יא, זאגן למשל אז אויב איינער האט נאר אנגעהויבן ווייל דער דאקטער האט אים געווארנט... ער האט שוין אנגעהויבן נאכ'ן האבן קינדער געווענליך. איך רעד פון מיינע קינדער, איך האף זיי גייען נישט הערן דאס ווי דער טאטע שמוצט זיי דא ברבים. אבער קליינע קינדער, אסאך מאל נאר נאכדעם וואס דער דאקטער האט זיי אפאר מאל געפייניגט מיט קראונס און זאכן, הייבן זיי אן, זיי קוקן עס אן ווי רפואה, אבער עכט איז עס נארמאלעווייזע... ס'איז פריווענשאן, יא.

ס'איז דא אויב דער דאקטער געט אפשר א ספעציעלע קריעם, אזא רפואה וואס, אן אנדערע סארט טוטפעיסט וואס מ'נוצט פאר א שטיק צייט, דעמאלטס אפשר יא. אבער ס'איז דא וואס זאגן די אנדערע, ס'איז דא מענטשן וואס טענה'ן אז מ'רשט די ציין קומט ארויס בלוט. ס'קען ארויסקומען בלוט, דאס איז אויך א שאלה אויב קומט ארויס בלוט, און די שאלה איז צו שמירן, איז א שאלה וועגן שמירן, אזוי ווי איינער פון... ממחה... איך ווייס נישט, די אחרונים האבן א מחלוקת צו טוטפעיסט איז אפגעפרעגט אינגאנצן, אז דאס איז דא וועגן עס צו טון.

רפואה פאר אויגן – יין אויף אויגן

ווייטער, אבער מ'גייען ווייטער. ס'איז דא א וועג פון היילן די אויגן, פון לייגן וויין לתוכן. איך מיינן אז דאס וואס מ'טונקט איין מוצאי שבת ביי הבדלה ביי די אויגן, האט מען סתם עפעס געטון מיט דעם, אקעי. איך זאג, די סגולה האט עפעס מיט עפעס וואס מ'פלעגט אמאל טון, ס'איז נישט אזוי ווייט, ס'איז נישט א דבר מוזר.

איך האב געלערנט נעכטן אין עפעס א היסטארישע בוך, אז... אה, מ'זאגט, ווען דארף מען די מדה פון קארעדזש, יא, אומן, זייער א וויכטיגע מדה. זאגט ער, ווען דארף מען עס? ווען מ'דארף זיך אויסהיילן. און די מפרשים האבן מיר מסביר געווען וואס ס'איז שייך. אבער אסאך מאל, דער דאקטער זאגט, אריינטאן אין אויג עפעס א זאך. מ'דארף האבן קוראזש צו טון די... סאו א חלק פון די רפואה איז עפעס פאני.

דיגרעסיע: מערערע ציציות – "להתרחק מן המזורות"

יא, ניין, איך טראכט פארוואס די סגולה מוז האבן צו טון מיט עפעס וואס מ'פלעגט טון. ס'איז מיר נישט... סתם, איך האב געזען אן אינטערעסאנטע... איך האב געזען איינער האט ארויסגעגעבן א ספר אויף ציציות. איך האב עס געליינט שבת ווייל מ'האט געליינט די פרשת ציצית. און ער פרעגט פון אפאר גדולים, פון די ליטווישע גדולים, צו מ'זאל טון די מנהג פון גיין מיט מערערע ציציות, אזויווי ר' חיים שמואלעוויטש איז געגאנגען. ער פרעגט א

און כל זמן מ'לייגט עס נישט אויף די מכה זעט מען נישט אז ס'איז לא רפואה.

מוך יבש ומוך עתיק

אבער דער מוך עתיק, ס'איז געווען אן אלטע מוך וואס ס'איז נישטא קיין סיבה אז ס'זאל ליגן דארטן. אבער **נישטא מוך יבש על גבי מכה**, מ'מעג לייגן א מוך יבש, א טרוקענע שטיקל קאטאן, על גבי המכה, ווייל ס'זעט אויס אז ס'איז אויך נישט אזא דבר מוכח אז ער לייגט עס פאר רפואה. אפשר לייגט ער עס, איך ווייס נישט פארוואס, עפעס איז אים אומבאקוועם דארט.

אבער דער מוך עתיק, אויב ס'איז שוין אן אלטע גאז פעד, אן אלטע מוך וואס מ'האט שוין גענוצט און ס'האט שוין איינגעזאפט מעדיצין אדער וואס?

2 Speaker: עתיק מיינט אז ס'איז פון אן אלטע בגד.

1 Speaker: אה, אן אלטע בגד. ס'איז נישט קיין נייע. א נייע איז עפעס אנדערש, איך ווייס נישט פארוואס. א נייע איז מער מוכח אז ס'איז רפואה.

2 Speaker: לכאורה אדרבה, א נייע איז מער א דבר מצוי אז מ'זאל עס לייגן פאר אנדערע ריזענס, איך ווייס, פאר באקוועמליכקייט אדער פאר ווארעמקייט, איך ווייס נישט וואס. דער אלטער איז מוכח אז ס'איז נישטא קיין אנדערע סיבה צו גיין.

1 Speaker: יא.

רטיה – בענדעידזש

ווייטער, רטיה, רטיה מיינט אזויווי א בענדעידזש, א גאז פעד, אזא זאך. **שפירשה על גבי כלי**, אז מ'האט עס אראפגענומען פון די באבע, יא, מ'האט עס אראפגענומען פון די מכה, און ס'איז געפאלן, אדער מ'האט עס אראפגעלייגט על גבי כלי, מ'האט עס אראפגעלייגט אויף די טיש, מ'האט עס אראפגעלייגט אויף די בענקל, מעג מען עס צוריקלייגן.

ס'איז דא א לשון, אה, **אם פירשה על גבי קרקע**, אויב ס'איז אבער געפאלן אויף די פלאר, זעט עס אויס ווי א נייע זאך, ס'זעט נישט אויס ווי ס'איז שוין געלעגן, ס'איז נישט אזוי מוכח ווי ס'איז שוין געלעגן.

דיון: מראית העין אדער דומה לרפואה?

2 Speaker: ס'איז אינטערעסאנט אז פון די זאכן קוקט מען אויף מענטשן, מ'קוקט נישט אויף די... ווי קומט אריין מענטשן? אקעי. יא. אז דער נושא איז יענער נישט מראית העין, אדער דעמאלטס איז עס מער דומה צו א רפואה אדער מער... אבער דא רעדט מען דאך אלע רפואות אויב מ'טוט עס אויף אן אופן וואס ס'זעט נישט אויס אז ער טוט רפואה. אדער מ'ווייסט, ס'זעט, מ'זעט אז דער מענטש ווייסט אז דאס איז די רטיה וואס איז דזשאסט אראפגעפאלן, אבער פאר אן אנדערע מענטש זעט עס אויס ווי ער הייבט יעצט אויף פון די פלאר. איך ווייס נישט, מ'דארף טראכטן וויאזוי די אלע זאכן ארבעטן.

1 Speaker: איך גלייב נישט אז... מ'דארף וויסן אז די אלע זאכן זענען ממש אזויווי... ווייל אין אזא אופן האט ער אנגעהויבן צו מאכן א רטיה און צוריק צוזאמענלייגן, אבער ס'איז עפעס אזוי ווי א גזירה אז מ'טוט נישט א רטיה שבת. ווי לאנג מ'קען עס אזוי מבליע זיין, בדרך אגב, איך מאך נישט יעצט א רטיה, איך לייג עס צוריק, אבער די רגע וואס ס'ווערט צו א גאנצע זאך, איך מאך שוין א רטיה, איז דא א איסור פון רטיה שבת. אקעי.

רטיה במקדש

און מניחין רטיה על גבי מכה לכתחילה במקדש. אויף א... אין די בית המקדש מעג מען יא לייגן א רטיה.

2 Speaker: לייגט מען די ערשטע מאל. מ'מעג לייגן לכתחילה, יא. נישט נאר אז ס'איז אראפגעפאלן. יא.

1 Speaker: ובכל מקום... יא. ווייל שאין איסור שבות במקדש. אין בית המקדש איז מען מיקל.

דיון: פארוואס דווקא רטיה?

ס'האט די זעלבע דין ווי וויין אליין, וואס איז געשטאנען אז אויף די אויג מעג מען לייגן, אין די אויג טאר מען נישט. ס'האט די זעלבע זאך מיט קילור.

שבת אליין טאר מען נישט צו וויינקן, ווייל דאס וועט זיין א גרעסערע פראבלעם. דאס וועט זיין וואס? ווייל דאס וועט ממש הייסן אנגרייטן א רפואה בשבת, אדער קען זיין סתם א איסור ביים אנגרייטן א רפואה עט ליעסט. יא, אבער אויב מ'האט עס שוין משריח געווען ערב שבת, האט עס די זעלבע דין ווי סתם וויין, וואס מ'מעג עס לייגן על גבי עינו פון דרויסן, ואינו חושש.

מי שלקה באצבעו – הוצאת דם

אקעי. **"מי שלקה בשיניו"**, איינער וואס צוקלאפט זיין פינגער, **לא יכרוך עליו גמי כדי להרפותו**, זאל ער נישט ארומבינדן א גראזל צו היילן, **ולא יטריח קנה בידו כדי להוציא את הדם**. אויך אויב למשל ס'האט זיך געמאכט א באל, ס'האט זיך געמאכט א פארזאמלונג פון בלוט, און ער וויל ארויסנעמען די בלוט, טאר מען עס נישט טון, אפילו נישט מיט די הענט.

דיון: חובל או שבות רפואה?

יא, מ'זעט קלאר אז מ'האט גע'אסר'ט רפואה בשבת אפילו ווען ס'איז נישט קיין שום מעדיצין, נאר אפילו ווען ס'איז נאר אן עקסערסייז צו טון עפעס וואס מ'זעט דא.

ס'איז זייער אינטערעסאנט, די וואס איז זייער ווייט פון... ער ברענגט, הרב בלום האט געברענגט אז ס'איז דא פלעצער אין רש"י וואס איז משמע אזוי מיט'ן שטופן די בלוט צו זיין אן עבירה אויף חובל. די רמב"ם זעט אויס אז ס'איז נאר א שבות פון רפואה, נישט קיין נושא פון אן איסור. ס'איז נישט צו זיין חובל נאר באופן... אה, לויט די רמב"ם איז עס צו זיין חובל ווייל ער האט הנאה דערפון.

פארקערט, לויט די רמב"ם איז עס נאר אן איסור פון שבות. סוגה בלא דם איז נישט דא אין חובל, האבן מיר געלערנט פריער. אז ווען ער טוט עס להנאה, למאי יצרו, הייסט עס אויך. אפילו ער דארף נישט די בלוט, איז נישט נהנה לגבי הנאה, ס'איז זיכער אז ער וויל דוקא אז ס'זאל ארויסקומען. רייט, ער וויל דוקא אז ס'זאל ארויסקומען. אבער לויט אנדערע איז דא נאר ווען ער דארף די בלוט, ווען ער איז מפרק איז ווען ער דארף די בלוט. אפילו ווען די בלוט זאל נישט זיין דארטן. אבער לויט די רמב"ם איז דאס נישט קיין זאך, לויט די רמב"ם איז נאר אז ער האט אן הנאה דערפון, ער האט געזען אפילו א הנאה יצרו איז גענוג.

על כל פנים, די רמב"ם זאגט אז דאס איז נישט דאס. ס'זעט אויס אז ער זאגט ווייל ס'איז שוין געווען, ס'איז שוין חובל קודם, ער נעמט נישט ארויס די בלוט. ס'איז אפשר עפעס אנדערש, נאר א חשש פון רפואה. אזוי זעט עס אויס.

חמין ושמן על גבי מכה

אקעי, נאך זאכן וואס מ'טאר נישט. **אין נותנין חמין ושמן על גבי המכה**. חמין ושמן העלפט פאר די מכה, טאר מען עס נישט טון בשבת, **ולא על גבי מוך שעל גבי המכה**. אפילו מ'לייגט עס נישט דירעקט, מ'לייגט עס אויף די מוך, און פון דארטן זאל עס איינזאפן אין די מכה.

2 Speaker: יא, ווארעם וואסער מיט שמן.

1 Speaker: חמין ושמן ששכתו אמו, דאס איז די וועג פון טריטן די בייג. **ולא על גבי מוך ליתן על המכה**, נישט אויף די מוך וואס ליגט שוין אויף די מכה, און אויך נישט אויף די מוך אפילו פאר'ן לייגן אויף די מכה, מ'טאר בכל אופן נישט.

וואס מעג מען יא?

אבער וואס מעג מען יא? **אבל נותנין יין חוץ למכה**, דער אילפסא על גבי עין, אינדרויסן לעבן די מכה, **ושופשף ויורד למכה**, און נאכדעם טראפט עס אראפ אויף די מכה. ווייטער, ווייל לחם ושמן איז נישט קיין רפואה, ס'איז א נארמאלע זאך. וואס מאכט זיך אויף די מכה לייגט מען עס אויף די הענט,

באטאפן, יא, אילו משנו אבותינו, מ'באטאפט. יא, דא מיינט עס אויך ריח, אזוי אויך דייטן.

יא, ס'מיינט מען סתם זייער פשוט מאכן א מאסאזש פאר א בעיבי אסאך מאל, די בעיבי איז קאנסטעפעיטעד, שמיר אביסל אויל און רייב אביסל די בויך, א מאסאזש. דאס מעג מען טון בנימין בשבת, ווייל דאס איז נישט ממש א דרך רפואה, דאס קען מען טון נישט סתם אזוי פאר פלעזשער, אדער וואס. אבער ווי יישר יסחי ממש מישר בת אחת, אבער מ'זאל נישט סתם פארקבירן.

איסור רפואה בשבת: התעמלות, סיכה וממשמש, ורחיצה במים הרעים

הלכה: סיכה וממשמש בבת אחת

Speaker 1: ממשיך מיינט באטאפן, יא. "אילו משענו אביו", יא, דא מיינט עס אויך, אנטאפן. וואס מיינט, מ'מאכט סתמא זייער פשוט א מאסאזש פאר א בעיבי אסאך מאל, די בעיבי איז קאנסטעפעיטעד, שמיר אביסל אויל און רב אביסל די בויך, א מאסאזש. דאס מעג מען טון אין א מיינונג בשבת, ווייל דאס איז נישט ממש א דרך רפואה, דאס קען מען טון סתם אזוי פאר פלעזשור אדער וואס.

אבער ווי שיסוך וימשמש בבת אחת, אבער מ'זאל נישט טון עקסטער, נאכאמאל, מ'זאל נישט קודם סך זיין און עקסטער ממשמש זיין, נאר מ'זאל עס טון אויף איינמאל. כדי שלא יעשה כדרך שעושה בחול, זעסט אז בחול טוט מען עס עקסטער, דאס איז פונקטליך די סדר הדברים, אבער מ'זאל עס נישט טון באופן וואס מ'טוט עס אין די וואכן, מעג מען. זייער פשוט.

ס'איז אינטערעסאנט, ער זאגט נישט ס'איז נישט ווייל ס'זעט ווייניגער אויס ווי רפואה, נאר ס'זעט ווייניגער אויס ווי וואכעדיג. אלע רפואות איז וואכעדיג. שבת זאגט ער, שינוי כדרך שעושה בחול מיינט אז מ'זאל נישט טון אזוי ווי די געווענליכע אופן פון א רפואה. ווייל דאס סך און ממשמש זיין איז דאך א זאך פאר זיך וואס מ'טוט. ניין, נאכאמאל, ווייל ס'איז א רפואה טוט מען עס נישט סתם אין די וועלט אריין, און רפואות טוט מען נישט שבת, דארף מען עס טון אנדערש.

הלכה: אין מתעמלין בשבת

Speaker 1: ואין מתעמלין בשבת. א נייע הלכה. מ'טאר נישט טון עקסערסייז שבת. מתעמל איז מלשון עמל. מתעמל איז נישט טייטש עקסערסייז אבער לאמיר זען וואס ער טייטשט. מתעמל טייטשט עמל, מלשון עמל. ער גייט שוין זאגן וואס מתעמל איז.

איזהו מתעמל? זה שדורס לו על הגוף בכת עד שיגע ויזיע. אה, דאס איז א שטארקע מאסאזש טייפ פון מתעמל, אז מ'טרעט אויף א מענטש, מ'מאכט, מ'האקט אויף א מענטש ביז ער ווערט יגע, ער ווערט אנגעמוטשעט פון דעם און ער שוויצט. **או שיהלך עד שיגע ויזיע,** אז דער מענטש אליין גייט שפאצירט עד שיגע ויזיע, ביז ער ווערט אנגעמוטשעט און ער שוויצט.

די זאכן טאר מען נישט טון, **לפי שאסור ליגע עצמו כדי שיזיע בשבת.** מ'טאר נישט זיך מוטשען און זיך אנשטרענגען כדי צו שוויצן להשיג רפואה, ווייל די שוויצן איז א רפואה.

דיוק: "ליגע כדי שיזיע"

Speaker 1: ער לייגט אריין די ווערטער "ליגע כדי שיזיע". ער זאגט אז אן עקסערסייז וואס ברענגט נישט קיין זיעה, טייטש דאס אז א מענטש ווייסט אז עקסערסייז איז געזונט, און לכאורה איז נישט קיין רפואה זאך, ס'איז א לייפסטייל זאך. דאס איז עפעס מער, דאס איז עפעס כדי שיזיע, די זיעה זאל אים... אפשר נישט דאס וואס אונז קענען אלס עקסערסייז וואס איז סתם העלטי. מ'טאר נישט טון עקסערסייז שבת. א גאנצע וואך אויך נישט חסידיש.

Speaker 2: ניין, ניין, ס'איז נישט אן ענין פון...

Speaker 1: ער זאגט נישט קלאר. בפשטות, זאכן וואס זענען א רפואה טאר מען נישט טון.

תוספתא: אין רצין בשבת כדי להתעמל

ס'איז אינטערעסאנט אז ער זאגט עס דווקא פאר רטיה. ער מיינט צו זאגן אז דאס האט א דין כללי אויף די אלע רפואות, אדער נאר אויף די רטיה דווקא? אינטערעסאנט. דארט מעג מען יא, ווייל מ'האט נישט גוזר געווען, און ס'איז דא א איסור שבות אין בית המקדש. די וועג... שאין איסור שבות במקדש איז זייער א כללי'דיגע זאך. ס'האט זיך נישט געטון דווקא מיט רטיה.

Speaker 2: אהא. שאלה טובה. אפשר איז דאס די סברא. איי, אין די בית המקדש... ס'איז אינטערעסאנט. מ'ברענגט נישט דארט קיין הרי קולי, איך ווייס נישט וואס. די אנדערע רפואות, פונקט איינער, חושש באחד מאבריו, וואס קומט אריין אין בית המקדש, חושש באחד מאבריו. אבער א רטיה איז, אזויווי דו האסט געזאגט, ס'האט זיך געמאכט איינער צוטקלאפט, האט מען געלייגט א רטיה.

Speaker 1: די ראב"ד איז נישט מסכים מיט די סברא אז די כהנים האבן מער שטארק אכטונג געגעבן צו לייגן א רטיה, זיי זאלן נישט ווערן א בעל מום. זיי האבן געדארפט שנעל פיקסן אויב זיי טרעפן א בובא, איך ווייס נישט.

Speaker 2: וואס זאגסטו אויף די ראב"ד?

Speaker 1: די ראב"ד איז מחלק אויף די גאנצע זאך. ער זאגט, אפילו על גבי קרקע מעג מען צוריקלייגן.

Speaker 2: אה. איז דאך דא א שאלה וואס איז די... נישט קלאר.

מקנה בסדין – ממחק

ובכל מקום, זאגט די רמב"ם ווייטער, מ'קען כנפי המכה, מ'מעג אויפואשן די מכה. **אבער איין מקנה אין סדין,** ער זעהט אונזער סדין נישט אזוי ווי אונז זענען מיר צוגעוואוינט פון פעיפער אדער סחורה, א סדין איז מער עפעס א ווייכע זאך, לאמיר טראכטן אפשר אזוי ווי אן עלאו ווערא בלעטל, וואס אויב מ'גייט שמירן, אויב מ'גייט עפעס אויסגראדן איז ממחק.

Speaker 2: אה, דער סדין קומט שוין מיט עפעס א... אנגעשמירט מיט קריעם'ס, יא. געווענליך. אה, מקנה אין סדין מיינט וואס? מיינט אפוישן די סדין? אפוישן פון די קריעם?

Speaker 1: אהא, ס'אפשניידן אדער אפוישן, יא. אקעי, איז שייך ממחק, אויף א סדין איז שייך ממחק זיין, דאס הייסט אויסער די דין פון רפואה בשבת איז דא א דין פון מ'דארף אכטונג געבן פון ממחק, רייט, מ'האמיר שוין געלערנט דאס, אז א ממחק סדין, ס'איז געשטאנען מפורש אין... אויף די רמב"ם ממחק, אז מ'גייט עס לערנען, יא, יא, איך מיינ מ'האט געלערנט ממחק, יא. אקעי.

סוכין וממשמשין – שמירן און מאסאזשירן

אהם, ווייטער, נאך א זאך וואס מ'טאר נישט טוהן משום רפואה בשבת איז... סוכין, אה סארי, דאס מעג מען יא טוהן, **סוכין וממשמשין,** איך מיינ ממשמשין איז א בעסערע לשון, מ'מעג שמירן אן אויל און נאכדעם די מאסאזשן דערויף.

Speaker 2: דו מיינסט אז ס'איז א בעסערע לשון איז די ריכטיגע גירסא, די ווייניגער גוטע לשון, ווייל די דרוקער האט געפיקסט לשונות ווי ער האט געקענט, אבער די רמב"ם האט נישט גערעדט אונזער שפראך פונקטליך, עניוועיס.

Speaker 1: יא, ממשמשין איז א באקאנטע ווארט אין לשון קודש, און מסמשין איז אויך מסתמא א ווארט. ס'איז די זעלבע ווארט, נאר די ריכטיגע וועג געשריבן. פארשטייסט? מסמשין.

Speaker 2: לויט די רמב"ם האלטן דאך אז מ'גייט ווערן מסמשין. אהא, מסמשין מיינט אז א צווייטער טוט עס פאר דיר צו וואס?

Speaker 1: ניין, ניין, אקעי, איך האב נישט געמיינט צו זאגן, אקעי. ס'איז דא א תשובה ממשמשין בבואן, אויבן כללי די... וואס טייטשט ממשמשין ביי די וועי אין בבא שייכות? איך האב נישט געזען די גאנצע טאפיק, איך ווייס נישט. ממשמשין בבוא, וואס איז די לשון ממשמשין בבוא? איך גיי דיר זאגן צו וואס ס'קומט. אקעי. ממשמשין מיינט צו

במים הרעים שבים הגדול, **שכל אלו צער הם, וקרוב הדבר להיות רחיצה של שבת עונג.**

דאס הייסט, די זאכן איז נישט אסור אלס רפואה, דאס איז אסור אלס כבוד שבת עונג. איך זאג, דאס איז לכאורה אויך זאכן וואס קיינער טוט זיך נישט פאר רפואה, אבער די איסור איז מער נישט ווייל ס'איז צער. צער. איך מיינ צו זאגן אזוי, ס'איז דאך בסך הכל זיך וואשן, וואס גייט דיר אן צו די וואסער אדער יענע וואסער? ס'איז נישט אזוי ברור. לייגט ער צו, ס'איז דאך אויס רפואה נאך דא בקראת שבת עונג.

היתר: אם לא נשתהו שם אלא מעט

Speaker 1: לפיכך, קוק, אבער וועגן דעם איז דא א היתר. לפיכך, **אם לא נשתהו שם אלא מעט**, אפילו נישט דארט געווען לאנג, **אפילו שיעור להטט בראשו**, און דאס איז די סיבה פארוואס ער איז דארטן געגאנגען, **מותר**. ווייל די זאך איז אזוי, ס'איז נישט אזא גרויסע צער, ער גייט ווארטן פאר א מינוט. דאס איז דא ווארטן, אבער וואס טוט זיך מיט די רפואה חלק? ס'זעט אויס אזוי, אפשר די עילוי נשתהו באמת זאל זיין אזוי ווי די אנדערע זאכן, אזוי ווי על גבי אוויר, ווייל דעמאלטס איז נישט אזוי אבויעס אז ער טוט רפואה.

דיון: צער vs. רפואה – וואס איז די עיקר סיבה?

Speaker 2: נראה כמעט שטייט אזוי. ס'זאל זיין די צוויי זאכן, אזוי ווי רפואה און די ענין פון צער. ס'זאל זיין זאכן, ווייל ער גייט דאך דארטן ווייל די אנדערע צער איז גרעסער.

Speaker 1: יא, איך מיינ, פארוואס גייט ער דארטן אפילו ס'איז צער? ווייל זיין בויך ווייטאג טוט אים מער וויי.

Speaker 2: וואס איז די פראבלעם מיט לקראת שבת עונג? ער טוט עס מוצאי שבת. ס'זעט עפעס אויס, יא, אבער ער איז א חולה שאין בו סכנה, אמת. מעג ער טון אפילו מלאכות דרבנן בשבת. וויאזוי קענסטו זאגן אז ס'איז דא אן איסור? די גאנצע איסור פון רפואה איז ווען ס'איז אפילו נישט קיין חולה שאין בו סכנה. שטימט?

Speaker 1: איך זאג אז ס'מוז זיין אז די עיקר סיבה דא איז רפואה, נישט די לקראת שבת עונג. ווייל אז די לקראת שבת עונג אליין, איז דאך דער מענטש מאכט אפ וואס איז א גרעסערע עונג. ער גייט דארטן ווייל זיין בויך טוט אים זייער וויי. קיינער זוכט נישט, יעדער זוכט עונג, אויך אינמיטן וואך זוכט א מענטש עונג. און מ'גייט דארטן ווייל ס'איז וויכטיגער.

Speaker 2: קודם כל, דאס איז לשטתך, ווייל דו שטיצט אז די טיפשות פון די היינטיגע צייטן אז אלעס איז סובדזשעקטיוו. ס'איז נישט אמת. עונג איז אבדזשעקטיוו. דאס וואס א מענטש וויל עפעס טון וואס איז נישט קיין עונג, מאכט עס נישט קיין עונג, ס'מאכט עס א זאך וואס ער וויל טון. און אפילו דער מענטש, ווען ער טוט געוויסע עקסערסיזעס אדער געוויסע זאכן וואס זענען פאר רפואה, ער טוט עס נישט אין די צייט וואס ער וויל זיך ענדזשוען. דאס טוט ער אין די צייט וואס ער דארף עס טון, וואס ער דארף זיך טון. שבת איז א צייט וואס מ'דארף זיך ענדזשוען, טוט ער נישט אזעלכע זאכן.

חידוש: אפשר איז דער גאנצער איסור רפואה פארבינדן מיט "לקראת לשבת עונג"

Speaker 1: איך מיינ אבער יא, ס'קען זיין אז די גאנצע נושא פון רפואה איז נישט אזוי ווייט פון די נושא פון לקראת שבת עונג. איך גיי מיר זאגן די גזירה פארוואס משום שחיקת סממנים, אויב דו ווילסט א קאנספיראסי, אזעלכע זאכן וואס מיר האבן ליב סאמטיים. צו זאגן אז ס'קען זיין באופן כללי אז די רפואות, די פשט אז איינער נאך א טעם פאר אלע רפואות קען זיין די ועשית לשבתך עונג. פון די גדר פון מ'טאר נישט בעטן צרכיו בשבת, ווייל ער זאל נישט טראכטן יעצט פון וואס ס'פעלט אים, ער זאל נישט טראכטן פון זיין צער, ער זאל פאקוסן אויף וואס ס'איז גוט. דאס איז וואס איך מיינ.

Speaker 1: ער ברענגט אין די תוספתא: "אין רצין בשבת כדי להתעמל, אבל מתעמל כדרכו ואינו חושש אפילו כל היום כולו." שפעטער גייען מיר זאגן אן אנדערע הלכה פון "שלא ירוץ בשבת", אז מ'טאר נישט לויפן שבת, דאס איז אן עקסטרע הלכה וואס האט נישט מיט רפואה. דא רעדט מען פון רפואה.

דיון: וואס איז די שייכות צו שחיקת סממנים?

Speaker 1: וכן אסור לעמוד בקרקע דימוסס. וואס איז דאס "קרקע דימוסס"? וואס איז די טייטש? א קרקע וואס פון דארטן קומט הייסע וואסער, אזויווי חמי טבריה, אזוי ברענגט ער פון די ערוך. ס'איז א געוויסע פלאץ וואס די קרקע איז בלאטעדיג, און מ'דארף... בקיצור, אויך עפעס א וועג פון אמאל.

Speaker 2: ניין, ניין, ניין, ס'איז נישט קיין אמאל. ס'איז א פלאץ וואו מ'שטייט, און דארט איז, ווי דו זאגסט, הייס און טרוקן, און ממילא איז מרפא עס פאר א רפואה.

Speaker 1: בקיצור, מ'גייט נישט דארטן נאר לשם רפואה, מ'גייט נישט דארטן פאר א שבת'דיגע טאג קיינמאל נישט.

וכן אסור להתעמל - זיך מתעמל זיין, ד.ה. אזויווי מתעמל וואס מ'שטופט אויף אים.

Speaker 2: מתעמל מיינט נישט טון עקסערסיז ווי דו זאגסט, מתעמל מיינט מאכן אז א מענטש זאל שוויצן אדער עפעס אזוי, כדי זיך מתרפא צו זיין. מ'קען אים שטופן, ער קען אליינס גיין, אדער ער קען גיין אין די קרקע דימוסס, ס'איז א ווארעמע קרקע וואס מאכט אים שוויצן.

Speaker 1: די אלע זאכן זענען אינטערעסאנט פון סוכה און התעמלות, ווייל דאס זענען נישט זאכן וואס איז זייער אנדערש ווי מעדיצין. ס'איז אן אנדערע מין זאך, ס'איז בסך הכל אפשר טיפה מער דערווייטערט, אבער דאס האט מען אויך גע'אסר'ט. און דאס איז עפעס וואס מען טוט נישט נאר וועגן רפואה. איך זאג, אבער ס'איז שוין אביסל ווייטער פון די חשש פון שחיקת סממנים וואס איז אויף מעדיצין.

איך געדענק אז איינער האט גע'טענה'ט אז דאס איז סתם ווייל מען דארף רוען שבת. ס'קען זיין אז דאס איז טאקע די רמב"ם, אבער נישט לויט די רמב"ם'ס וועג. אבער איך זאג, די רמב"ם האלט אויך אז מען דארף רוען שבת, ער האט אן אנדערע פוסק דערפאר. אבער די זאכן פון רוען רעדט די רמב"ם אויס שפעטער, סוף... אין די שפעטערדיגע סימנים.

איך זאג, איך לייג צו דא ווייל דו האסט געטאטשט ביי די נושא. ס'איז זיכער אז ס'האט א נושא פון רפואה, איך שטעל עס נאר, איך שטעל עס נאר, ווייל נאר ס'קען זיין אז א חלק זאכן האט זיך מיר אויך געפאלן פארענטפערן דיין קשיא. דו זאגסט אז וואס קומט דאס אריין מיט שחיקת סממנים? ס'זאל קענען זיין אז דאס איז א רפואה וואס איז אסור פאר נאך ריזענס אויך, וואס איז סתם טרחה וכדומה.

אדער ס'קען זיין אז א לאו פלוג, איינמאל מ'האט גע'אסר'ט רפואה האט מען גע'אסר'ט נישט נאר ווען ס'איז דירעקט פארבינדן מיט שחיקת סממנים. ס'איז אמת, די שאלה איז נאר ווי ווייט ס'גייט. אקעי, און דאך זאכן, אבער קוק, ס'שטייט בפירוש, די נעקסטע הלכה שטייט בפירוש פון דעם וואס דו האסט געטראכט.

הלכה: רחיצה במים הרעים – לקראת שבת עונג

Speaker 1: נאך אום שבת דארף מען טון נישט. מען טאר זיך נישט וואשן מיט מים שמשרשלין, זעט אויס אז ס'איז ווען מ'גייט אין א גענוג שמוציגע מקוה וואס וועט דיך גלייך מאכן משרשלין זיין, אדער וואסער וואס האט פשפינקעלעך, וואטעווער, ס'איז א סארט וואסער. ולא בטיט שטובלין בו, נישט טיט וואס מ'זינקט זיך איין אין וואס, א מאד, א בלאטעדיגע וואסער. ולא במי משרה בעושיין, וואסער וואס מ'האט אין דעם געווייקט לעדער צו וואס. ולא בים סדום, ים סדום מיינט די ים המלח. ולא

Speaker 1: **וכן אחוזת דם.** וואס איז אחוזת דם? אחוזת דם מיינט וואס, זי האט צו פיל בלוט? אדער אחוזת דם?

Speaker 2: ניין, ס'איז עפעס אן אנדערע פראבלעם, זי האט צו פיל בלוט, עפעס א סארט מחלה אדער עפעס.

Speaker 1: יא, איז על ידי זה וואס מ'פלעגט מאכן הכות דם, ווען מ'האט געהאלטן אז מ'האט צו פיל בלוט. **מעמידין אותה במים בשביל שתצטנן, מעג מען אריינלייגן אין וואסער אז זי זאל זיך אפקילן, ואין חוששין שמא ישחוק לה סממנים.**

יא, פאר א בהמה... דא זאגט ער זייער דירעקט, **ואין חוששין שמא ישחוק לה סממנים.** ער זאגט נישט סתם ווייל דאס הייסט נישט ממש רפואה. ניין, זעט אויס אז ס'איז יא א רפואה, נאר בהמות, א מענטש קען נישט סוחט זיין סממנים פאר א בהמה בשבת, עד כדי כך האבן מיר נישט חושש.

Speaker 2: ניין, דאס איז נישט א כלל אויף אלע. ער האט נישט געזאגט אז מ'מעג טון א רפואה פאר א בהמה. ער זאגט נאר די ספעציפישע זאכן, מ'מעג. ער זאגט נישט אז מ'מעג געבן פאר א בהמה... וואס זעסטו אז דאס איז שוין עפעס אנדערש? ער זאגט נישט אז מ'מעג געבן פאר א בהמה עקטשועל מעדיצין.

Speaker 1: ווייל דאס איז שוין נאנטער צו שחיקת סממנים.

Speaker 2: איך בין נישט מסכים מיט דיר. דאס איז דאך צוויי לעוועלס ווייטער פון שחיקת סממנים. ס'איז נאך נישט געווען קיין איין זאך וואס מ'האט נישט געלאזט פאר א בהמה. און אזוי ברענגט ער דאך דא.

Speaker 1: ער האט אבער נאך נישט געזאגט א רפואה ממש פאר א בהמה. ער האט נאר געזאגט אזוי ווי געבן א קראץ און אים לויפן. א מענטש טאר נישט לויפן בשביל שיתרפא.

דיסקוסיע: פארוואס איז בהמות אנדערש?

Speaker 2: יא, אבער ס'איז דא זאכן וואס איז דירעקט קאנעקטעד צו שחיקת סממנים, אזויווי לייגן מעדיצין אדער געבן מעדיצין. דאס איז דירעקט קאנעקטעד. דער חילוק איז מדרבנן.

Speaker 1: אקעי, די הלכה איז נישטא דער חילוק. דער חילוק איז אן אנדערע זאך, ווייל "אלמלא קרא שורה". דאס איז די הלכה, דאס איז די מציאות. עס זאגט "כמשמעו", נישטאמת. "כמשמעו", נישטאמת. "כמשמעו".

סאו די שאלה איז, ווי איינער זאגט אז שחיקת סממנים איז א כללי'דיגע הלכה אויף אלע רפואות, אדער עס גייט נאר אויף די זאך וואס איך בין נושא ונותן?

Speaker 2: ניין, ווייל א מענטש וואלט אויך געמעגט גיין אין וואסערן אדער אפילו בשביל הנאה.

Speaker 1: פאר הנאה וואלט נישט געווען קיין... ס'איז קיל, משא"כ שחיקת סממנים פאר בהמות. ס'גייט נישט אזוי. אויב איז נישט שבת אפשר, אין די וואכן איז אפשר יא, אבער שבת נישט. אזוי זאגן אלע מפרשים כמעט. אבער אויך, אויב נישט, דארף מען נישט אנקומען צו די תירוק, איז איבריג. סתם אז ער זאגט אז ס'איז א היתר, אז ער זאגט א טענה דא.

וואס עס שטייט דא איז אז פאר בהמות מעג מען טון רפואה שבת. אזוי זעט דא אויס. פארוואס? ווייל א בהמה איז נישטא די גזירה פון צער בעלי חיים. אבער בהמה איז... עפעס אזוי.

Speaker 2: יא. ער לערנט אן אנדערע תירוק, אבער עפעס אזוי. א מענטש, א גאנץ גוטע תירוק. ווי א מענטש, ווי אויב עס איז א חולה שיש בו סכנה מעג מען אלעס טון, איז דא א חשש אז ווען ער איז נישט קיין חולה... דאס איז די הלכה. ווען ער איז נישט קיין חולה, יא, ס'מאכט סענס. מתוך שהקלת לו בסופו, יחמיר לו בתחילתו. אז ווען ס'איז נישט קיין חולה, דעמאלטס איז דא די חשש פון שחיקת סממנים. משא"כ א בהמה וואס מ'טאר קיינמאל נישט קיין היתר טון, האט דאך דער מענטש שוין א גדר. ס'איז נישט קיין שלעכטע סברא.

Speaker 2: יא, שבת איז ממילא אזוי. אויב איינער איז קראנק, דארף ער נעמען קעיר, אבער אויב דו האסט א טשוים, דאס איז וואס איך האלט זאכן וואס דו האסט א טשוים, דו קענסט טון דאס מוצאי שבת, עקסערסייז דארפסטו פונקט שבת? טו עס מוצאי שבת. שבת איז א רואיג.

Speaker 1: מאכט סענס, ווייל אויב האלט ער עס שוין נישט אויס, וועט ער שוין ווערן א בגדר חולה שאין בו סכנה וואס מ'מעג יא. מ'רעדט דאך די גאנצע צייט ווי לאנג ער קען עס טאקע טון זונטאג רואיג.

הלכה: גורדין במגרדת

Speaker 1: אמת גורדין במגרדת. דו טארסט זיך נישט קראצן מיט א קראצער. **אבל אם היה עליו לכוף או צואה,** דעמאלטס איז מותר, ווייל מ'טראכט נישט אז ער טוט דאס קראצן פאר א רפואה. ער טוט עס, דעמאלטס מעג ער יא **גורר זיין כדרכו.** אפילו אויב ער האט אויך הנאה דערפון, אז ער האט אויך די מגרדת טוט אויף.

הלכה: סוכין ומפרכסין לאדם לענגו אבל לא לבהמה

Speaker 1: סוכין ומפרכסין לאדם לענגו, מ'מעג זיך זיין און מפרכס זיין מיינט אזויווי סתם קלאפן, מאכן א שטארקע מאסאזש. אבער אנדערש ווי דאס וואס מיר האבן פריער געלערנט דורשין אגיפין כדי שיזיעו, דאס איז אן אנדערע זאך, **לאדם לענגו,** צו מענג זיין א מענטש. **אבל לא לבהמה,** ווייל ס'שטייט גלייך נאך "וקראת לשבת עונג", אויב ס'איז לענגו, אבל לא לבהמה, ס'איז נישטא קיין ענין פון מאכן עונג, ס'איז דא אן ענין פון שביתת בהמתו, אבער ס'איז נישטא קיין ענין פון עונג בהמתו.

די פוינט איז אז א מענטש געדארף ארבעטן, א מענטש ארבעט נישט שבת כדי די בהמה זאל זיין געשמאק. אבער אוועקנעמען צער מעג ער יא. ווי מולה צער. סתם האט די בהמה באקומען א קראץ אזא?

Speaker 2: ניין, קראץ נאך שבת.

Speaker 1: אבער אויב די צער פון די בהמה איז מותר להסיר צערה על ידי סיכה ופרכוס, ווייל די רפואה איז נישט אזוי גרויס זעט אויס. ס'איז נישט קיין רפואה. אויך, לענג איז אסור, וואס איז נישט צורך פון שבת, אבער להסיר צער איז א צורך.

אכל כרשינים הרבה, ובהמה זו נתפטמה. מריצים אותה בחצר כדי שתרוץ, לויפט מען ארום מיט אים, מ'מאכט אים ארומלויפן אין די חצר אז ס'זאל אראפגיין די וואס ער האט געגעסן. מריצים אותה, די מענטשן לויפן מיט אים.

רפואה בשבת: בהמות, מקיא, מרקד

רפואה פאר בהמות — המשך

Speaker 1: דאס הייסט אויך א חלק אין די רפואה, אז די רפואה איז נישט אזוי גרויס, זעט אויס. ס'איז נישט קיין רפואה. אבער אויך לענג איז דא הוצאה, ווייל ס'איז צורך שבת, אבער להוסר צער איז א צורך.

בהמה שאכלה כרשינים הרבה, א בהמה וואס האט זיך נעבעך איבערגעגעסן, מריצין אותה בחצר. וואס איז דאס? מ'לויפט ארום מיט אים, מ'מאכט אים ארומלויפן אין חצר, אז ס'זאל אביסל אראפגיין די וואס ער האט געגעסן.

מריצין מיינט אז דער מענטש מעג מיט לויפן? איך ווייס נישט. אפשר מריצין מיינט מ'מאכט אים א רעיס, ער לויפט מיט מיט אים. מריצין אותה, און וואס איז די רפואה?

Speaker 2: ניין, ער האט דאך געזאגט אז די חידוש אז מ'מעג איז נישט סתם זאגן די בהמה צו לויפן, מ'מעג אליין מיט לויפן צו וואס? איך ווייס נישט. פארוואס דארפסטו אנקומען צו דעם? פארוואס זאל מען נישט טארן מאכן די בהמה לויפן?

Speaker 1: און ווי דו האסט געפרעגט, ס'איז א רפואה, מ'מאכט נישט קיין רפואות פאר בהמות, האסטו יעצט געזאגט.

Speaker 2: אקעי.

ארויפצושטופן, ס'איז עפעס סטאק אין צוויי. די סאקשן, לכאורה יא, לכאורה די סאקשן. דאס מעג מען טון.

חינוק קטן, העלאת אזנים, העלאת ענקלי

Speaker 1: פארוואס מעג מען דאס טון? ענליך צו דאס וואס מ'מעג טון פון... קוק, זאגט דער רמב"ם, **חייב את הלחוק וללפף את הקטן**. מ'מעג טשאוקן, אזויווי... יא, נישט טשאוקן, אבער גוט צאמנעמען, טייטענען די קאטן. **להעלות אזנים**, וואס הייסט להעלות אזנים? אמאל די אויער, עפעס פאלט אראפ, און דו דארפסט עס אויפהייבן. **ולהעלות ענקלי**, אויך עפעס רוקן אין די... וואס די ענקלי זאגט, ער האט נישט געוואוסט וואס דאס מיינט. עפעס א שטיקל. ולהעלות ענקלי.

יש כל אלו וכיוצא בהן, אלו הן מן האומנים כדי שלא יבואו לידי שחיקת סממנים. והוא שיש לו צער מהן. די אלע זאכן טוט מען נישט קיינמאל, מיינט ער, אז ס'זאל זיין א חשש פון שחיקת סממנים, **והוא שיש לו צער מהן**. זעהסט, דא מאכט ער יא א קלארע חילוק צווישן זאכן וואס ס'איז דא די דין שחיקת סממנים, און זאכן וואס, איך ווייל, שוויצן איז אביסל צער, אבער שוויצן איז אויך נישט קיינמאל צו טון מיט סממנים.

אבער ס'איז נישט "שיש לו צער", ס'איז דאך א תנאי דא. דו זעהסט אז דאס איז נישט געגעבן געווארן מיט א בליינעם היתר. ער האט פריער נישט געמאכט קיין תנאי, למשל ביי... מ'רוחץ זיין במים שמשלשלים, אקעי, ס'איז געווען די עצה פון גיין אויף א קורצע צייט.

דיסקוסיע: די כלל פון צער בשבת

Speaker 2: יא, ס'איז דא עצות, מ'מאכט נישט אז קיין מענטשן זאלן סאפערן אין שבת. דאס איז א כלל גדול בתורה. די רבנן ווילן נישט מאכן מענטשן ליידי. בדאורייתא קען מען זיין סטאק אמאל, איך זאג נישט, ווייל ווייסט, די תורה לאזט נישט, לאזט ער נישט, דארף מען טרעפן אן עצה. אבער בדברבן איז נישטא אזא זאך צער. סאו אויב ס'איז אזא זאך וואס ס'איז נישט קיין שחיקת סממנים ממש, אויב ס'איז סתם אזוי, ס'איז נישט... דאס הייסט, אנדערע רפואות וואס אפילו ס'איז נישט אוכל נפש וואס מ'האט עס נאך אלץ מתיר, דאס איז די ווארט.

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל מיט דעם כלל וואלט ער ווען געקענט אראפנעמען אסאך פון די הלכות. ווייל מאכן זיכערליך, אויב איז דא אן ענין פון... למשל די מזיע זיין, ער האט נישט קיין צער. מזיע קומט נישט אוועקצונעמען צער.

Speaker 1: ער טוט עס וועגן א צער, קיינער וויל נישט גיין אין א שמוציגע... ער זאגט דאך ווייל ס'איז דא א צער וועגן קדושת שבת ועונג, און ער האט א גרעסערע צער ווען ער טוט עס נישט.

Speaker 2: ס'איז נישט געדונגען מיט דיר פריער, ס'איז נישט אמת. ער האט צער, ער רעדט נישט... ער ווייסט אז ער האט עפעס א כראנישע פראבלעם, ער טוט דאס נישט לשם רפואה, אבער ס'איז נישט אז ער זיצט יעצט און ס'קוועטשט אים עפעס. אויב ס'זיצט און ס'קוועטשט אים עפעס, דארף ער טרעפן אן עצה.

Speaker 1: איך בין נישט מסכים. ס'איז נישט דא קיין מאל וואס ס'זיצט א איד... ס'איז נישט דא אזא זאך, מיר האבן נישט געלערנט אין גאנץ שבת אז מ'זאל נישט שלינגען חומץ. מיר האבן געלערנט אז מ'זאל נישט שלינגען חומץ. איז דא א וועג? איז דא א וועג? אודאי, אודאי.

די הלכה איז פראקטיש, זיכער א הלכה דרבנן איז פראקטיש. ס'איז נישטא קיין איין הלכה, איך וויל זאגן א קלארע הלכה, די הלכה קיימא לן. ס'איז נישט דא אזא זאך אז א איד דארף זיצן שבת און ס'זאל אים וויי טון עפעס ווייל די חכמים לאזן נישט נעמען א רפואה.

קודם כל, אויב ס'טוט אים טאקע וויי, איז עס א חולה שאין בו סכנה. אבער אפילו ווייניגער פון דעם איז נישטא אזא זאך. סך הכל איז דא אזא זאך אז טו נישט קיין זאכן וואס זיי גייען דיר מאכן אפילו מער צער אדער סתם טירחא בשבת, אז דו קענסט עס טון מוצאי שבת. אבער יעדע מאל וואס ס'איז דא א פראבלעם טאקע, איז דא אן עצה וויאזוי מ'קען עס טון. נישט די באקוועמע וועג, נישט די געהעריגע וועג, אבער יא. מאכט א חילוק אז ס'זאל נישט זיין

Speaker 1: על כל פנים, מענטשן קערן. פארוואס דארף עס אנקומען צו דעם? קען זיין ער קערט ווייניגער וועגן זיין בהמה ווי וועגן זיך? איך קער פאר א צווייטע איד, אבער נישט וועגן... אויסער אויב עס איז פון די ממונה חולה מגיפה, יא.

מקיא את אכלו בשבת

Speaker 1: אקעי, ווייטער. נאך זאכן וואס מ'טאר נישט טון. פארוואס האבן זיי געלערנט פון די אדם בהמה וממונה? נאך עפעס איז דא וואס מ'האט געקענט לערנען. אה, כבוד הבריות, שמירת שבת, דאס קען זיין. אה, נאך זאכן וואס מ'טאר נישט טון וואס איז ענליך צו רפואה.

אין מקיא את אכלו בשבת. א מענטש האט זיך איבערגעגעסן, ער וויל אויסברעכן, טאר מען נישט. וואס אויך דא, ווייל געווענליך טוט מען דאס נאר פאר רפואה?

Speaker 2: יא.

Speaker 1: אויך מדובר במקיא ע"י סם. ווען ער ברעכט אויס די עסן דורך אריינלייגן א סם, דורך נעמען עפעס א שארפע מעדיצין צו וואס וועט אים מאכן ברעכן. וואס דעמאלטס איז די גזירה דירעקט "שמה ישחוק סממנים".

סא דא זעסטו דאס וואס איך האב געזאגט, **אבל אם רוצה להקיא בלא סם מותר**. אז דאס איז נישט קיין ברעכן מיט די הענט, למשל. מען זעט אז דאס איז בכלל נישט רפואה. נאר בסם איז ענליך צו "שמה ישחוק סממנים". ער זאגט נישט אויב ס'איז אסור משום רפואה.

דחיקת כריסו של תינוק

Speaker 1: אקעי. **ואסור לדחוק כריסו של תינוק כדי להוציא רעי שלו**. מ'טאר נישט קוועטשן אויף א קינד וואס האט, די קלענסטע פערד, קוועטשן אויף די בויך להוציא רעי שלו, **שמה יבוא לידי שחיקת סממנים המשלשלין**.

דאס איז אלץ חילוקים וואס די חכמים האבן געקוקט אויף דאס ברענגט יא און דאס ברענגט נישט. איך קען דיר נישט זאגן די ריעליטי. בכלל, לערנען הלכה איז זייער אסאך לערנען ריעליטי. ס'איז נישט לערנען נישט קיין סברות, הלכות, תיאוריות. ס'איז קוקן ארום אין די וועלט. און די חכמים, ווען זיי האבן געמאכט די הלכות, אדער מקבל געווען, איך ווייס נישט פונקטליך ווער ס'האט עס אמאל געמאכט אדער ס'איז געווארן במשך די צייט, ס'איז געבויט אויף זייער אסאך עקספיריענס. ס'איז מער א נושא פון עקספיריענס ווי א נושא פון תיאוריה.

איך שטעל זיך פאר, איך קען האבן דעות אזוי. יא, ווען א מענטש מאכט אזוי, קומט ער נישט צו שחיקת סממנים. ער טרינקט אביסל, וואטעווער, וויאזוי הייסט דאס, לעקסעטיוו, דעמאלטס מאכט ער סממנים. ער קוועטשט א תינוק אבער, איז שוין יא ענליך.

איך גלייב נישט אז מיר זאלן זיצן אינדערהיים, דאס הייסט דאס "ארם טשעיר", און מ'וועט אויסגעפינען די טעם פון די אלע הלכות. מ'דארף זיך זעצן, נישט זיצן אינדערהיים, נאר ארבעטן אין א קליניק פאר אפאר טעג, אין אן ערדזשענט קעיר. אזויווי טראמפ האט געטון, ער איז אוועקגעגאנגען, איך ווייס נישט ווי לאנג, פאר מבקר מימים, אכצן חדשים. יא.

כפיית כוס על הטבור

Speaker 1: **ומותר לכפות כוס על הטבור בשבת כדי להעלותו**. ס'איז דא אזא זאך ווי לייגן א כוס איבערגעדרייט, צו לייגן פרעשור. ס'איז ענליך צו די היינטיגע כוסות רוח, וואס הייסט באנקעס, יא, וואס ס'זיט ארויס. מ'לייגט אן איבערגעדרייטע קאפ, אפשר א הייסע קאפ, און דאס ציט ארויף.

אויף טבור מיינט עס נישט ספעציפיש טבור, ס'מיינט אויף די בויך. ס'קען זיין אז ס'מיינט דוקא די טבור. ער זאגט אז אמאל די בויך איז עפעס סטאק, און דאס ברענגט עס ארויף, ענליך צו "לדחוי כריסו של תינוק", עפעס א מאסאזש פאר די בויך. א פארקערטע, ס'איז נישט אראפצושטופן, נאר

פסח'דיגע קענדי וואס שוין אח"פ עסט מען דאס, ס'איז א סארט מאכל וואס מ'קען קויפן אין די געשעפטן.

מורסן – שלעכטס פון תבואה

המורסן, שלעכטס פון תבואה, **וואס איז איינער רואה ליגבל**, אפילו ס'איז אויך נישט אזוי ווי געווענליכע מעל וואס מ'קען מאכן מיט דעם א טייג, טוט מען אבער נישט גיבול זיין, מ'טוט נישט דערפון מאכן א טייג, **שמא יבוא לגבל עפר וכיוצא בו**, ווייל זעט אויס מורסן איז פארמישט מיט עפר, אדער ס'איז אזא שמוציגע זאך, מ'נוצט עס אויף אלע מיני זאכן, מ'נוצט עס אבער אויך צו טון עפר, און זעט אויס מאכן טעט אדער מאכן סעמענט איז יא ענליך צו גיבול ממש.

ונותן מים על גבי מורסן, מ'מעג לייגן וואסער על גבי מורסן, **ומוליך בה את התרווד שתי וערב**, און נאכדעם נעמען א לעפל און עס אביסל מישן, נישט ממש אויסמישן די וועג אדער יענע וועג, מ'מעג מאכן ליינס, ליינס אזוי און אזוי, ווייל דאס איז נישט קיין אופן ווי אזוי מ'איז לש.

אבל אינו מרבץ בידו, אבער מ'טוט אבער נישט, דאס מעג מען טון מיט א לעפל, אבער נישט מישן מיט די האנט, ווייל אויב מ'טוט עס מיט די האנט, זעט עס יא אויס ווי לש.

ואם לא נתערב, אויב די מים און די מורסן זענען נישט געווארן צעמישט, טוט מען נישט נעמען די האנט און עס מישן, ווייל דאס איז אויך דרך לש, נאר וואס דארף מען טון? **מנער מכלי לכלי עד שיתערב**, מ'מעג עס אויסגיסן פון איין כלי צום אנדערן כלי, אזוי זאל עס ווערן אויסגעמישט.

והיתר זה אינו אלא לתנוקות ולמוליכין לשבורים, די היתר איז פאר וואס מ'האט נישט שוין געווארן ווערן.

Speaker 2: אקעי, דאס איז די ווייל.

דיון: כמות מורסן – כלי אחד

Speaker 1: **ומותר לערב מורסן על דרך אה**, דאס איז די נקודה. מ'טוט נישט צו פיל, אבער מ'זעט אונז. פארוואס? ווייל ס'איז א טירחא? נישט קלאר. אפשר פארקערט, פריער האבן מיר געזען אז מ'טאר נישט צו פיל, למשל ביי... וואו האבן מיר געזען אז מ'טאר נישט צו פיל?

Speaker 2: "כמלאך כלי הרבה".

Speaker 1: זעט עס דא מעג מען יא, אפילו ס'איז אסאך.

Speaker 2: אפילו ס'איז אסאך.

Speaker 1: אפילו ס'איז איין גרויסע טעלער. אפילו ס'איז איין כלי. אבער אין אפאר כלים טאר מען נישט. וואו זעסטו דאס?

Speaker 2: ניין, ניין, ס'שטייט נישט פארקערט. ער זאגט אז מ'מעג אפילו ס'איז א כלי אחד און דו האסט דא א גרויסע אמאנט, אזוי ווי "כמלאך כלי הרבה". און אפילו נאכדעם גייסטו עניוועי דארפן צעטיילן אין קליינע כלים עס צו געבן צו עסן פאר יעדע חיה, פאר יעדע בהמה צו געבן אן אנדערע כלי, מעגסטו עס אבער פארדעם מישן אין א גרויסע כלי.

Speaker 1: אזוי מיין איך מיין, ניין?

Speaker 2: איך זע, איך זע אז דא וואס דו טראכטסט איז נישט קלאר. וואס וואלט געווען די פראבלעם מיט מער כלים?

Speaker 1: ס'איז גערעכט, לכאורה איין כלי איז מער א פראבלעם, ווייל ס'איז מער אזוי... ס'זעט מער אויס ווי ער קנעט א גרויסע עסק, א גרויסע זאך.

Speaker 2: איך ווייס נישט.

Speaker 1: אקעי, על כל פנים, די וועג וואס מ'זאל עס טון, זאגט דער רמב"ם, מ'זאל לייגן אין איין כלי, און נאכדעם צעטיילן. אזוי זאגט דער רמב"ם. פארוואס פונקטליך ווייל ס'וואלט געווען אין צוויי כלים, אדער פארקערט, שטייט נישט געהעריג. אקעי.

"ומערב בכלי אחד אפילו כור אפילו כורים" – אפילו א גרויסע אמאנט, דאס הייסט, ווי לאנג ער לייגט נישט אוועק פאר איבערמארגן, נאר פשוט ער

וואכעדיג. שבת טוט מען נישט אזוי ווי די וואכן, ס'איז גארנישט אזוי ווי די וואכן.

מרקד – זיפן

Speaker 1: יעצט גייען מיר לערנען אביסל וועגן די מלאכה פון מרקד, די דרבנן'ס פון מרקד. מרקד מיינט זיפן די מעל פון די שמוץ. און יעצט גייען מיר לערנען וואס איז ענליך צו דעם.

זאגט ער, **המרקד מאבות מלאכות, לפיכך אין כוברין את התבן בכברה**, מ'טאר נישט זיפן די תבן אין א סארט זיפ פאר תבן, **ולא יניח כברה שיש בה תבן**, מ'טאר אויך נישט אפילו אויפהענגען די כברה אז ס'זאל נאכדעם ארויספאלן פון דארטן די מות, **מפני שהוא כמרקד**. אפילו ער טוט עס נישט בידיים, אבער די אויפהענגען איז ענליך צו מרקד.

און וואס איז דאס דאורייתא? לכאורה.

Speaker 2: ק' איז נישט דאורייתא. מרקד איז דאורייתא, און ק' איז דרבנן. ק' איז כלאחר יד. ולא יניח ליה איז שוין דרבנן, אהא.

Speaker 1: אבער וואס מעג מען יא? **נוטל תבן בכברה ומוליך לאבוס**. מען מעג יא אויפ'ן וועג צו די אבוס צו געבן צו עסן פאר די בהמות, מעג מען עס טראגן מיט א כברה, אפילו אויפ'ן אונטערוועגס גייט ארויספאלן די מוץ בשעת הליכה.

הלכות שבת – מלאכת לש מדרבנן ומאכילין בהמה בשבת

המשך: כוונה במלאכת דש

Speaker 1: לכאורה מיינט עס צו זאגן אז זיין עיקר כוונה איז נישט די מרקד זיין, זיין עיקר כוונה איז אז ס'זאל אנקומען. ער נוצט זיך יא דווקא מיט א כברה ווייל ער וויל אז ס'זאל ארויספאלן די מוץ, אבער ער איז נישט מתכוין דווקא צו דעם, יא? אזוי וואלט איך געטייטשט.

Speaker 2: אהא.

הלכה: מגבל – קנעטן קמח קלי

Speaker 1: ווייטער. גייען מיר לערנען די מלאכה פון לש מדרבנן.

מגבל, זאגט די רמב"ם, מגבל, ווען איינער קנעט, איז חייב משום לש. לפיכך, אין מגבלין קמח קלי הרבה.

קמח קלי, אויף דעם איז נישט דא עכט מגבל, ווייל ס'ווערט נישט הארט פארטייגט, ס'ווערט נישט ממש קיין טייג, ס'ווערט סתם אזא, איך ווייס נישט, עפעס אנדערש. יא, טאר מען אבער נישט על מנת ללוש קמח שאינו קלי, ווי ס'איז ידוע די געהעריגע לש.

ומותר לגבל את הקלי מעט מעט. א ביסל מעג מען יא, א קליינע אמאל, ס'גייט נישט צו ענליך צו לש, ס'איז נישט ענליך צו לש.

תבואה שלא הביאה שליש קלויה

אבל תבואה שלא הביאה שליש קלויה, א תבואה וואס איז פריצייטיג, וואס מ'האט געבראטן אחר טחינתה גסה, נאכדעם האט מען געמאכט דערפון אזא גראבע מעל, **שהיא כחול**, וואס ס'איז אזוי ווי זאמד, **ואינה נקראת שתות**, דאס ווערט אנגערופן שתות אדער שוסס, **מותר לגבל ממנה בחומץ כיוצא בו הרבה בבת אחת**, מיט דעם מעג מען יא מגבל זיין.

זעט עס אויס לש איז א ספעציפישע זאך, עפעס וואס פון מעל ווערט א טייג, וואס א טייג איז א גאנצע נייע מין מאטעריאל. די זאכן געשעען נישט אזוי, ס'ווערט א ביסל מער א געדיכטע, פון מעל ווערט עס אביסל מער, ס'ווערט אביסל אנדערש, אבער ס'איז נישט אזא טשעינדזש ווי פון מעל ביז א טייג.

אף היכן ירך, אבל קשה אסור, אויב איז דא תבואה שלא הביא שליש, אויב ס'איז הארט, זעט עס יא אויס ווי לש.

איז צריכים לשנות, אפילו די וואס האלטן אז די קלי מעג מען, דארף מען אויך טון מיט א שינוי. קיינמאל נוצט מען נישט א שטוס, וואקאך נוצט מען נישט א חומץ. מענטשן לייגן קודם חומץ נאכדעם שטוס, די שטוס איז א

אבער אויב איז עס סתם, סתם יבוא לדבר קדושה אדער לדבר לשה, אזויווי מיר האבן פריער געלערנט. אקעי.

מוקצה-גראז פאר בהמות

ומתיר לו להעמיד בהמתו על גבי עשבים ויאכלום, ער מעג ארויפשטעלן זיין בהמה אויף גראז אז די בהמה זאל עסן פון די גראז.

אבל אם היו על גבי דבר שהוקצה, אבער אויב ער האט גראז וואס ער האט אוועקגעלייגט לסחורה, וואס ס'איז מוקצה, טאר ער נישט געבן פאר די בהמה. פארוואס? ווייל די בהמה תדחה שבות בהמתו?

Speaker 2: ניין, טאר נישט.

Speaker 1: ער זאגט אז ווייל דער מענטש האט אליינס גענומען די מוקצה.

Speaker 2: אה, דער מענטש ווערט אינוואלווד דערין.

Speaker 1: נישט קלאר. דער רמב"ם זאגט נישט טעמים, דארף מען עס נישט וויסן.

ועומד בפניו כדי שתאכל. וואס מ'מעג יא, ער מעג שטיין דארטן און אינקארעדזשן די בהמה צו עסן, כדי אז זי זאל עסן פון די מוקצה. דאס הייסט, ער מעג נישט לייגן די בהמה דירעקט אויף די מוקצה, אבער ער פארשט איר, ער שטייט, ער פושט איר, ער מאכט אז זי זאל נישט קענען עסן פון די אנדערע זייט, נאר פון די מוקצה. דאס מעג מען, ווייל די שאלה איז נאר די לייגן. דאס וואס דו לייגסט איז מער אזא... ס'איז א סארט טלטול, ווייל ער רוקט איר, ער רוקט איר ממש א האנדלונג מיט די זאך. אבער סתם שטיין דארטן און אינקארעדזשן די בהמה צו עסן פון דעם, דאס מעג מען יא.

וכן ביום טוב, וואס דארט איז חמור יום טוב, מעג מען די לעצטע זאך, מ'טאר נישט די פריערדיגע זאך. דאס מעג מען טון אפילו יום טוב, וואס יום טוב איז מער חמור אין מוקצה, זענען דא זאכן וואס זענען מוקצה אין יום טוב, מעג מען טון אין יום טוב.

דיגרעסיע: מנהג שבת שירה – לייגן עסן פאר פייגלעך

Speaker 1: ער ברענגט אז דער מגן אברהם און אנדערע אחרונים האבן גערעדט וועגן די שאלה, אז ס'איז דא א מנהג שבת שירה צו לייגן עסן פאר די פייגלעך. אמת איז אז "אין מזונותם עליך". ס'איז דא איינער וואס האט גע'טענה'ט אז ניין, דאס איז יא, ס'איז דאך א מנהג.

מנהג איז נישט קיין ראייה. ס'איז דאך א מנהג, און ס'איז דאך אויך די גאנצע זאך, איך מיין, אנדערע זאכן, אז מ'דארף ברענגען טעלערס פון עסן, ס'איז א טרחה. אבער דאס איז דאך א פאן זאך, די קינדער ברענגען א ברעקלעך. קיינער האט נישט קיין טרחה פון געבן עסן פאר די פייגלעך שבת. איך וויל נאר פארשטיין.

אקעי, אונזער מנהג איז, איך מיין, מ'לייגט עס פרייטאג פאר שבת, איך געדענק נישט. איך מיין ס'איז דא אנדערע סארט ריזענס אויך. קען זיין.

Speaker 2: "צדקתך כהררי אל".

Speaker 1: און די קינדער טוען נאכדעם און דערציילן. אקעי, און די פייגלעך, איך האב א...

Speaker 2: אה, יא? איך האב א...

Speaker 1: און בכלל, מען טוט עס נישט פאר די פייגלעך.

סיום פרק כ"א: דער מנהג פון געבן עסן פאר פייגלעך אויף שבת שירה
Speaker 1:

אבער דא איז דאך א פאן זאך, די קינדער ברענגען אריין ברעקלעך, קיינער האט נישט קיין טרחה פון געבן צו עסן פאר די פייגלעך שבת. אויב יא, זאל מען עס נישט טון.

אקעי, אונזער מנהג איז, איך מיין, דערמיט לייגט ער עס פאר שבת.

Speaker 2:

דאנקע.

געבט עס היינט ווייל ער האט אסאך בהמות, אפילו ס'איז איין גרויסע טעלער פארדעם, מעג מען.

הלכה: מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת

Speaker 1: ווייטער. "אין מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת כדרך שמאכילין בחול". יעצט אז מ'רעדט שוין וועגן געבן צו עסן פאר בהמות, דארף מען וויסן וויאזוי מ'געבט צו עסן פאר בהמות, אבער אויך אלס חששות פון לשה. יא.

"אין מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת כדרך שמאכילין בחול". מ'טוט נישט די זעלבע וועג ווי אין די וואך. "משום יובלא דקידוש קטניות ולישת קמח וכיוצא בו, כדי שלא יבאו" – אינמיטן וואך ווען מ'געבט צו עסן פאר א בהמה, זעט אויס אז ס'איז דא אן אופן צו געבן אז ס'זאל זיין געשמאקער פאר די בהמה, מ'מאכט א טייג אדער מ'מאכט א... מ'צעמאלט זאכן. זאל מען עס נישט טון די זעלבע וועג ווי אין וואך, ווייל ס'וועט אים ברענגען.

שיעור פיטערן בהמות

כיצד? "לא יאכיל הגמל בשבת מאכל שלשה או ארבעה ימים". א גמל עסט איינמאל א לאנגע צייט. יא. זאל מען נישט געבן אין שבת מאכל... אים געבן צו עסן יעצט פאר דריי אדער פיר טעג.

"ולא ירביץ עגל וכיוצא בו ויפתח פיו" עפענען די מויל און אריינפושן גרויסע אמאונטס אין כרסם ומעים, וכן ליתן לתוך פי יונים ותרנגולים למקום שאינם יכולים להחזיר. פיטערן און אריינצווינגען אין בעלי חיים עסן.

אבער מאכיל יותר ממה שהבהמה אוכלת, ער מעג שטיין דארטן און האלטן די טעלער און איר ווייזן געבן צו עסן, און משקה אותה מעט. אבער אז ער שטייט, וויל ער נישט עסן אזויפיל. אויב ער שטייט, דאס איז אויך א שיעור וואס מען מעג געבן צו עסן. שטימט?

Speaker 2: יא.

Speaker 1: **אי משקה אותה מעט, נותן לתוך פיה מים בפני עצמה, וקש בפני עצמה, למקום שיכולה להחזיר.** דאס הייסט, אין די פלאץ פון די מויל וואס די בהמה קען עס דאך אויסשפייען. דאס איז נאך נארמאל. אבער דו שטיפסט אריין אין זיין האלדז, ער קען שוין נישט אויסשפייען. דו פארסט עס אים דרך שלא כדרכה.

חיה ועוף דוורים, למקום שיכולה להחזיר. דערנאך שלמה שטייט, "לפני ויאכלום". דאס הייסט, ער מעג אפילו אריינלייגן אין זיין מויל. אבער קל וחומר אז דו קענסט עס אים לייגן אין פראנט פון זיך און עסן אליינס.

משנה מזונותיו עליו

במה דברים אמורים? די אלע היתרים אז מען מעג יא פיטערן בהמות, דאס איז נאר אין משנה מזונותיו עליו. איינער וואס דער מענטש האט א חיוב אלס זיין בהמה, ער איז אחראי. "בהמתו וחיתו ויוני הבית", פייגלעך וואס פליען ארום אין שטוב, "אווזים ותרנגולים", שטוב חיות, דאמעסטיקירטע חיות.

אבל מי שאין מזונותיו עליו, כגון חזיר ויוני שובך ודבורים, ס'טאקע גמרא זאגט, וואס איז "יוני שובך"? ער האט שובכים, די שובכים באלאנגען פאר אים. יא, אבער דער סדר איז אז זיי קלויבן זיך אליין עסן, אדער דבורים טרעפן אליין בלומען פון וואו צו זויגן. רייט, און נישט אז זיי זענען אזעלכע בהמות וואס וואקסן אויף דיר און דו גיבסט זיי צו עסן יעדן טאג. זיי דרייען זיך און זיי קומען צוריק ביינאכט. אפילו אויב, לאמיר זאגן, פאר סאם ריזען וויל ער יא האנט געבן, ווייל זיינע מזונות איז נישט עליו, **לא יתן לפניהם. לא יתן לפניהם.**

פארוואס? ווייל ס'איז טירחא, אדער ווייל ס'איז אייביג דא די חשש פון "שלא יבוא לידי מכשול"? איך ווייס נישט. די רמב"ן ברענגט טירחא שלא לצורך. נישט קלאר. איך ווייס נישט. איך דארף וויסן אויב איז סתם שלא לצורך. איך פארשטיי אז ווען ס'איז דא א שטיקל הצורך האט מען געמעגט.

:Speaker 1

אקעי, עד כאן פרק כ"א. אה, יא? כ"א האבן מיר געזאגט.
אויך בכלל, מען טוט עס נישט פאר די בהמה בכלל. די בהמה דארף נישט
זיין עסן. דו טוסט עס ווייל דו האסט א מנהג. דו טוסט א מנהג. האסט
געפרעגט די בהמה? האסט געפרעגט די בהמה צו ס'איז אקעי אז איין שבת
זאל מען זיך פלוצלינג דערמאנען אז ער עקזיסט? איך מיינ אז ער שעמט זיך.
איך מיינ אז אונזערע אבות הקדושים שעמען זיך. יא.
אקעי, שוין.

פאר די אנדערע איז דא אנדערע ריזענס אויך. קינדער, תשובה מאהבה האט
אייביג גוטע תירוצים. ווער טוט עס? די קינדער טוען דאך דעם מנהג.

סיום השיעור**:Speaker 1**